

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ

ΗΤΟΙ

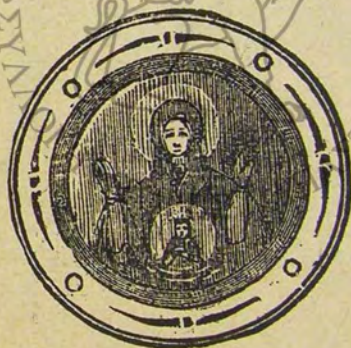
24 ΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΕΞΗΓΗΘΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΘΕΙΣ

ΥΠΟ

ΕΥΑΓΓ. Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

Δ. Φ. πρ. καθηγητοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΡΑΦΤΑΝΗ—ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

1901

Ὁ Εὐαγγελισμός.

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ

Μετ' ἀπαραδειγματίστου εὐλαθείας συρρέουσιν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως ἀκροῶνται οἱ χριστιανοὶ τῶν χαιρετισμῶν καὶ τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου τοῦ πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας Θεοτόκου ψαλλομένου· ἀλλ' εἰ καὶ πολλοὶ ἀπὸ μνήμης γινώσκουσι τοῦτον, τῆς σημασίας δ' ὅμως τῶν λέξεων καὶ τῶν περιεχομένων ἐννοιῶν ὅλως ἀδασεῖς εἶναι· διὸ ἔγνων νὰ φέρω τὸν ὕμνον τοῦτον εἰς φῶς μετὰ ἐξηγήσεως τῶν λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἐρμηνείας τῶν ὑψηλῶν ἐννοιῶν αὐτοῦ.

Ἐν ἀρχῇ προετάχθαι εἰσαγωγή, ἐν ᾗ ἐξετάζεται τίς ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὕμνου, διότι ἄλλοι ἄλλον λέγουσιν, ἡ ἱστορία τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπό-

λεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων, Ἀράβων καὶ Ἀγαρηνῶν, καὶ ἀνάλυσις τοῦ ὕμνου.

Ὑπὸ τὸ κείμενον ἐξηγοῦνται αἱ δύσκολοι λέξεις καὶ φράσεις· τοῦτο ἐθεωρήθη προσφορώτερον ἢ εἰάν παρετίθετο παράφρασις, διότι διὰ τῆς παραφράσεως θὰ ἀπώλετο τὸ ὕψος καὶ ἡ χάρις τοῦ ἐνθέου ποιητοῦ, τοῦ νέου τούτου Πινδάρου· εἰς τὸ τέλος προσετέθη ἐκτενὴς ἐρμηνεία πρὸς κατάληψιν τῶν περιεχομένων ἐννοιῶν, αἵτινες πολλὰ πράγματα παρέχουσι τῷ ἀναγνώστῃ. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ πολὺν προσέσχον, ἵνα πᾶσαι αἱ δυσχέρειαι ἀρθῶσι καὶ καταστῇ εὐκολος ὁ ὕμνος οὗτος.

Ἡ τύπωσις τοῦ ὕμνου ἐγένετο οὐχὶ ὡς συνήθως φέρεται ἐν τῷ τριωδίῳ, τῷ μεγάλῳ Ὀρολογίῳ καὶ τῇ Ἱερᾷ Συνόψει, ἀλλ' εἰς στίχους, διότι οὗτος εἶναι ποίημα λυρικὸν καὶ ὡς ἐποιήθη οὕτω καὶ ἐτύπωθη. Προεκρίθη δὲ ἡ τοιαύτη τύπωσις, διότι εὐχαριστώτερον θὰ ἀναγινώσκη-

ται καὶ εὐκολώτερον θὰ ἀντιλαμβάνηται ὁ ἀναγνώστης τῶν ἐν αὐτῷ ἐννοιῶν. Οὕτω δὲ φέρεται ἐν τῇ Antologia Graeca, carmina christianarum, Christ — Paranicas, Lipsiae. 1871, σελ. 140 κέ. ἐν τῷ Manuale Kalendarium, Nic. Nilles, vol. II, σελ. 165 κέ. οὗ τὸ κείμενον ἠκολουθήσαμεν.

Προετάχθησαν δὲ τοῦ ὕμνου καὶ τὰ πρὸ τούτου ψαλλόμενα καὶ τὰ μετὰ ἐκάστην ἐπιστάσιν, ἥτοι ὅλη ἡ ἀκολουθία, ἡ ψαλλομένη τὴν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς Ε' ἐβδομάδος, ἵνα ἔχη ὁ ἀναγνώστης ὅλην τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου. Ἐνταῦθα δὲ γίνεται ἡ παραπομπὴ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης ἀκολουθίας.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἰανουάριον 1901.

Ὁ γράψας

ΕΥΑΓΓ. Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Περὶ τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου.

1. Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ἐν πάσῃ τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ἡ κορωνὶς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων καὶ μεγίστην ἔχει σημασίαν· ὀνομαστότατος δὲ τυγχάνει α') διότι εἶναι εὐχαριστήριος πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν, τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καὶ διὰ τὰ ἐξ αὐτῆς προελθόντα εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα ἀγαθὰ· β') διότι μετὰ μεγάλης εὐσεβείας καὶ λαμπρότητος καταριθμεῖ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐκ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου προελθόντα εἰς τὸν κόσμον.

2. Ὁ εἰς ὕμνον τῆς Θεοτόκου Μαρίας ποιηθεὶς ὕμνος οὗτος ἄδηλον εἶναι πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἐποιήθη· εἶχε ποιηθῇ πρότερον ἢ

καὶ μετέπειτα ; Τὸ βέβαιον δ' εἶναι ὅτι ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ Αὐτοκράτορος ἐγένετο ὑπὸ Ἀβάρων καὶ Περσῶν πολιορκία τῆς Κ)λεως, καὶ μετὰ τὴν ἤτταν τῶν πολιορκησάντων αὐτὴν Ἀβάρων καὶ Περσῶν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν τῆς πολιορκίας δεινῶν ἐτελέσθη παννυχὶς εἰς ὕμνον τῆς Θεοτόκου· λέγεται δὲ ὅτι τῇ προτάσει τοῦ Πατριάρχου Σεργίου καὶ τῇ συναινέσει τοῦ Ἡρακλείου ἐψάλη ὁ ἀκάθιστος ὕμνος· διότι ἡ ἀπαλλαγή ἐπετεύχθη τῇ βοήθειᾳ τῆς ὑπερμάχου στρατηγοῦ, εἰς ἣν διὰ τοῦ ὕμνου ἀπέδωκαν τὰ εὐχρηστήρια.

Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος ὧδέ πως ἱστορεῖ τὸ πρᾶγμα· «ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Πατριάρχου Σεργίου¹, ἀναλο-

¹ Ἄλλ' ὁ Ἡράκλειος ἐπολέμει τότε περὶ τὸν Ἄλυν εἰς Περσίαν (ὅρα σελ. 24.3), ὥστε τὸ λεγόμενον ἀληθεύει μόνον ἴσως περὶ τῆς πολὺ βραδύτερον, μετὰ τὴν νικηφόρον ἐπάνοδον μετὰ 7 ἔτη ἐκ τοῦ κατὰ Περσῶν πολέμου τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου καθιερώσεως τῆς ἑορτῆς εἰς αἰδίδιον μνήμην καὶ ὕμνον τῆς Θεοτόκου, ἐπὶ τῇ ἀπαλ-

γιζόμενος μὲν τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπηλλάγη τὸ ἔθνος, ἀνταποκρινόμενος δὲ εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ, οἵτινες διηγωνίσθησαν τοσοῦτον γενναίως εἰμὴ πεποιοῦτες εἰς τὴν προστασίαν τῆς πολιούχου Παναγίας Θεοτόκου, ἐνέκρινεν εἰς δῆλωσιν αἰδίδιου πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνης, τὴν καθιέρωσιν τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου, ἥτις μέχρι τὴν σήμερον τελεῖται παρ' ἡμῶν τὴν Παρασκευὴν τῆς Ε'. ἐβδομάδος τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς καὶ εἰς τὴν ὁποίαν προσετέθη βραδύτερον ἡ μνήμη τῶν δύο πολιορκιῶν, καθ' ἃς οἱ Ἀραβες τοσοῦτον γενναίως ἀπεκρούσθησαν ἐκ τῆς πρωτευούσης ἐκείνης. Τίς Ἕλληνα δὲν γνωρίζει τὸν ὕμνον τὸν κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ψαλλόμενον ἐκ διαλειμμάτων εἰς τιμὴν τῆς ἰδιαζούσης προ-

λαγῇ ἐκ τῆς πολιορκίας. ἥς γίνεται μνεία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν 7 Αὐγούστου «καὶ ἀνάμνησις τῆς καταλύσεως τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀβάρων ἐν Βλαχέρναις», ὥστε περὶ τῆς καθιερώσεως τῆς ἑορτῆς ταύτης πιθανῶς ἐζητήθη ἡ συναινέσις τοῦ Ἡρακλείου.

στάτιδος τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος
τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια . . ;»
(Ἑλλ. Ἱστορ. τόμ. 3, σελ. 241—2).

Ἄλλ' ἄδηλον καθ' ἡμᾶς, ἂν ὁ ὕμνος οὗτος
ὑπῆρχε τότε· βέβαιον δὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ
ὅτι ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ δὲν ἐποιήθη οὗτος, διότι
πάντως ἔδει νὰ γίνηται λόγος τις ἐν τούτῳ
ἥτοι νὰ λέγηται ἡ ἀνάγκη, ἀλλὰ τοιοῦτόν τι
οὐδὲ ὑπαινίσσεται· που. Βέβαιον δύναται ἐπί-
σης νὰ θεωρηθῇ τοῦτο, ὅτι, τὸ κοντάκιον
«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ. . .», τὸ ὡς προοί-
μιον προτασσόμενον ἤδη τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου,
ἐποιήθη τότε καὶ ἐψάλη πιθανῶς κατὰ τὴν
παννυχίδα τὴν μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν
δεινῶν τῆς πολιορκίας τελεσθεῖσαν· μετὰ
τούτου δὲ ἐψάλησαν καὶ ὅσοι ἄλλοι ὕμνοι
ὑπῆρχον εἰς τιμὴν καὶ ὕμνον τῆς Θεοτόκου·
οὐχὶ δ' ὅμως ὅτι καὶ ἐψάλη τότε καὶ ὁ ἀκά-
θιστος ὕμνος, ὅστις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς
τὴν ὑπόθεσιν τῆς πολιορκίας, οὐδὲ ἡδύνατο
ἐκ τοῦ προχείρου οὗτος νὰ ποηθῇ καὶ ψαλῇ.

Ὅτε δὲ βραδύτερον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ

Πωγωνάτου ἐπολιόρησαν τὴν Κων)πολιν οἱ
Σαρακηνοὶ (οἱ Ἄραβες) καὶ ἀπῆλθον ἄπρα-
κτοι, τότε καὶ πάλιν ἐψάλη ἀκολουθία ἐπὶ
τῇ προστασίᾳ καὶ βοηθείᾳ τῆς Παναγίας Θεο-
τόκου, ἴσως ἢ ἐπὶ τῇ πρώτῃ πολιορκίᾳ.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἐπιδρομὴν
τῶν βαρβάρων καὶ πολιορκίαν ἐπὶ Λέοντος
τοῦ Ἰσαύρου τὴν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν (Μωα-
μεθανῶν) ἐψάλη τὸ τρίτον ἀκολουθία εἰς τι-
μὴν τῆς Θεοτόκου¹.

3. Δὲν εἶναι δ' ὅμως καὶ σαφῶς γνωστὸν
καὶ ἀποδεδειγμένον κατὰ τίνα χρόνον καθιε-
ρώθη νὰ ψάλληται ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ἐν Σαβ-
βάτῳ (Παρασκευῇ ἑσπέρας) τῆς Ε' ἐβδομά-
δος τῶν νηστειῶν ἢ πότε ἐκανονίσθη καὶ
εἰσῆχθη μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ἐκ-
κλησίας νὰ ψάλληται ἐτησίως καὶ κανονικῶς²,
ὡς ἔχει νῦν.

¹ Περὶ τῶν πολιορκιῶν τούτων ἰδὲ κατωτέρω.

² Γεώργιος ὁ Ἀμαρτωλὸς λέγει «τοῦ δὲ χειμῶνος
γενομένου διαπεσεῖν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἐχί-
μαζεν ἐν Κυζίκῳ καὶ πάλιν ἑπαρχὸς ἀρχομένου ἐκείθεν
ἀναχθεῖς . . . ἐπτά οὖν ἔτεσι τοῦ πολέμου διαρκέσαν-

Μεθ' ἐκάστην ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων συνήρχετο ὁ λαὸς εἰς τοὺς ναοὺς ἀναπέμπων εὐχαριστήρια καὶ ὕμνους εἰς τὴν Θεοτόκον· ἀλλὰ βραδύτερον καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ ἐκανονίσθη νὰ ψάλληται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου πρὸ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου· διότι ἐὰν εἶχε ποιηθῇ οὗτος ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς πολιορκίας καὶ ἐὰν ἐπὶ Ἡρακλείου τῇ προτάσει τοῦ Πατριάρχου Σεργίου διετάχθη νὰ ψαλῇ, ὥφειλε διὰ τὴν ἀνάμνησιν τῆς λυτρώσεως τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ νὰ ψάλληται οὗτος (δηλ. τὴν 7 Αὐγ.), ὅτε καὶ γίνεται μνεία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄνω ἐρρήθη. Λοιπὸν οὔτε ἐπὶ τῇ

τοσ οὐδὲν πλέον ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἦνυε στόλος... ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια... Ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Σουλταίου γενομένοι καὶ ὑπὸ σκληρῶν καὶ ραγδαίων ἀνέμων καὶ θαλασσίου κλύδωνος κατασχεθέντες ἄρδην ἀπώλοντο*. Ὅτε καὶ ἡ ἀκάθιστος ἐτυπώθη καὶ τὸ κοντάκιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ» καὶ τὸ «πρῶσταγμα χριστιανῶν» καὶ τὸ «πρέσβεῖα θερμῇ» (Migne, Πατρολ. Ἑλλ. τ. 110, σελ. 833 καὶ Συναξαριστὴν αὐτ. σελ. 893).

* Τοῦτο συνέβη κατὰ τὴν Β'. πολιορκίαν, ὅρ. σ. 29 κέ·

ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς πολιορκίας ἐποιήθη οὔτε δι' αὐτὴν ἐκανονίσθη νὰ ψάλληται· ἀλλὰ ποιηθεῖς, καθ' ὃν χρόνον τὰ περὶ Χριστοῦ καὶ Θεοτόκου δόγματα εἶχον διευκρινισθῇ, καὶ ἡ Θεοτόκος ἐν μεγίστῃ τιμῇ ἦτο, ὁ ὕμνος οὗτος ἐκανονίσθη πρὸ τῆς 25 Μαρτίου (ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου), νὰ ψάλληται ὡς εὐχαριστία τῶν χριστιανῶν πρὸς τὴν κατὰ θείαν οἰκονομίαν συντελέσασαν εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Λόγου, ἐξ οὗ ἡ τοῦ κόσμου σωτηρία ἐπῆλθεν¹.

¹ Ὁ κ. Σπ. Λάμπρος ἱστορεῖ τάδε· «Τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα, καθ' ἣν ἠλευθερώθη ἡ πόλις ἀπὸ τῆς ἀβαρικῆς ἐπιδρομῆς, συνελθὼν ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεομήτορος τὸν ἐν Βλαχέρναις εἰσηγήσει τοῦ Πατριάρχου Σεργίου ἔφαλεν ἐν ἱερᾷ παννυχίδι εἰς τὴν Παρθένον τὸν ἱερὸν ἐκείνον ὕμνον, ὅστις καὶ πρότερον μὲν ἴσως ἀπὸ αἰώνων ἤδη πεποιημένος, ἐψάλλετο εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Λόγου, ἀλλ' ὅστις ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ὀρθοστάδην ἅπας ὁ λαὸς ἔφαλεν αὐτόν, ἐπωνομάσθη ἀκάθιστος. Καὶ δὲν γνωρίζομεν μὲν ἀκριβῶς ποία ἡ σχέσις τοῦ κατὰ τὴν πλήρη συγκινήσεων ἐκείνην νύκτα ψαλέντος ἀκαθίστου ὕμνου πρὸς τὸν ἐκ τῶν προτέρων προὔπαρχοντα, ἀλλὰ

Ἐρρήθη δ' ἀνωτέρω ὅτι οὐδὲ ὅτι ἐποιήθη ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς πολιορκίας ταύτης ἢ ἐκείνης δείκνυται ἢ ὑπαινίσσεται που· ὥστε εἶναι ποίημα εἰς ὕμνον τῆς Θεοτόκου, οὗ ἄδηλος ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως καὶ καθιερώσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

2. Ποιητὴς τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου

Ὁ ποιητὴς τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου εἶναι ἄγνωστος, οὐδαμοῦ δ' ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ λέγεται τὸ ὄνομα, ἀλλ' οὐδὲ ὑπαινίσσεται που τοῦτο, δι' ὃ ἄλλοι ἄλλην ἀποφαίνονται γνώμην.

τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ βέβαιον, ὅτι, καὶ ἂν ὑπῆρχε τὸ ὅλον, πάντως μετερρυθμίσθησαν μέρη τινὰ αὐτοῦ πρὸς τὴν περίστασιν καὶ δὴ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου. Ὁ Σέργιος, ἀποθέσας τὴν ιδιότητα ἀμύντορος τῆς πόλεως καὶ προμάχου, συνεπλήρωσε τὸ γενναῖον αὐτοῦ ἔργον διὰ τῆς ποιητικῆς του γραφίδος, ὡς ὕμνογράφος τῆς Μητρὸς ἐκείνης τοῦ Θεοῦ, εἰς ἣν ἐκεῖνος πάντοτε ἀπαρασάλευτον ἔδειξε πίστιν, τῆς Θεοτόκου ἐκείνης, δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια καὶ δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι. (Ἱστορ. τῆς Ἑλλάδ. τ. 3, σελ. 693 κέ.).

Ποιηταὶ τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου φέρονται·

1) **Γεώργιος Πισίδης**, διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ δὴ τῆς Ἀγ. Σοφίας ἐπὶ Πατριάρχου Κ)πόλεως Σεργίου· οἱ τοῦτον δεχόμενοι ὡς ποιητὴν τοῦ ὕμνου ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐν τῷ ὕμνῳ εὗρηνται φράσεις τινὲς καὶ ἔννοιαι ἀπαντῶσαι παρὰ τῷ Πισίδῃ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ ποιήμασι περὶ τοῦ ἀβαρικοῦ πολέμου καὶ ἐν τῇ Ἡρακλιάδι¹.

Κατὰ τούτους ἐποιήθη ὁ ὕμνος οὗτος ἐπὶ Ἡρακλείου, ὅτε ἡ Κ)πολις ἀπὸ τῆς τοῦ Σαρβάρου καὶ Χαγάνου πολιορκίας ἀπηλ-

¹ Ὁ Γεώργ. Πισίδης, ἐκ Πισιδίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἄριστος Βυζαντινὸς ποιητὴς καὶ μάλιστα ἱαμβογράφος, ἔψαλε τὰ πολιτικά συμβάντα τὰ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του. Ἐποίησε δ' ὁ Πισίδης α') εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως εἰς 3 ἀκρόασεις 1093 τριμέτρους· β') εἰς τὴν γενομένην ἔφοδον τῶν βαρβάρων καὶ εἰς τὴν αὐτῶν ἀστοχίαν ἦτοι ἐκθέσεις τοῦ γενομένου πολέμου εἰς τὸ τεῖχος τῆς Κ)λεως μεταξὺ Ἀδάρων καὶ πολιτῶν εἰς στ. 541· ἐν οἷς τὰ τοῦ πολέμου διηγεῖται (στίχ. 1—10 καὶ 197—203), τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου (στ. 362—7, 383), τὴν ἀποτυχίαν τῶν πολεμίων κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν

λάγη, τῷ 626 ἔτει. (Quercius annot. in hymnum Acath. Migne, Πατρολ. τ. 92, σελ. 1336 κέ). Ἀλλ' ὁ ἀκάθιστος ὕμνος οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πολιορκίας.

2) Ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἀπολλινάριος, περὶ οὗ ὁ μέγας Οἰκονόμος γράφει «Τῶν δὲ πολιτικῶν στίχων εὐρίσκομεν τὴν χρῆσιν ἀκόμῃ περὶ τὰ μέσα τῆς τετάρτης ἐκατονταετηρίδος (350 μ. Χ.) Ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἀπολλινάριος, ὅστις ἐτόνισεν εἰς ἐξάμετρα ἔπη τὸ ψαλτήριον καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν θείαν Γραφὴν, αὐτὸς οὗτος, κατὰ τὴν πλειοτέραν γνώμην, ἐποίησε καὶ τοὺς οἶκους τῆς Θεοτόκου, οἵτινες σύγκεινται ἀπὸ διαφό-

(στ. 436), ἐν τέλει δὲ λέγει, ἀποτεινόμενος εἰς τὸν λαόν τῆς Κ) πόλεως.

Ἄσωμεν οὖν τὸν ὕμνον οὐκ ἐν τυμπάνοις ἄρρυθμα κομβήσαντες, ἀλλ' ἐν ὀργάνοις

τῶν ἑνδον ἡμῶν μυστικῶς ἡρμωσμένοι. (στ. 502—4)

Πρὸς Migne Πατρολ. Ἑλλ. τόμ. 92, σελ. 1193—1347· πλὴν δὲ τούτων καὶ ἄλλα ποιήματα μνημονεύονται τοῦ Πισίδου εἰς τὴν ἑξαήμερον κ. ἄ.

ρων στίχων λογοειδῶν ποικίλας συζυγίας, ὅλας μετρυμένας κατὰ τονικὸν ρυθμὸν τῶν συλλαβῶν...». (Πρὸς. περὶ γνησίας προσφορᾶς κλ. τοῦ Μεγάλου Οἰκονόμου σελ. 667 κέ.)

Ἀληθῶς ὁ Ἀπολλινάριος πολλὰ τῆς ἀγ. Γραφῆς ἐτόνισεν εἰς στίχους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν ἀκάθιστον· διότι αἱ περὶ Χριστοῦ καὶ Θεοτόκου δοξασαί τούτου δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰ ἐν τῷ ἀκαθίστῳ ἀναπτυσσόμενα δόγματα, τὰ ὅποια ἐδογματίσθησαν ἐν τῇ Γ' Οἰκ. Συν., τῇ ἐν Ἑρέσσῳ (431)· διὸ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀπολλιναρίου ἀπεδοκιμάσθη. Ὁ λόγος οὗτος ἀρκεῖ πρὸς ἀπόρριψιν τῆς γνώμης τῶν φρονούντων ὅτι ὁ Ἀπολλινάριος εἶναι ποιητὴς τοῦ ὕμνου.

3) Σέργιος, Πατριάρχης Κων)πόλεως, ἐπὶ Ἡρακλείου Αὐτοκράτορος, (610—641) ῥέρεται ἔτι ὡς ποιητὴς τοῦ ὕμνου τούτου. Ἰδοὺ δὲ τί λέγει Μελέτιος ὁ Καλονᾶς «Φαίνεται ὅτι τοὺς ἔψαλλεν ὁ Σέργιος, πεφωτισμένος ἀπὸ τὴν Πανάχραντον Θεοτόκον, πατριαρχεῦον τοῦ οἴκου μενικοῦ

θρόνου τῆς Κ)πόλεως, ὅταν ὁ Χαγάνος καὶ ὁ Σάρβαρος οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀράβων ὑπῆ-
γαν καὶ ἐπολεμοῦσαν τὴν πόλιν· ὅπου αὐτὴ
ἡ Κεχαριτωμένη Μητροπάρθενος, μὲ τὴν
προστασίαν καὶ βοήθειάν της, τοὺς ἐχθροὺς
ὅλους ἐκαταπόντισε καὶ ἐθανάτωσέ τους διὰ
θαλάσσης καὶ ξηρᾶς, καὶ τὴν πόλιν ἐφύλαξεν
ἀνίκητον, καθὼς σαφέστατα ἀναγινώσκεται
εἰς τὸν λόγον τῆς Ἀκαθίστου. Ποῖος δὲ γὰρ
ἐσύνθεσε τούτους τοὺς οἴκους, δὲν ἠξέυρω γὰρ
εἶναι ποθεὶς γραμμένον μόνον κατὰ παράδο-
σιν λέγουν τινὲς, πῶς αὐτὸς ὁ Σέργιος γὰρ
τούς ἐποίησε καὶ ὅτι μετέπειτα ἠσέβησε, καὶ
δὲν ὠμολόγει πλέον ὀρθῶς τὰ τῆς ὀρθοδόξου
μας πίστεως θεῖα καὶ ἱερὰ δόγματα, τὰ
ὅποια ὅλοι οἱ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι πιστεύο-
μεν καὶ ὁμολογοῦμεν ὡς ἀληθῶς· ἀλλ' ἐβλα-
σφημολόγει ὁ τρισκατάρατος τὰ τῆς δυσσε-
βεστιάτης του αἱρέσεως φλυαρήματα. Διὰ
τοῦτο δικαίως καὶ ἡ ἀγία τῆς βασιλευούσης
τῶν πόλεων Σύνοδος τὸν ἐκάθηρε καὶ ἐξω-
στράκισε καὶ τὰ ἀσεβέστατα αὐτοῦ μωρολο-

γήματα, καὶ πάντας τοὺς ὁμόφρονάς του
ἀναθεμάτισεν· αὐτὸς δὲ μὴ ὑποφέρων τὸν ὀνει-
δισμόν καὶ ἀτιμίαν ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους,
ἔφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὴν Κ)πολιν καὶ κάκιστος
κακῶς ἐτελεύτησεν. Οἱ δὲ ἅγιοι καὶ θεοφό-
ροι πατέρες ζήλω θείῳ κινούμενοι, ἔβγαλαν
ὅλα του τὰ βιβλία, τὰ ὅποια, ὡς λέγουν,
ἦσαν πολλὰ καὶ μάλιστα τῆς Θεοτόκου ἐγ-
κώμια πολλότατα, καὶ τὰ ἔκχυσαν ὅλα, καὶ
καθὼς ἐκαίοντο, ἐγένετο κτύπος εἰς τὴν φω-
τίαν, καὶ τοῦτοι οἱ οἴκοι ἐκφέροντο ἔξω,
καὶ μ' ὅλον ὅτι τοὺς ἐμετάβαλαν ὡς τρεῖς
φοαῖς, πάντα μὲ κτύπον ἐπηδοῦσαν ἔξω ἀπὸ
τὴν φωτίαν, ὥστε θεωρήσαντες οἱ ἅγιοι
Πατέρες τοιοῦτον θαυμάσιον, ἐγνώρισαν, ὅτι
μόνον τοῦτοι οἱ ὕμνοι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλ-
λους ἦσαν ἀρεσκόμενοι τῇ Θεοτόκῃ· καὶ
ἐξετάσαντες, τοὺς ἡϋρὰν ψυχωφελεῖς καὶ σω-
τηριώδεις, καὶ τοὺς ἐπαράδωσαν εἰς τὴν
ἀγίαν Ἐκκλησίαν ὡς μέγαν τινὰ καὶ ψυχο-
σωτήριον θησαυρόν. Ὡσὰν γὰρ ἔλεγεν ἡ μα-
καριωτάτη Παρθένος μὲ τοὺς τρεῖς κτύπους

τῆς φωτίας «τούτοι μόνον οἱ ἔπαινοι μοῦ ἀρέσκουν· τούτους λάβετε ὡς δῶρον πολύτιμον· τούτοι μέλλουν νὰ δώσουν πολλῶν σωτηρίαν καὶ ἄφεςιν ἀμαρτιῶν». (Οἱ 24 οἴκοι τῆς Θεοτόκου, Καλονᾶς. Βενετία). Ἀλλὰ τοῦτο δὲν φέρεται ἄλλοθεν.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ποιητῶν τοῦ ὕμνου τοῦ εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἀφιερωμένου, τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πιθανωτέρους λόγους ἔχει ὁ Σέργιος, οὐχὶ δι' ὃν λόγον ὁ Καλονᾶς λέγει, διότι τοῦτο δὲν φέρεται ἄλλοθεν, ἀλλὰ διότι ἐπὶ χειρογράφου τοῦ ὕμνου τούτου φέρεται ἐπιγραφή «Σεργίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως» (Μαρκιανὸς κωδιξ). Τὸν Σέργιον δέχονται ποιητὴν καὶ ὁ Christ καὶ Paranikas ἐνθα ἀνωτέρω.

3. Ἱστορία τῆς πολιορκίας

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (τῷ Σαββάτῳ τῆς πέμπτης ἐβδομάδος τῶν νηστειῶν) τὸν ἀκάθιστον ὕμνον ἐορτάζομεν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Ἡρῴκλειου τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμαίων ἀρχὴν διέποντος¹, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς Χοσρόης ἰδὼν τὰ Ρωμαίων ἄκρως ταπεινωθέντα παρὰ Φωκᾶ βασιλέως τοῦ τυράννου², ἓνα τῶν σατραπῶν, Σάρβαρον ὄνομα, μετὰ χιλιάδων πλειόνων στέλλει, πᾶσαν τὴν Ἑω αὐτῷ ὑποποιήσασθαι· ἔφη γὰρ καὶ πρότερον ὡσεὶ ὀκταμυριάδας χριστιανῶν διαφθείρας Χοσρόης, ἅτε τῶν Ἑβραίων αὐτοὺς ἐξωνυμίων καὶ ἀπολλύντων. Ὁ γοῦν ἀρχισατράπης Σάρβαρος τὴν Ἑω ληϊσάμενος ἅπασαν, ἔφθασεν ἄχρι καὶ αὐτῆς Χρυσοπόλεως, ἣ νῦν Σκευτάριον ἐπικέκληται. Ὁ τοίνυν βασιλεὺς Ἡράκλειος ἐν ἀπορίᾳ καταστάς δημοσίων χρημάτων, τὰ ἱερὰ τῶν ἐκκλησιῶν εἰς κέρμα μετασκευασάμενος ἐπὶ ἀποδόσει μείζονι καὶ τελεωτέρῳ, διὰ τοῦ Εὐξείνου μετὰ πλοίων τοῖς τῆς Περσίας μέρεσιν εἰσβαλὼν ἀφανίζει αὐτήν· καὶ κατὰ κράτος ἡττᾶται τούτῳ ὁ Χοσρόης σὺν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ. Μετ' ὀλίγον

¹ Ἀπὸ τοῦ 610 μέχρι 641 ἔτους.

² Ἀπὸ τοῦ 602 μέχρι τοῦ 610.

δὲ καὶ Σειρόης ὁ υἱὸς Χοσρόου, ἀποστὰς τοῦ πατρὸς, τὴν ἀρχὴν ἐαυτῷ περιτίθησιν, καὶ τὸν πατέρα Χοσρόην ἀποκτείνας, τῷ βασιλεῖ Ἡρακλείῳ σπένδεται. Χαγάνος γε μὴν ὁ τῶν Μυσῶν καὶ Σκυθῶν¹ ἀρχηγός, μαθὼν τὸν βασιλέα διαπόντιον εἰς Πέρσας γινόμενον, τὰς μετὰ Ρωμαίων διαλύσας σπονδὰς, στίφη μυριάριθμα ἐπαγόμενος διὰ τῶν δυτικῶν εἰσβάλλει μερῶν εἰς τὴν Κωνσταντίνου, κατὰ Θεοῦ βλασφήμους ἐκπέμπων φωνάς· αὐτίκα τοίνυν ἡ μὲν θάλασσα πλοίων, ἡ δὲ γῆ πεζῶν καὶ ἱππέων ἀπείρων ἔμπλεως ἦν. Σέργιος² δὲ ὁ πατριάρχης, πολλὰ τὸν τῆς Κωνσταντίνου παρεκάλει λαὸν, μὴ καταπίπτειν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἐλπίδα ἐκ ψυχῆς εἰς Θεὸν ἀναφέρειν, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ Μητέρα τὴν Πανάχραντον Θεοτόκον· καὶ μὴν καὶ Βῶνος³ πα-

¹ Τ. ἔ. Βουλγάρων καὶ Ἀδάρων.

² Οὗτος ἦτο Σέργιος ὁ Α' (610—638), ὅστις πρὸς τοὺς Μονοθελητάς μετέστη.

³ Ὁ Ἡράκλειος μαθὼν τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Χοσρόου μετὰ 30,000 στρατοῦ δὲν ἐπτοήθη, ἀλλ' ἔμεινεν εἰς τὸ περὶ τὸν Ἄλυν στρατόπεδον, ἤξευρεν ὅτι ὁ Πα-

τρίκιος ὁ τηνικαῦτα τὴν πόλιν διέπων, τὰ ἀνήκοντα εἰς ἀποτροπὴν τῶν πολεμίων παρεσκευάζετο· δεῖ γὰρ μετὰ τῆς ἄνωθεν βοήθειας καὶ ἡμᾶς τὰ προσήκοντα ἐνεργεῖν.

Ὁ δὲ Πατριάρχης τὰς θείας εἰκόνας τῆς Θεομήτορος μετὰ παντὸς ἐπαγόμενος τοῦ πλήθους περιήει τὸ τεῖχος ἄνωθεν, ἐντεῦθεν

τριάρχης θὰ ἐνισχύσῃ τὰ πνεύματα διὰ τῆς ἀκαταμαχήτου εἰς τὸ θεῖον πεποιθήσεως, ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸν Βῶνον τὰ τῆς Εὐρώπης πράγματα· οὗτος ἦτο ἐπιτηδειότατος διὰ τὴν τόλμην καὶ σύνεσιν, διὰ νὰ πράξῃ ὅ,τι δυνατόν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς βασιλευούσης· ἤξευρε δὲ ὅτι ὁ Πατριάρχης Σέργιος ἠθέλεν ἐνισχύσει τὰ πνεύματα διὰ τῆς ἀκαταμαχήτου εἰς τὸ θεῖον πεποιθήσεως. Αὐτὸς δὲ ἔμεινεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Ἄλυν στρατόπεδον.... Περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου 30,000 μαχηταὶ τοῦ Χαγάνου διῆλθον τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν Κ)πολιν, ἔφθασε δὲ καὶ ὁ Χαγάνος με 80,000 ἄνδρας καὶ τῇ 31 Ἰουλίου ἐπεχείρησεν ἔφοδον, ἣν οἱ πολιορκούμενοι ἀπέκρουσαν. Οἱ Ἀραβες μετεχειρίσθησαν ἀπάσας τὰς ἐν χρήσει τότε πολιορκητικὰς μηχανάς, ἀλλ' αἱ ἔφοδοι ἀπεκρούσθησαν καὶ τὴν 7 πρὸς τὴν 8 Αὐγούστου ὁ Χαγάνος διέλυσε τὰς μηχανὰς καὶ ἐπέσπευσε τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ (Παπαρρηγ. Ἑλλ. Ἰστ. τόμ. Γ. αὐτ.).

τὸ ἀσφαλὲς αὐτῶν ποριζόμενος· ὡς δὲ ὁ μὲν Σάρβαρος ἐξ ἐώας, Χαγάνος δὲ ἀπὸ δυσμῶν πυρπολεῖν τὰ πέριξ τῆς πόλεως ἤρχοντο, ὁ Πατριάρχης τὴν ἀχειροποίητον¹ τοῦ Χριστοῦ² εἰκόνα, καὶ τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα³, προσέτι δὲ καὶ τὴν τιμίαν ἐσθῆτα τῆς Θεομήτορος⁴ ἐπιφερόμενος διὰ τῶν τειχῶν περιήρ-

¹ Τὴν θεότευκτον, ἣν ἀνθρώπων γέῃρες οὐκ εἰργάσαντο. (Εὐαγγ. Ἐκκ. Ἰστ. 1, 4, κ. 27),

² Ἡ ἐξ Ἑδέσσης εἰς Κ)πολιν κομισθεῖσα τῷ 944 ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου (Migne Πατρολ. 113 τ., σελ. 421 κ. ἐ.)· ἡ Ἐκκλησία τῇ 16 Αὐγ. ἐορτάζει τὴν ἐξ Ἑδέσσης ἀνακομιδὴν τῆς ἀχειροποίητου εἰκόνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χ. ἥτοι τοῦ ἁγ. Μανδηλίου Ἄλλ' αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἀρχέτυπος (ἀχειροποίητος) ἀλλ' ἡ ὁμοία ταύτη ἡ οὐρανόθεν πεσοῦσα ἐξ ἐκείνης ἐπὶ Τιβερίου αὐτοκράτορος· ὅρ. Μηναια.

³ Ταῦτα εἶναι ὁ τίμιος καὶ ζωοποιὸς σταυρὸς, οὗ μέρος ἡ ἀγία Ἑλένη εἰς Κ)πολιν ἐκόμισεν (326)· τοῦτο Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων (Κατηχ. 13, ἀρ. 4) λέγει «τοῦ σταυροῦ τὸ ξύλον, τὸ κατὰ μικρὸν ἐντεῦθεν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ λοιπὸν διαδοθέν». Τὴν ὕψωσιν τοῦ σταυροῦ ἐορτάζομεν 14 Σιβρ.

⁴ Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς Θεομήτορος ἐν τῷ ἐν Βλαχέρναις ναῷ ἐγένετο ἐπὶ Λέοντος καὶ Εἰρήνης τῶν αὐτοκρατόρων (457—478)· ἡ δὲ Ἐκκλησία ἄγει ἐορτὴν τὴν 2 Ἰουλίου.

χετο. Χαγάνος δὲ ὁ Σκύθης, διὰ τῶν χειρσαίων τειχῶν προσβάλλει τῇ Κωνσταντίνου σὺν πλήθει ἀπείρῳ ἄκρως ἐξ ὀπλῶν ἡσφαλισμένῳ, καὶ τοσοῦτῳ, ὡς ἓνα Ρωμαῖον πρὸς δέκα Σκύθας σαφῶς διαμάχεσθαι· ἀλλ' ἡ ἄμαχος πρόμαχος διὰ τῶν παρευρεθέντων ὀλίγων πάνυ στρατιωτῶν ἐν τῷ ναῷ ταύτης τῷ τῆς πηγῆς πλείστους αὐτῶν παρῶλεσεν. Καντεῦθεν οἱ Ρωμαῖοι ἀναθαρσήσαντες καὶ ἀνασχιρτήσαντες ὑπὸ στρατηγῷ ἀμάχῳ τῇ Θεομήτορι αὐτοὺς αἰεὶ κατὰ κράτος ἐνίκων. Βλέψαντες δὲ καὶ πρὸς σπονδὰς οἱ τῆς πόλεως ἀπεκρούσθησαν. Ἀνεῖπε γὰρ ὁ Χαγάνος «Μὴ ἀπατᾶσθε ἐπὶ τῷ Θεῷ, ᾧ πιστεύετε· πάντως γὰρ αὐριον τὴν πόλιν ὑμῶν καταλήψομαι». Οἱ δὲ τῆς πόλεως διακούσαντες, χεῖρας ἔτεινον εἰς Θεόν. Συμφωνήσαντες σὺν Χαγάνος τε καὶ ὁ Σάρβαρος, διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης προσβάλλουσι, διὰ μηχανημάτων τὴν πόλιν ἐλεῖν προθυμούμενοι· ἀλλὰ τοσοῦτον ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἠττήθησαν, ὡς μηδὲ ἱκανοὺς εἶναι τοὺς ζῶντας καλεῖν τοὺς τεθνηκότας, τὰ δὲ

μονόξυλα όπλιτών πλήρη, διά τοῦ ἐπιλεγομένου κέρατος κόλπου εἰς τόν ἐν Βλαχέρναις ναόν τῆς Θεομήτορος καταγόμενα, καταιγίδος αἰφνιδόν τῇ θαλάσῃ ἐπεισπεσούσης ραγδαίας καί διαιρεσάσης ταύτην εἰς τμήματα, σὺν τοῖς πλοίοις ἅπασι τῶν ἐχθρῶν διεφθάρη, καί εἶδεν ἂν τις παράδοξον ἀριστούργημα τῆς Πανάγνου καί Θεομήτορος· πάντας γάρ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης τὸ ἐν Βλαχέρναις ἐξέβρασεν, ὁ δὲ λαὸς ὅσον τάχος τὰς πύλας ἀναπετάσαντες, ἄρδην πάντας ἀπέκτειναν, καί παῖδες καί γυναῖκες κατ' αὐτῶν ἀνδριζόμενοι. Οἱ δὲ ἀρχηγοὶ τούτων ὑπέστρεψαν, κλαίοντες ἅμα καί ὀδυρόμενοι. Ὁ γέ μὴν θεοφιλὴς τῆς Κωνσταντίνου λαὸς τῇ Θεομήτορι τὴν χάριν ἀφοσιούμενοι, ὁλονύκτιον τὸν ὕμνον καί ἀκάθιστον αὐτῇ ἐμελῶδησαν, ὡς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγρυπνησάση, καί ὑπερφυεῖ δυνάμει διαπραξαμένη τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τρόπαιον.

Ἐκτοτε οὖν εἰς μνείαν τοῦ τοσούτου καί ὑπερφυοῦς θαύματος, ἡ ἐκκλησία τὴν τοιαύ-

τὴν ἑορτὴν παρέλαβε τῇ Μητρὶ ἀνατιθέναι τοῦ Θεοῦ τῷ παρόντι καιρῷ, ὅτε καί τὸ τρόπαιον τῇ Θεομήτορι γέγονεν¹. Ἀκάθιστον δὲ ὠνόμασαν, διὰ τὸ τότε οὕτω πρᾶξαι τὸν τῆς πόλεως κληρὸν τε καί λαὸν ἅπαντα².

Μετὰ δὲ παρέλευσιν χρόνων τριάκοντα ἐξ ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου³ οἱ Ἀγαρηνοὶ ἄπειρον στρατιὰν ἐπα-

¹ Ἐλευθερωθείσης τῆς πόλεως τῷ 626 ἐπὶ Ἡρακλείου αὐτοκρ. μνήμην κατ' ἔτος τὴν 7 Αὐγούστου τελεῖ ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἂν ἑρρήθη ἐν σημ. σελ. 11.

² Ἀκάθιστος κατὰ τινὰς ὀνομάζεται ὁ ὕμνος οὗτος, διότι οὐκ ἔξεστι καθέζεσθαι, ὅταν οὗτος ψάλλεται ἦτοι διότι ἐστερεῖτο καθίσματος ἦτοι ὁ λαὸς καί ὁ κληρὸς καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἵστατο πρὸς τὴν ἀγιωτάτην Θεοτόκον ὕμνους καί εὐχαριστίας ᾄδοντες. Κατὰ δὲ τὸν Συναξαριστὴν «Ἀκάθιστος δ' εἴρηται, δι' ὃ ὀρθοστάδην τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν ὕμνον τῇ τοῦ Λόγου Μητρὶ ἐμελῶσαν καί ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις καθῆσθαι ἐξ ἔθους ἔχοντες, ἐν τοῖς παροῦσι τοῖς Θεομήτορος ὀρθοὶ ἅπαντες ἀκροώμεθα». Ἀλλὰ κάλλιον ἀκάθιστος καλεῖται, διότι δὲν παρεμβάλλονται καθίσματα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ ὕμνου, καθ' ἃ ἔξεστι καθέζεσθαι.

³ Ἀπὸ τοῦ ἔτους 668—685. Ἀλλὰ 36 ἔτη δὲν

γόμενοι, πάλιν τῇ Κωνσταντίνου ἐπέθεντο καὶ ἐπὶ ἐπτὰ ἔτεσι¹ ταύτην πολιορκοῦντες, ὅτε καὶ ἐν τοῖς Κυζίκου παρεχέμαζον μέρεσι, πολλοὺς τῶν οἰκείων διέφθειραν· εἶτα ἀπειπόντες, καὶ μετὰ τοῦ στόλου αὐτῶν ὑποστρέφοντες, καὶ τῷ Συλαίῳ γινόμενοι, τῇ θαλάσῃ πάντες κατεποντίσθησαν² προ-

εἶναι ἀπὸ τοῦ 626, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 641 τοῦ τελευταίου Ἡρακλείου.

⁴ Ἀπὸ τοῦ 672—678.

⁵ Ἀτελεῖς εἰδήσεις σφύζονται περὶ τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος· «τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ Ἀγαρηνοὶ (Ἀραβες, Μωαμεθανοὶ), ἀφοῦ ὑπέστησαν φθορὰν ἀνθρώπων καὶ πλοίων μεγάλην ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσιν ἄπρακτοι εἰς τὰ ἴδια. Ἐπεχείρησαν δὲ τὴν ἐπιστροφήν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, διότι ἀποδαλόντες πλεῖστα τῶν πλοίων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιβιδάσωσιν ἅπαντας τοὺς ναύτας, ὥστε 30,000 ἀνδρῶν ἐδέησε νὰ πορευθῶσι διὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὴν Συρίαν. Ἀλλ' ὁ μὲν στόλος, ἐν ᾧ ὑποχωρῶν παρέπλεε τὴν Παμφυλιακὴν παραλίαν κατεστράφη καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ τρικυμίας δεινῆς καταληφθεὶς περὶ τὸ Σύλαιον ἢ Σύλλιον· οἱ δὲ πεζῇ ἐπιστρέφοντες, καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Φλώρου καὶ Πετρωνᾶ καὶ Κυπριανοῦ καὶ καταπολεμηθέντες περὶ τὰ Κίδυρα, ἄρδην ἐξωλο-

στασία τῆς Πανάγνου καὶ Θεομήτορος¹.

Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον αὐθις ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου², οἱ ἐξ Ἀγαρ ὑπὲρ πλείστας μυριάδας ἀριθμοῦμενοι, πρῶτον μὲν τὴν τῶν Περσῶν ἀφανίζουσι βασιλείαν, εἶτα τὴν Αἴγυπτον καὶ Λιβύην ἐπιδραμόντες καὶ Ἰνδοὺς, Αἰθιοπὰς τε καὶ Ἰσπανούς, ὕστερον καὶ κατ' αὐτῆς τῆς τῶν πόλεων βασιλίδος ἐπιστρατεύουσι, χίλια ὀκτακόσια πλοῖα ἐπιφερόμενοι, κυκλώσαντες οὖν αὐτὴν ὡς αὐτίκα διαγαρπάσοντες ἔμενον³. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἰε-

θρεύθησαν ὥστε ὁ θρίαμβος τῶν χριστιανῶν ἀπέβη ὀλοσχερής». (Ἑλλ. Ἰστ. Παπαρρηγ. αὐτ. σ 303 κέ.)

¹ Τῷ 5 ἔτει τῆς Βασιλείας Κωνστ. τοῦ Πωγωνάτου· ἐν ἐκτάσει ἱστορεῖ ὁ Νικηφόρος, παρὰ Migne Πατρολ. Ἑλλ. τόμ. 100, σελ 930—937. Θεοφάνους Χρονογρ. αὐτ. τόμ. 108, σελ. 719—722 καὶ Κεδρηνός ἱστορ. αὐτ. τόμ. 121, σελ. 835—836.

² Ἀπὸ τοῦ ἔτους 717—741

³ Ὁ Μωσλεμᾶς στρατηγός τῶν Ἀράβων τὸ ἔαρ τοῦ 717 διέταξε τὸν στόλον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ἑλλησποντον· αὐτὸς δὲ ἐπορεύθη διὰ ξηρᾶς μετὰ πεζικῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Κ)πολιν καὶ διέταξε τὸν στόλον νὰ ἐπιπλεύσῃ διὰ τῆς Προποντίδος, ἀφίκετο οὗτος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου τῇ 1 Σ/δρ'ου.

ρὸς λαὸς τὸ σεπτὸν ξύλον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ τὴν σεβάσμιον εἰκόνα τῆς Θεομήτορος ὁδηγητρίας ἐπαγόμενοι, τὸ τεῖχος περιεκύκλουν, σὺν δάκρυσιν τὸν Θεὸν ἱλεούμενοι. Δόξαν οὖν οὕτω τοῖς Ἀγαρηνοῖς, εἰς δύο διαιροῦνται μέρη, καὶ οἱ μὲν κατὰ Βουλγάρων στρατεύουσι, καὶ πίπτουσιν ἐκεῖσε ὑπὲρ μυριάδας δύο· οἱ δὲ περιελίφθησαν τὴν πόλιν ἐλεῖν· κωλυθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἀλύσεως, διηκούσης ἀπὸ τῶν Γαλάτου εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀναχθέντες περίπου τὸ λεγόμενον Σωσθένιον γίνονται, καὶ ἐκείθεν ἀνέμου βορέου καταρραγέντος, τὰ πολλὰ τῶν πλοίων αὐτῶν¹ διερράγη καὶ διεφθάρησαν· οἱ δὲ περιλειφθέντες² λιμῶ σφοδρῶ πε-

¹ Εἰς 1800 πλοῖα, μικρὰ καὶ μεγάλα, φορτηγὰ καὶ πολεμικὰ ὁ Ἀραβικὸς στόλος συνεποσοῦτο. Τούτων τὰ βαρύτερα ἔνεκα τοῦ ἀνέμου παρεσύρθησαν ὀπίσω· τοῦτο ἰδὼν ὁ βασιλεὺς Λέων ἔπεμψε κατ' αὐτῶν πυρπολικά· κατέκαυσε καὶ κατεβύθισε τὰ πλεῖστα, ὧν τινὰ διέφυγον τὴν καταστροφὴν.

² Ὁ κατὰ ξηρὰν πολιορκῶν στρατὸς ὑπὸ τὸν Μωσλεμᾶ ὑπέστη δεινὴν φθοράν· διότι ὁ χειμὼν τοῦ

ριέπεσον, ὡς καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν ἄψασθαι, κόπριά τε φυρᾶν καὶ ἐσθίειν· εἴτα φυγόντες¹ καὶ κατὰ τὸ Αἶγαῖον γενόμενοι πέ-

717—718 ὑπῆρξε βαρύτατος· ἐπὶ 100 ἡμέρας ἡ γῆ δὲν ἐφαίνετο ἐκ τῆς κρυσταλλωθείσης χιόνος· πλῆθος ἀνθρώπων καὶ ἵππων καὶ καμήλων καὶ ἄλλων ζώων τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου ἀπέθανον ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων τροφῶν, ἐν ᾧ ὡς ἐκ τῆς προνοίας Ἀναστασίου τοῦ Β' ἢ Κ) πολὺς εἶχεν ἄφθονον προμήθειαν σίτου.

¹ Μετὰ ἐνιαύσιον πολιορκίαν ἔφυγον τῇ 15 Αὐγ. 718. «Ὁλη δὲ αὕτη ἡ πεζικὴ καὶ ναυτικὴ στρατιὰ μόλις εἰσελθοῦσα εἰς τὴν Προποντίδα κατελήφθη ὑπὸ καταγίδος δεινῆς, ἐξ ἧς πλεῖστα τῶν πλοίων τούτων συνετρίβησαν εἰς τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς νήσους τῆς μικρᾶς ἐκείνης θαλάσσης, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Προκόνησον, τὴν σημερινὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ. Ἐν ᾧ δὲ τὰ περιλειπούμενα τῶν πλοίων διέπλεον τὸ Αἶγαῖον πέλαγος, νέα πάλιν ἐπέσκηψεν ἐπ' αὐτὰ τρικυμία, ἐξ ἧς πάντα τὰ σκάφη αὐτανδρα κατεποντίσθησαν, πλὴν δέκα· ἄλλα καὶ ἐκ τούτων πέντε συνελήφθησαν, ὥστε πέντε καὶ μόνον διεσώθησαν εἰς Συρίαν, ἵνα ἀναγγείλωσι τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς. Ἡ πανωλεθρία τῶν Ἀράβων ὑπῆρξε τῷ ὄντι φοδερὰ, διότι ἀπώλεσαν καθ' ὅλην ταύτην τὴν κατὰ τῆς Κ/πόλεως ἐπιχείρησιν δισχιλία καὶ πεντακόσια πλοῖα καὶ 600 περίπου χιλιάδας ἀνδρῶν». (Παπαρρηγ. αὐτ.).

λαγος, τὰ σκάφη αὐτῶν ἅπαντα, καὶ ἑαυ-
τούς τῷ τῆς θαλάσσης διδοῦσι βυθῷ· χά-
λαζα γὰρ ραγδαία οὐρανόθεν κατχπεσοῦσα,
καὶ βρασμὸν κατὰ τῆς θαλάσσης ποιήσασα
τὴν τῶν πλοίων πίσσαν διέλυσε καὶ οὕτως ὁ
ἀπειροπληθὴς ἐκεῖνος στόλος διόλωλε, τριῶν
μόνων εἰς ἀγγελίαν περιλειφθέντων¹.

¹ «Οἱ γενναῖοι καὶ εὐσεβεῖς κάτοικοι τῆς πόλεως ἔ-
δραμον εἰς τοὺς ναοὺς αὐτῆς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν
πρωτεύοντα ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, ἵνα εὐχαρι-
στήσωσι τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον Θεοτόκον, εἰς
τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας ἀπέδωκαν τόσῳ μᾶλλον
τὴν λύτρωσιν αὐτῶν, ὅσῳ ἡ πολιορκία καὶ ἡρξάτο καὶ
διελύθη καὶ ἦν ἡμέραν τελοῦμεν τὴν κοίμησιν τῆς
ὑπεραγίας ἡμῶν Δεσποίνης καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας·
ἵνα δὲ ἔσαι πανηγυρίζεται τὸ μέγα ἐκεῖνο ἄθλον, ἡ
μνήμη αὐτοῦ προσετέθη εἰς τὴν τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου
ἀκολουθίαν δι' ἧς μέχρι τῆς σήμερον πάντες οἱ ὀρθό-
δοξοι χριστιανοὶ δοξολογοῦσι κατ' ἔτος καὶ χαιρετίζουσι
τὴν μητέρα τῆς ζωῆς, τὴν διὰ τοῦ ἀπροσμάχητου αὐ-
τῆς κράτους τοσάκις ἐκ παντοίων κινδύνων ἐλευθερώ-
σασαν τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος καὶ θρήσκευμα. Τὰ ἐπινίκια
καὶ εὐφημῖαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντήχησαν καθ'
ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἥτις τότε τοῦλάχιστον ἐπίστευεν
ὅτι ὤφειλε τὴν σωτηρίαν αὐτῆς εἰς τοὺς ἀτρύτους τῶν

Διὰ ταῦτα τοίνυν ἅπαντα τὰ ὑπερφυᾶ
θαυμάσια τῆς Πανάγνου καὶ Θεομήτορος τὴν
παροῦσαν ἑορτὴν ἐορτάζομεν. Ἀκάθιστος
δὲ εἴρηται, διότι ὀρθοστάδην τότε πᾶς ὁ
λαὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν ὕμνον τῇ
τοῦ Λόγου μητρὶ ἐμελψαν¹ καὶ ὅτι ἐν πᾶσι
τοῖς ἄλλοις εἴκοις καθῆσθαι ἐξ ἔθους ἔχον-

χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς ἀγῶνας». (Παπαρρηγ. αὐτ.
σελ. 352).

¹ Ἀλλὰ τὴν τρίτην ταύτην τῆς πόλεως ἐλευθέρωσιν
τοῦ ἔτους 717 ἐορτάζομεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ 15 Αὐ-
γούστου: «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀνάμνησιν ποιούμεν τῆς περὶ
ἡμᾶς μεγίστης ἀνυπερβλήτου φιλανθρωπίας, ἣν ἐδείξατο
τότε ὁ Θεὸς ἀποστρέψας μετὰ αἰσχύνης τοὺς ἀθέους
Ἀγαρηνοὺς μεσιτεία τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν
Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Τὴν ἱστορίαν ἰδὲ
εἰς Θεοφάνους χρονιγραφίαν Migne Πατρολ. Ἑλλ.
τ. 108, σελ. 709—802 καὶ εἰς Μηναια αὐτ. Ταύτης
τῆς ἐλευθερώσεως τῇ βοηθείᾳ τῆς Θεομήτορος γενομέ-
νης μνημονεύει καὶ Γρηγόριος Κ/λεως ΙΙ ἐν ἐπιστολῇ
πρὸς ἄγ. Γερμανόν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 716—930 Πατρι-
άρχην Κ/λεως. Ἰδὲ εἰς πρακτικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ Β'.
Συνόδου (πράξ. 4 παρὰ Harduin. Conc. τομ. 4,
σελ. 288), λατινιστὶ μόνον παρὰ Migne Πατρολ.
λατ. τ. 89, σελ. 510

τες, ἐν τοῖς παροῦσι τῆς Θεομήτορος ὀρθοὶ πάντες ἀκροώμεθα¹.

Ταῖς τῆς σῆς ὑπερμάχου τε καὶ ἀπροσμάχου Μητρὸς πρεσβείαις, Χριστὲ ὁ Θεός, τῶν περικειμένων καὶ ἡμᾶς ἀπάλλαξον συμφορῶν καὶ ἐλέγσον ἡμᾶς, ὡς μόνος φιλόανθρωπος. (Migne Πατρολ. Ἑλλ. τ. 157, σ. 357 κέ.).

Χρονικὸν Πασχάλιον

Καλὸν δὲ διηγήσασθαι ὅπως καὶ νῦν ὁ μόνος πολυέλεος καὶ πολυεύσπλαγχνος Θεός, τῇ εὐπροσδέκτῃ πρεσβείᾳ τῆς ἀχράντου αὐτοῦ Μητρὸς καὶ κατ' ἀλήθειαν Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τὴν ταπεινὴν ταύτην αὐτοῦ πόλιν ἔσωσεν ἐκ τῶν κατὰ συμφωνίαν κυκλωσάντων αὐτὴν τῇ κραταιᾷ αὐτοῦ χειρὶ καὶ τὸν ἐν αὐτῇ εὐρεθέντα λαὸν καὶ ἐλυτρώσατο τῆς αἰχμαλωσίας, ὃ οὐδεὶς τῶν πάντων εὐπορήσει διη-

¹ Πρ6. σελ. 29, σημ. 2.

γήσασθαι· ὁ γὰρ Σαρβάρως, ἐκδεχόμενος, ὡς ἔοικε καὶ ἔργοις δὲ τελευταῖον ἀπεδείχθη, τὴν τοῦ παναθέου Χαγάνου ἐπέλευσιν, πρὸ πλείστων τούτων ἡμερῶν γενόμενος ἐν Χαλκηδόνι, πάντα τὰ τε προάστεια καὶ παλάτια καὶ τοὺς εὐκτηρίους οἴκους ἐνέπρησε καὶ ἔμεινε λοιπὸν τὴν ἐκείνου παρουσίαν ἐκδεχόμενος. Τὴν οὖν κθ' Ἰουνίου μηνὸς παρούσης ΙΔ' Ἰνδικτιῶνος, τοῦτέστι τῇ ἡμέρᾳ τῆς συνάξεως τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου κατέλαβε πρόκουρσον τοῦ Θεομισήτου Χαγάνου, ὡς ἄχρι χιλιάδων τριάκοντα διὰ στήλων ὁρμήσαντες τό τε μακρὸν τεῖχος καταλαβεῖν καὶ τὰ ἔνδον αὐτοῦ, ὥστε τοὺς εὐρεθέντας ἔξωθεν τῆς πόλεως ἐφίππους γενναιοτάτους στρατιώτας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν Κυριακὴν οὖσαν, ἔνδον γενέσθαι τοῦ νέου Θεοδοσιακοῦ τείχους ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ ἔμεινε τὸ αὐτὸ πρόκουρσον ἐπὶ τὰ μέρη Μελαντιάδος, ὀλίγων ἔξ αὐτοῦ ἐκτρεχόντων μέχρι τοῦ τείχους ἐκ

διαλειμμάτων καὶ μὴ συγχωρούντων τινὰ ἐξιέναι ἢ ὅλως ὀλίγων δαπάνης συλλέγειν... καὶ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἐν μιᾷ ροπῇ ἢ διὰ θαλάσσης γέγονεν αὐτῷ πτῶσις. Ἐξέβαλον δὲ ὅλα τὰ μονόξυλα εἰς τὴν γῆν οἱ ἡμέτεροι καὶ μετὰ ταῦτα γενέσθαι ὑπέστρεψε... Χάγανος εἰς τὸ φωσᾶτον αὐτοῦ καὶ ἤγαγε τὰ μαγγανικὰ ἀπὸ τοῦ τείχους· ἃ ἦν παρυστήσας εἰς τὴν σοῦδαν, ἣν ἐποίησε καὶ ἤρξατο καταλύειν τοὺς πυργοκαστέλλους, οὓς ἐποίησε καὶ τῇ νυκτὶ ἔκαυσε τὸ σοῦδᾶτον αὐτοῦ καὶ τοὺς πυργοκαστέλλους καὶ τὰς χελώνας ἀποβυρσώσας ἀνεχώρησε... Καὶ ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Χάγανος τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου ὅτι «ἐγὼ θεωρῶ γυναῖκα σεμνοφοροῦσαν περιτρέχουσαν εἰς τὸ τεῖχος, μόνην οὔσαν» (Χρονικὸν Πασχάλιον, τόμ. Α', σελ. 716—726, ἔκδ. Βόννης A. Mordtmann).

Γ'. — Ἀνάλυσις τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου.

Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος εἶναι ἐν μεγίστῃ τιμῇ διὰ τὴν βεβίαν προστασίαν τῆς Θεοτόκου (ὅρ. τελ. 9 κέ.), καὶ συνίσταται ἐξ 24 στροφῶν, αἵτινες ἄρχονται κατὰ σειρὰν ἀπὸ τῶν 24 στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου. Αἱ στροφαὶ αὗται διαιροῦνται εἰς τέσσαρας στάσεις, ὧν ἐκάστη συνίσταται ἀπὸ 6 οἴκους. Οἱ οἴκοι εἰναι ὡδαὶ ὀκτάστιχοι, καὶ αἱ μὲν καταλήγουσιν εἰς τὸ «Ἀλληλούϊα», αἱ δὲ διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ εἰς τὴν Μχρίαν «Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε». Ἐνλλάσσονται δὲ πρὸς ἀλλήλους.

Αἱ 24 στροφαὶ, ἢ ἄλλως **οἴκοι**¹ καλού-

¹ Οἶκος λέγεται, ἐπειδὴ καθὼς ὁ οἶκος περιέχει τὴν περιουσίαν τοῦ ἔχοντος, οὕτω καὶ ὁ οἶκος περιέχει ἐν ἑαυτῷ ἅπαντα τὰ τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἑορτῆς· δηλ. οἴκοι λέγονται, διότι περιέχουσι τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῆς ἑορτῆς, ὁμοίως καὶ τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου.

μενοι ἐν τῷ **τριωδίῳ**, ψάλλονται εἰς 4 στάσεις ἀπὸ 6 οἴκους, τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἐβδομάδας τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς (*Χαιρετισμοί*)· καὶ ὁλος δὲ ὁ ὕμνος καὶ μόνον ἀπαξ τῇ Παρασκευῇ τῆς Ε'. ἐβδομάδος, (*Ἀκάθιστος Ὑμνος*), ὅτε παρεμβάλλονται πολλὰ ἄλλα ᾠσματα, ψαλμοὶ καὶ ἀναγνώσματα¹ (σελ. 47, κέ.).

Ἐν τῇ Α' καὶ Β' στάσει ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ ὕμνογράφος τοὺς εὐαγγελιστάς καὶ τὴν ἀγίαν Γραφήν.

Ἐν τῇ Α' στάσει (τοῖς Α—Ζ οἴκοις) ἱστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου.

Ὁ Α οἶκος διηγεῖται τὴν ἀφίξιν τοῦ Ἀγγέλου καὶ ἀσπασμὸν τούτου· ὁ Β ἀπορίαν Μαρίας· ὁ Γ καὶ Δ ἀπόκρισιν αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀγγελον καὶ λόγους τούτου πρὸς αὐτὴν μετὰ σεβασμοῦ· ὁ Ε ἐπίσκεψιν Μαρίας πρὸς τὴν Ἑλισάβετ καὶ λόγους τοῦ ἐν γαστρὶ βρέφους (Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ) κράζοντος τὴν Μαρίαν· ὁ Ζ τὴν ζάλην καὶ

¹ Παρὸλ. κατωτ. Ἀκολουθίαν τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου.

ταραχὴν τοῦ Ἰωσήφ περὶ τῆς Μαρίας.

Ἐν τῇ Β' στάσει (τοῖς Η—Μ οἴκοις) ἔχει ὑπ' ὄψει τὰ κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ· ὁ Η περιέχει χαιρετισμὸν ποιμένων πρὸς Μαρίαν λοχαίαν· ὁ Θ καὶ Ι ἀφίξιν τῶν Μάγων καὶ χαιρετισμοὺς τούτων πρὸς Μαρ. μετὰ τοῦ παιδός· ὁ Κ ἀναχώρησιν τῶν Μάγων εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ ἀπάτην Ἡρώδου τοῦ βασιλέως· ὁ Λ φυγὴν Ἰησοῦ εἰς Αἴγυπτον καὶ χαιρετισμοὺς πρὸς τὴν Θεοτόκον τῶν ἀπηλλαγμένων ἐθνῶν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας· ὁ Μ χαιρετισμοὺς τοῦ Συμεῶνος πρὸς τὴν Παρθένον, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Ἐν δὲ τῇ Γ' καὶ Δ' στάσει ἐκτίθενται θεολογικὰ ζητήματα περὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου· οὕτω

Ἡ μὲν Γ' στάσις περιέχει τὴν τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίαν (Ν—Σ)· ὁ Ν οἶκος δεικνύει νέαν δημιουργίαν διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ· ὁ Ξ περιέχει χαιρετισμοὺς ὄλων τῶν πιστῶν πρὸς τὴν Μαρίαν· ὁ Ο λέγει τὴν θείαν συγκατάβασιν τοῦ Θεοῦ νὰ καταβῇ οὗτος

εἰς τὴν γῆν· ὁ Π δοξολογίαν πάντων τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Χριστόν· ὁ Ρ λέγει ὅτι οἱ σοφοὶ ἄσοφοι δείκνυνται ἀδυνατοῦντες νὰ ἐξηγήσωσι τὴν μετὰ τόκον παρθενίαν τῆς Παναγίας Θεοτόκου· ὁ Σ χαιρετισμοὺς ἀπαξ-ἀπάντων τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Χριστόν διὰ διδασχῆς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δὲ Δ' στάσις (Τ—Ω οἴκοι) περιέχει ὕμνους πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ καὶ αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν· ὁ Τ ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον τεῖχος (φρούριον) τῶν Παρθένων· ὁ Υ εἶναι ὕμνος τοῦ ὑμνογράφου πρὸς τὸν Χριστόν· ὁ Φ ὀνομάζει φωτοδόχον λαμπάδα τὴν Θεοτόκον· ὁ Χ λέγει ὅτι ἐλευθερωθέντες πάντες τῆς καταδίκης καὶ συνελθόντες οἱ ἀποστάται τοῦ Χριστοῦ πάντες ὕμνοῦσι· ὁ Ψ εἶναι ὕμνος πρὸς τὴν Θεοτόκον διὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ· ὁ Ω εἶναι ἐπίλογος, ἐν ᾧ ὑμνεῖται ἡ Θεοτόκος καὶ παρκαλεῖται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν κόσμον τῆς μελλούσης κολάσεως.

Ἐκ τῶν 24 οἴκων εἰς τοὺς ἐξῆς 12

(ἦτοι τοὺς Α, Γ, Ε, Η, Ι, Λ, Ν, Ο, Ρ, Τ, Φ καὶ Ψ) προστίθενται ἐξ στροφῶν δίστιχοι, ἦτοι ἐν ὅλῳ στροφῇ 72, ἦτοι στίχοι 144, ἐν οἷς περιέχονται ιδιότητες τῆς Θεοτόκου· προηγεῖται δὲ ὁ χαρμόσυνος ἀσπασμὸς (=χαί-ρετισμὸς) τοῦ ἀγγέλου· **Χαῖρε**. Οὕτω δὲ

Ἐν τῷ Α' οἴκῳ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ λέγει πρὸς τὴν Μαρίαν τὸν ἀσπασμὸν «Χαῖρε» ἀλλὰ θεωρῶν ὅτι σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ, σωματοῦται (ἦτοι σαρκοῦται) ὁ Κύριος ἐν γαστρὶ οὐτῆς, ἐξίσταται καὶ ἵσταται κραυγάζων πρὸς αὐτήν, τάδε·

«Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει».

Ἐπειτα ἔρχονται τὰ ἀντίθετα· «ἡ χαρὰ ἐκλάμψει, ἡ ἀρὰ ἐκλείψει».

Τὰ ὁμόηχα, ὁμόστιχα, ὁμοιοτέλευτα κλ.
«τοῦ πεσόντος Ἀδάμ ἡ ἀνάκλησις»

«Τῶν δακρύων τῆς Εὐχῆς ἡ λύτρωσις» κλ.
ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους οἴκους.

Ἐν τῷ Γ' οἴκῳ ἡ Μαρία ἐκφράζει τὴν ἀπορίαν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γεννήσῃ αὐτὴ, παρθένος οὖσα· πρὸς ἣν ὁ Ἄγγελος ἀπο-

κρινόμενος λέγει, ὅτι τοῦτο γίνεται κατὰ
βούλησιν τοῦ Θεοῦ ἀπόρρητον.

«Χαῖρε, βουλῆς ἀπορρήτου μύστις».

Ἐν τῷ Ε'. οἶκῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς
Μαρίας, ἣτις κυοφοροῦσα μετέβη πρὸς ἐπί-
σκεψιν τῆς Ἑλισάβετ, ὅτε τὸ βρέφος τὸ ἐν
τῇ κοιλίᾳ τῆς Ἑλισάβετ, οἶονεὶ ὁμιλῶν λέγει·

«Χαῖρε, βλαστοῦ ἀμυχράντου κληῖμα»

«Χαῖρε, κερποῦ ἀκηράτου κτήμα».

Ἐν τῷ Η'. οἶκῳ οἱ ποιμένες ἀκούσαντες
τοὺς ἀγγέλους χαιρετίζουσι τὴν Θεοτόκον,
ὡς μητέρα τοῦ ἀμνοῦ καὶ ποιμένος, οὕτω·

«Χαῖρε, ἀμνοῦ καὶ ποιμένος μῆτερ».

Ἐν τῷ Ι οἶκῳ οἱ Μάγοι ὑπὸ ἀστέρος ὁδη-
γούμενοι λέγουσι πρὸς τὴν Μαρίαν τὸν χαι-
ρετισμόν·

«Χαῖρε, ἀστέρος ἀδύτου μῆτερ».

Ἐν τῷ Λ οἶκῳ ὁ ὑμνογράφος ποιητῆς λα-
βὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς πτώσεως τῶν εἰδώλων
ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου μετέβη ὁ Ἰησοῦς, ποιεῖ
τοὺς ἐλευθερωθέντας τῆς λατρείας τῶν εἰ-
δώλων λέγοντας πρὸς τὴν θεοτόκον Μαρίαν·

«Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων»·

«Χαῖρε, κατὰπτωσις τῶν δαιμόνων».

Ἐν τῷ Ν οἶκῳ, βλέποντες ἡμεῖς οἱ χριστι-
ανοὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀφθόρου Μητρός, ὁ εἶναι
νέα κτίσις, ὑμνοῦμεν αὐτὴν βοῶντες.

«Χαῖρε, τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας,

«Χαῖρε, τὸ στέφος τῆς ἐγκρατείας».

Ἐν τῷ Ο οἶκῳ, ὁ ὑμνογράφος ποιητῆς
ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν θείαν συγκκτάβασιν, τοῦ
νὰ γείνη ἡ Θεοτόκος, Μήτηρ τοῦ ἐν οὐρανοῖς
ἀπεριγράπτου λόγου, λέγει·

«Χαῖρε, Θεοῦ ἀχωρήτου χώρα»,

«Χαῖρε, σεπτοῦ μυστηρίου θύρα».

Ἐν τῷ Ρ οἶκῳ ποιεῖ τοὺς σοφοὺς μὴ δυ-
ναμένους νὰ ἐννοήσωσι τὴν μετὰ τόκον παρ-
θενίαν, ἀλλ' ἡμεῖς, θεωροῦντες ὅτι τοῦτο
δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐφ' ἡμῖν νὰ γνωρίσωμεν, θχυ-
μάζοντες βοῶμεν.

«Χαῖρε, σοφίης Θεοῦ δοχεῖον»,

«Χαῖρε, προνοίας αὐτοῦ ταμεῖον».

Ἐν τῷ Τ οἶκῳ ὀνομάζει τὴν Θεοτόκον

τειχος (φρούριον) τῶν περθεύων, καὶ προσφω-
νεῖ αὐτήν·

«Χαῖρε, ἡ στήλη τῆς παρθενίας»,

«Χαῖρε, ἡ πύλη τῆς σωτηρίας».

Ἐν τῷ Φ οἶκῳ ὀνομάζων τὴν Θεοτόκον
φωτοδόχον λαμπάδα, λέγει·

«Χαῖρε, ἡ ἀκτὶς νοητοῦ ἡλίου».

«Χαῖρε, βολὴ τοῦ ἀδύτου φέγγους».

Ἐν τῷ Ψ οἶκῳ ὕμνων τὴν οἰκῆσιν τοῦ
Κυρίου ἐν γαστρὶ τῆς Θεομήτορος, λέγει·

«Χαῖρε, σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου»,

«Χαῖρε, ἁγία ἁγίων μερίζων»,

«Χαῖρε, κιβωτέ,

«Χρυσωθεῖσα τῷ Πνεύματι».

Λοιπὸν οὕτως ὁ πρῶτος στίχος τῶν δι-
στίχων στροφῶν ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐννοίας καὶ
τῶν λέξεων τοῦ οἴκου, ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸν
τρόπον τῶν ἀντιθέσεων, τῶν ὁμοήχων καὶ
τῶν ὁμοιοτελεύτων, ἐν ταῖς ἐπομένοις πέντε
στροφαῖς προχωρεῖ ὁ ποιητὴς μέχρι τέλους.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ

Τὴν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς, εὐλογήσαντος τοῦ ἱε-
ρέως ψάλλεται τὸ μικρὸν ἀπόδειπνον μέχρι καὶ τοῦ
«ἀξιὸν ἔστιν ὡς ἀληθῶς» ἤτοι.

Δόξα σοι, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Βασιλεῦ οὐράνιε παράκλητε, τὸ πνεῦμα τῆς
ἀληθείας ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα
πληρὼν, ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς
χορηγός, ἐλθέ παρὶ σκηνώσον ἐν ἡμῖν, καὶ κα-
θάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σῶσον,
ἀγαθὲ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τρισάγιον· Παναγία Τριάς. Πάτερ ἡμῶν.
Ὅτι σοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία. Κύριε ἐλέησον (ιβ').
Δεῦτε προσκυνήσωμεν (τρὶς). Κύριε ἐλέησον
(τρὶς). Δοξα καὶ νῦν. Καὶ τοὺς ψαλμούς.

Ψαλμὸς (Ν' (50). Ἐλέησόν με, ὁ Θεός.

Ψαλμὸς ξθ' (69). Ὁ Θεὸς, εἰς τὴν βοή-
θειάν μου πρόσχες . . .

Ψαλμὸς ρμβ' (142). Κύριε, εἰσάκουσον
τῆς προσευχῆς μου.

Δοξολογία. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ . . .

Εἶτα τὰ «Πιστεύω . . .» καὶ τὸ «Ἀξιόν
ἐστιν ὡς ἀληθῶς. . .»

Μετὰ τοῦτο ψάλλομεν ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους εἰς ἡ-
χον Πλ. δ', τὸ

Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν εὐλογη-
μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, (ἐκ γ').

Εἶτα οὕτω τὸ τροπάριον αὐτόμελον.

Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς κλ. (ιδεὲ ἐν σελ.
63) καὶ τούτου ἐρμηνεύειαν κατωτέρω.

Ψάλλομεν εὐθὺς ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους δίχορον τὸ
Κοντάκιον αὐτόμελον ἡχ. πλ. δ'.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ κλ. (ιδεὲ ἐν σελ.
64) καὶ τούτου ἐρμηνεύειαν κατωτέρω.

Μετὰ τοῦτο ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως τοὺς
ΚΔ' οἴκους κατ' ἀλφάβητον εἰς Δ' στάσεις, οἱ δὲ χρι-
στιανοὶ εἰς τὴν τούτων ἀνάγνωσιν ἱστάμεθα.

1. Α'. στάσις (ιδεὲ ἐν σελ. 65 κέ.)

Μετὰ τὴν Α' στάσιν

Ψάλλεται ἀργῶς ὑπὸ τῶν δύο χορῶν ἐναλλάξ

τὸ κοντάκιον «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ κλ.» δίχορον
αὐτόμελον.

Μετὰ τοῦτο στιχολογοῦμεν τὸν Ἀμωμον· μεθ' ὃ
πάλιν «τῇ ὑπερμάχῳ κτλ.», μεθ' ὃ ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει
τὴν Β' στάσιν.

2. Β'. στάσις (σελ. 74 κέ.)

Μετὰ τὴν Β' στάσιν·

Πάλιν ψάλλεται τὸ κοντάκιον «τῇ ὑπερμάχῳ στρα-
τηγῷ κλ.».

Μεθ' ὃ ὁ κανὼν τῆς Θεοτόκου, οὗ ἡ ἀκροστιχίς, ἄνευ
τῶν εἰρμῶν.

«Χαρᾶς δοχεῖον σοὶ πρέπει χαίρειν μόνῃ». Ἰωσήφ.

Κανὼν.

Ἦ: δὴ Α' — Ἦχος Δ'. Ὁ εἰρμὸς.

Ἀνοιξω τὸ στόμα μου, καὶ πληρωθήσεται
πνεύματος, καὶ λόγον ἐρεῦξομαι τῇ βασι-
λίδι Μητρὶ· καὶ ὀφθήσομαι παιδρῶς παρη-
γυρίζων καὶ ἄσω γηθόμενος ταύτης τὰ θαύ-
ματα. (δίς).

Τροπάρια

Χριστοῦ βιβλίον ἔμψυχον, ἐσφραγισμένην
σε Πνεύματι, ὁ μέγας Ἀρχάγγελος, Ἀγνή,
θεώμενος, ἐπεφώνει σοι· χαῖρε, χαρᾶς δο-

χεῖτον, δι' ἧς τῆς Προμήτορος ἀρὰ λυθήσεται.

Ἄδ' μ' ἐπανόρθωσις, χαῖρε, Παρθένε Θεό-
νυμφε, τοῦ Ἄδου ἡ νέκρωσις· χαῖρε, Πανά-
μωμε, τὸ παλλάτιον τοῦ μόνου Βασιλέως·
χαῖρε, θρόνε πύρινε τοῦ Παντοκράτορος.

Ρόδον τὸ ἀμάραντον, χαῖρε, ἡ μόνη βλα-
στήσασα· τὸ μῆλον τὸ εὖοσμον, χαῖρε, ἡ
τέξασα· τὸ ὀσφράδιον τῶν πάντων Βασιλέως.
χαῖρε, ἀπειρόγαμε, κόσμου διάσωσμη.

Ἀγνείας θησαύρισμα, χαῖρε, δι' ἧς ἐν
τοῦ πτώματος ἡμῶν ἐξχνέστημεν· χαῖρε,
ἡδύπνοον κρίνον, Δέσποινα, πιστοὺς εὐωδιά-
ζον· θυμίαμα εὖοσμον, μύρον πολύτιμον.

Καταβασία. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

ᾠδὴ Γ'. Ὁ εἰρμὸς

Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους, Θεοτόκε, ὡς ζῶσα
καὶ ἄφθορος πηγὴ, θιασον συγκροτήσαντας
πνευματικὸν, στερέωσον· καὶ ἐν τῇ θείᾳ δόξῃ
σου, στεφάνων δόξης ἀξιώσον. (δύς).

Τροπάρια

Στάχυν ἡ βλαστήσασα τὸν Θεῖον, ὡς χώρα

ἀνήροτος σαφῶς, χαῖρε, ἔμψυχε τράπεζα,
ἄρτον ζωῆς χωρήσασα· χαῖρε, τοῦ ζῶντος
ὑδατος πηγὴ ἀκένωτος, Δέσποινα.

Δάμχλις τὸν μόσχον ἡ τεκοῦσα τὸν ἄμω-
μον, χαῖρε, τοῖς πιστοῖς· χαῖρε, ἀμνάς κυή-
σασα Θεοῦ ἀμνόν, τὸν αἵροντα κόσμου παν-
τὸς τὰ πταίσματα· χαῖρε, θερμὸν ἱλαστήριον.

Ὁρθρος φεινός, χαῖρε, ἡ μόνη τὸν Ἥλιον
φέρουσα Χριστόν, φωτὸς κατοικητήριον· χαῖρε,
τὸ σκότος λύσασα· καὶ τοὺς ζοφώδεις δαί-
μονας ὀλοτελῶς ἐκμειώσασα.

Χαῖρε, πύλη μόνη, ἣν ὁ Λόγος διώδευσε
μόνος, ἡ μοχλοὺς καὶ πύλας Ἄδου, Δέ-
σποινα, τῷ τόκῳ σου συντρίψασα, χαῖρε, ἡ
θεία, εἴσοδος τῶν σωζομένων, πανύμνητε.

Κατὰ βασίει. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους κλ.

Εἶτα αἵτησις μικρὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, ὑπὸ τῶν
τῶν χορῶν τὸ Κοντάκιον «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ».

3. Γ'. Στάσις (ἰδὲ σελ. 83, κέ).

Μετὰ τὴν Γ' Στάσιν ψάλλεται καὶ πάλιν τὸ Κον-
τάκιον «Τῇ ὑπερμάχῳ...».

Μετὰ τοῦτο τὴν Συναπτὴν καὶ εἰς ἥχον α'. τὸ «Τὸν
τάφον σου Σωτὴρ» καὶ τὸ παρὸν κάθισμα.

«Ὁ μέγας στρατηγός, τῶν αὐλῶν ἀγγέλων εἰς πόλιν Ναζαρέτ, ἐπιστάς Βασιλέα, μηνύει. "Ἀχραντε, τῶν αἰώνων καὶ Κύριον, Χαῖρε, λέγων σοι, εὐλογημένη Μαρία· ἀκατάληπτον καὶ ἀνερμήνευτον βάθος, βροτῶν ἢ ἀνάκλησις».

Δόξα, τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ καθίσματος· καὶ νῦν, τὸ αὐτὸ πάλιν ὅλον.

Μετὰ τοῦτο ὁ κανὼν.

Κ α ν ὦ ν

ᾠδὴ Δ'. — Ὁ Εἰρμός.

Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ ἐπὶ θρόνου θεότητος, ἐν νεφέλῃ κούφῃ, ἦλθεν Ἰησοῦς ὁ ὑπέρθεος τῇ ἀκηράτῳ παλάμῃ καὶ διέσωσε τοὺς κραυγάζοντας· Δόξα, Χριστὲ, τῇ δυνάμει σου.

Τροπάρια

Ἐν φωναῖς ᾄσματων πίστει σοὶ βοῶμεν, Πανύμνητε· χαῖρε, πῖον ὄρος καὶ τετυρωμένον ἐν Πνεύματι· χαῖρε, λυχνία καὶ στάμνε, μάννα φέρουσα τὸ γλυκαῖνον τὰ τῶν εὐσεβῶν αἰσθητήρια.

Ἰλαστήριον τοῦ κόσμου, χαῖρε, ἄχραντε

Δέσποινα· χαῖρε, κλίμαξ γῆθεν πάντας ἀνυψώσασα χάριτι· χαῖρε, ἡ γέφυρα ὄντως ἡ μετάγουσα ἐκ θανάτου πάντας πρὸς ζωὴν τοὺς ὑμνοῦντάς σε.

Οὐρανῶν ὑψηλοτέρα, χαῖρε, γῆς τὸ θερμέλιον ἐν τῇ σῇ νηδύϊ, "Ἀχραντε, ἀκόπως βαστάσασα· χαῖρε, κογχύλη πορφύραν θείαν βάψασα ἐξ αἱμάτων σου τῷ βασιλεῖ τῶν Δυνάμεων.

Νομοθέτην ἡ τεκοῦσα ἀληθῶς, χαῖρε, Δέσποινα, τὸν τὰς ἀνομίας πάντων δωρεὰν ἐξελείφοντα· ἀκατανόητον βάθος, ὕψος ἄρρητον, ἀπειρόγαμε, δι' ἧς ἡμεῖς ἐθεώθημεν.

Σὲ τὴν πλέξασαν τῷ κόσμῳ ἀχειρόπλοκόν στέφανον ἀνυμνολογοῦμεν, χαῖρέ σοι, Παρθένε, κραυγάζοντες, τὸ φυλακτήριον πάντων καὶ χαράκωμα καὶ κραταίωμα καὶ ἱερὸν καταφύγιον.

Κραταβασία. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

ᾠδὴ Ε'. Ὁ εἰρμός.

Ἐξέστη τὰ σύμπαντα ἐπὶ τῇ θείᾳ δόξῃ

σου· σὺ γὰρ, ἀπειρόγαμε Παρθένε, ἔσχες ἐν μήτρᾳ τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν καὶ τέτοκας ἀχρονον Υἱόν, πᾶσι τοῖς ὑμνοῦσί σε σωτηρίαν βραβεύοντα.

Τροπάρια.

Ὁδὸν ἡ κηύσασα ζωῆς, χαῖρε, Πανάμωμε, ἡ κητακλυσμοῦ τῆς ἀμαρτίας σώσασα κόσμον· χαῖρε, Θεόνυμφε, ἀκουσμη καὶ λάλημα φρικτόν· χαῖρε, ἐνδικαίτημα τοῦ Δεσπότης τοῦ τῆς κτίσεως.

Ἰσχύς καὶ ὀχύρωμα ἀνθρώπων, χαῖρε, Ἀχραντε, τόπε ἀγιασματος τῆς δόξης· νέκρωσις Ἀδου, νυμφὼν ὀλόφωτε· Χαῖρε, τῶν Ἀγγέλων χαρμονή· χαῖρε ἡ βοήθεια τῶν πιστῶς δεομένων σου.

Πυρίμορφον ὄχημα τοῦ Λόγου, χαῖρε, Δέσποινα, ἔμψυχε Παράδεισε, τὸ ξύλον ἐν μέσῳ ἔχων ζωῆς τὸν Κύριον· οὗ ὁ γλυκασμὸς ζωοποιεῖ πίστει τοὺς μετέχοντας καὶ φθορᾷ ὑποκύψοντας.

Ῥωννύμενοι σθένει σου, πιστῶς ἀναβοῶ-

μέν σοι· χαῖρε, πόλις τοῦ πηρυβησιλέως, δεδοξασμένη καὶ ἀξιάκουστα, περὶ ἧς λελάληνται σκεφῶς· ὅρος ἀλατόμητον, χαῖρε βάθος ἀμέτρητον.

Εὐρύχωρον σκήνωμα τοῦ Λόγου, χαῖρε, Ἀχραντε· κόχλος ἡ τὸν θεῖον μαργαρίτην, προκηγαγοῦσα, χαῖρε, πενήθυμαστε· πάντων πρὸς Θεὸν καταλλαγὴ τῶν μακκαρίζόντων σε, Θεοτόκε, ἐκάστοτε.

Καταβασίς· Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ἦ δὴ Γ'. Ὁ εἰρημός.

Τὴν θείαν ταύτην καὶ πάντιμον τελοῦντες ἑορτήν οἱ θεόφρονες τῆς Θεομήτορος, δεῦτε τὰς χεῖρας κροτήσωμεν, τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα θεὸν δοξάζοντες. (δίδς).

Τροπάρια

Παστὸς τοῦ λόγου ἀμόλυντε, αἰτίη τῆς τῶν πάντων θεώσεως, Χαῖρε, Πανάχραντε τῶν Προφητῶν περιήχημα· Χαῖρε, τῶν Ἀποστόλων τὸ ἐγκαλλώπισμα.

Ἐκ σοῦ ἡ δρόσος ἀπέσταξε, φλογμὸν πολυθείας ἡ λύσσασα· ὅθεν βοῶμέν σοι. Χαῖρε, ὁ πόκος ὁ ἔνδροσος, ὃν Γεδεών, Παρθένε, προεθεάσατο.

Ἰδού σοι, χαῖρε, κραυγάζομεν, λιμὴν ἡμῖν γενοῦ θαλαττεύουσι, καὶ ὀρμητήριον ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων, καὶ τῶν σκανδάλων πάντων τοῦ πολεμήτορος.

Χαρᾶς αἰτία, χαρίτωσον ἡμῶν τὸν λογισμὸν τοῦ κραυγάζειν σοι. Χαῖρε, ἡ ἄφλεκτος βάτος, νεφέλη ὀλόφωτε, ἡ τοὺς πιστοὺς ἀπαύστως ἐπισκιάζουσα.

Καταβασία. Ἄπας γηγενής.

Εἶτα ὁ β'. χορὸς ψάλλει ἀργοσύντομον τὸ Κοντάκιον «τῇ ὑπερμάχῳ κλ.» καὶ ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει τὴν Δ'. στάσιν.

4. Δ'. Στάσις. (σελ. 92 κέ.).

Μετὰ τὴν Δ' στάσιν

Καὶ πάλιν ἀναγινώσκει ὁ ἱερεὺς ὅλον τὸν Α' οἶκον «Ἄγγελος πρωτοστάτης...» καὶ πάλιν τὸ Κοντάκιον «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ...» Ἐπειτα τὸ συναξάριον (ἰδὲ τοῦτο σελ. 22, 23)· μεθ' ὃ «Ταῖς τῆς σῆς ὑπερμάχου τε καὶ ἀπροσμάχου Μητρὸς πρεσβείαις, Χριστέ ὁ Θεός,

τῶν ὑπερχειμένων καὶ ἡμᾶς ἀπάλλαξον συμφορῶν καὶ ἐλέησον ἡμᾶς, ὡς μόνος φιλόανθρωπος».

Κανὼν

ᾠδὴ Ζ'. Ὁ εἰρμὸς

Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει οἱ θεόφρονες, παρὰ τὸν κτίσαντα· ἀλλὰ πυρὸς ἀπειλήν, ἀνδρείως πατήσαντες, χαίροντες ἔψαλλον· Ὑπερύμνητε, ὁ τῶν Πατέρων Κύριος καὶ Θεός, εὐλογητὸς εἶ.

Τροπάρια

Ἀνυμνοῦμέν σε, βοῶντες· χαῖρε, ὄχημα Ἡλίου τοῦ νοητοῦ· ἄμπελος ἀληθινή, τὸν βότρυν τὸν πέπειρον ἡ γεωργήσασα, οἶνον στάζοντα, τὸν τὰς ψυχὰς εὐφραίνοντα τῶν πιστῶ· σε δοξαζόντων.

Ἰατῆρα, τῶν ἀνθρώπων ἡ κυήσασα, χαῖρε, Θεόνυμφε· ἡ ράβδος ἡ μυστική, ἄνθος τὸ ἀμάραντον, ἡ ἐξανθήσασα· χαῖρε, Δέσποινα, δι' ἧς χαρᾶς πληρούμεθα καὶ ζωὴν κληρονομοῦμεν.

Ρητορεύουσιν οὐ σθένει γλῶσσαι, Δέσποινα,
ὕμνολογῆσσί σε· ὑπὲρ γὰρ τὰ Σερραφείμ ὑψώ-
θης, κυήσασα τὸν βασιλέα Χριστόν· ὃν ἰκέ-
τευσέ πασης νῦν βλάβης ρύσασθαι τοὺς πι-
στῶς σὲ προσκυνοῦντας.

Εὐφημεῖ σε μακαρίζοντα τὰ πέρατα, καὶ
ἀνακράζει σοι· χαῖρε, ὁ τόμος, ἐν ᾧ δα-
κτύλῳ ἐγγέγραπται Πατὴρ ὁ Λόγος, Ἀγνή·
ὃν ἰκέτευσέ βίβλῳ ζωῆς τοὺς δούλους σου
καταγράψαι, Θεοτόκε.

Ἰκετεύομεν οἱ δοῦλοί σου καὶ κλίνομεν
γόνα καρδίᾳς ἡμῶν. Κλῖνον τὸ οὖς σου,
Ἀγνή, καὶ σῶσον τοὺς θλίψεσι βυθιζομένους
ἡμᾶς καὶ συντήρησον πάσης ἐχθρῶν ἀλώσεως
τὴν σὴν Πόλιν, Θεοτόκε.

Καταδασία· Οὐκ ἐλάτρευσα.

Ἦ. δὴ Η'. Ὁ εἰσοδός

Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ ὁ τόκος
τῆς Θεοτόκου διεσώσατο, τότε μὲν τυπούμε-
ρος, νῦν δὲ ἐνεργούμενος, τὴν οἰκουμένην
ἀ-ασαν ἀγείρει ψάλλουσαν· τὸν Κύριον

ὕμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας.

Τροπάρια

Νηδυῖ τὸν Λόγον ὑπεδέξω, τὸν πάντα
βαστάζοντα ἐβάστασας· γάλακτι ἐξέθρεψας
νεύματι τὸν τρέφοντα τὴν οἰκουμένην ἀπα-
σαν, Ἀγνή, ᾧ ψάλλομεν· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε
τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς
αἰῶνας.

Μωσῆς κατενόησεν ἐν βά-ψ τὸ μέγα
μυστήριον τοῦ τόκου σου. Παῖδες προεικόνι-
σαν τοῦτο ἐμφανέστατα, μέσον πυρὸς ἱστά-
μενοι καὶ μὴ φλεγόμενοι, ἀκήρατε ἁγία
Παρθένε· ὅθεν σὲ ὑμνοῦμεν εἰς πάντας τοὺς
αἰῶνας.

Οἱ πρῶην ἀπάτη γυμνωθέντες στολὴν
ἀφθαρσίας ἐνεδύθημεν τῇ κυοφορίᾳ σου· καὶ
οἱ καθεζόμενοι ἐν σκότει παραπτώσεων φῶς
κατωπτεύσαμεν, φωτὸς κατοικητήριον, Κόρη·
ὅθεν σὲ ὑμνοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Νεκροὶ διὰ σοῦ ζωοποιοῦνται· ζῶν γὰρ

τὴν ἐνυπόστατον ἐκύησας· εὐλαλοι οἱ ἄλλοι
λοι πρῶτον χρηματίζοντες· λεπροὶ ἀποκαθαί-
ρονται· νόσοι διώκονται· πνευμάτων ἀερίων
τὰ πλήθη ἡττηνται, Παρθένε, βροτῶν ἡ
σωτηρία.

Ἡ κόσμῳ τεκοῦσα σωτηρίαν, δι' ἧς ἀπὸ
γῆς εἰς ὕψος ἤρθημεν, χαίροις, παντευλό-
γητε, σκέπη καὶ κραταίωμα, τεῖχος καὶ
ὀχύρωμα τῶν μελωδούντων, Ἀγνή· τὸν
Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς
πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἦ δὴ Θ'.

Ἄπας γηγενὴς σκιρτάτω, τῷ πνεύματι
λαμπαδουχούμενος· πανηγυριζέτω δὲ αὐτῶν
νόων φύσις, γεραίρουσα τὴν ἱερὰν πανή-
γυριν τῆς Θεομήτορος, καὶ βοάτω· Χαίροις,
παμμακάριστε Θεοτόκε, Ἀγνή, ἀειπάρθερε.

Τροπάρια

Ἵνα σοὶ πιστοὶ, τὸ Χαῖρε, κραυγάζωμεν,

οἱ διὰ σοῦ τῆς χαρᾶς μέτοχοι γενόμενοι, τῆς
αἰδίου, ρῦσαι ἡμᾶς πειρασμοῦ, βαρβαρικῆς
ἀλώσεως καὶ πάσης ἄλλης πληγῆς, διὰ
πλήθος, Κόρη παραπτώσεων, ἐπιούσης βρο-
τοῖς ἁμαρτάνουσιν.

Ὡφθης φωτισμὸς ἡμῶν καὶ βεβαίωσις·
ἔθεν βοῶμέν σοι· Χαῖρε, ἄστρον ἄδυτον,
εἰσάγον κόσμῳ τὸν μέγαν Ἥλιον· χαῖρε,
Ἐδὲμ· ἀνοίξασα τὴν κεκλεισμένην, Ἀγνή·
χαῖρε, στῦλε πύρινη, εἰσάγουσα εἰς τὴν ἄνω
ζωὴν τὸ ἀνθρώπινον.

Στῶμεν εὐλαβῶς ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἡμῶν καὶ
ἐκδοήσωμεν· Χαῖρε, κόσμου Δέσποινα, χαῖρε,
Μαρία, Κυρία πάντων ἡμῶν· χαῖρε, ἡ μόνη
ἄμωμος ἐν γυναιξὶ καὶ καλή· χαῖρε, σκεῦος,
μύρον τὸ ἀκένωτον ἐπὶ σέ κενωθὲν εἰσδεξά-
μενον.

Ἡ περιστερὰ, ἡ τὸν ἐλεήμονα ἀποκυή-
σασα, χαῖρε, ἀειπάρθερε· ὁσίων πάντων,
χαῖρε, τὸ καύχημα· τῶν ἀθλητῶν στεφά-
νωμα, χαῖρε, ἀπάντων τε δικαίων θεῖον ἐγ-
καλλώπισμα καὶ ἡμῶν τῶν πιστῶν τὸ διά-
σωμα.

Φεῖσαι, ὁ Θεός, τῆς κληρονομίας σου, τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν πάσας παραβλέπων νῦν, εἰς τοῦτο ἔχων ἐκδυσωποῦσάν σε τὴν ἐπὶ γῆς ἀσπόρως σε κυοφορήσασαν διὰ μέγα ἔλεος θελήσαντα μορφωθῆναι, Χριστέ, τὸ ἀλλότριον.

Τρισάγιον. Παναγία τριάς κλ. Πάτερ ἡμῶν κλ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία κτλ. Τῇ ὑπερμάχῳ (χύμα). Κύριε, ἐλέησον (μ'). Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ. Εἶτα. Ἀσπείλε, ἀμόλυντε. . . «Καὶ δος ἡμῖν Δέσποτα. . .» Ὑπερένδοξε, ἀειπάρθενε. . . Ἡ ἐλπίς μου ὁ Πατήρ, . . Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου . . Δόξα σοι ὁ Θεός» Εὐξώμεθα, καὶ ἀπόλυσις.

1. Τροπάριον αὐτόμελον

Ἦχος πλ. δ'.

Τὸ προσταχθέν¹ μυστικῶς λαβὼν² ἐν γνώσει, ἐν τῇ σκηνῇ³ τοῦ Ἰωσήφ σπουδῇ ἐπέστη⁴ ὁ ἀσώματος, λέγων τῇ ἀπειρογάμῳ⁵ ὁ κλίνας τῇ καταβάσει τοὺς οὐρανοὺς χωρεῖται ἀναλλοιώτως ὅλος ἐν σοί.⁶ ὃν καὶ βλέπων ἐν μήτρᾳ σου λαβόντα δούλου μορφήν⁷, ἐξίσταμαι κραυγάζων σοί· χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε⁸. (ἐκ γ')

1. Τροπάριον. ¹ Τὸ πρόσταγμα τὸ ἀπόκρυφον. ² ὁ ἄγγελος λαβὼν διὰ τοῦ νοός του (=κατανοήσας). ³ εἰς τὸν οἶκον. ⁴ ἐλθὼν αἴφνης ἐστάθη. ⁵ λέγων πρὸς τὴν ἀπειρον γάμου, δηλ. τὴν μὴ γνωρίσασαν γάμον. ἡ ἀπειρόγαμος=ἀνύμφευτος. ⁶ χωρεῖ ὅλος ἐντός σου χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ. ⁷ ὅτι ἔλαβε δούλου μορφήν (δηλ. ἐγένεεν ἄνθρωπος). ⁸ μὴ γνωρίσασα νυμφίον.

2. Κορτάκιον

ῥηχος πλ. δ'.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια·
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια,
ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε¹.
ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον²,
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωτον,
ἵνα κράζω σοί·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

2. Κορτάκιον. — Προοίμιον. ¹ Ἡ τάξις τῶν
λέξεων ἔχει οὕτω· Θεοτόκε Περθένε, (ἐγὼ)
ἡ πόλις σου, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, ἀ-
ναγράφω σοι, τῇ Ὑπερμάχῳ στρατηγῷ, τὰ
νικητήρια εὐχαριστήρια = Θ. Π. ἐγὼ ἡ πόλις
σου (Κ/πολις) ἀναθέτω ὕμνους εὐχαριστηρίους
πρὸς σέ... διὰ τὴν δοθεῖσαν νίκην· διότι διὰ
τῆς βοηθείας σου ἐσώθην ἀπὸ τῶν μεγάλων
συμφορῶν. ² ἐπειδὴ ἔχεις τὴν δύναμιν ἀνί-
κητον (ἀκαταμάχητον).

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ(*)
ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Α'. στάσις. — Οἵκοι 6.

α'. Ἄγγελος πρωτοστάτης¹
οὐρανόθεν ἐπέμφθη
εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε· (ἐκ. γ'.)
καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ²,
σωματούμενόν^{2*} σε θεωρῶν,
Κύριε,
ἐξίστατο καὶ ἵστατο,
κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα·

α'. Ἀφίξεις τοῦ ἀγγέλου. ¹ προϊστάμενος
(ἀρχάγγελος) ἀπεστάλη ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
(ἀπὸ τοῦ Θεοῦ) διὰ νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν Θ. τὸ
χαῖρε. ² συγχρόνως μετὰ τῆς ἀσωμάτου
φωνῆς. ^{2*} Ὅτι λαμβάνεις, Κ., σῶμα (=σαρ-

(*) Τὴν τάξιν τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀκαθί-
στου ὕμνου ἰδὲ ἐν σελ. 48 κέ.

1. Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ¹ ἐκλάμψει·
2. Χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρά² ἐκλείψει·
3. Χαῖρε, τοῦ πεσόντος³
Ἀδάμ ἡ ἀνάκλησις·
4. Χαῖρε, τῶν δακρύων
τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις⁴·
5. Χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον⁵
ἀνθρωπίνους λογισμοῖς·
6. Χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον⁶
καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς·
7. Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις
βασιλέως καθέδρα⁷·
8. Χαῖρε, ὅτι βαστάζεις⁸

κούμενον) εἰς τὴν γαστέρα· ¹ἡ χαρὰ τῆς σωτηρίας θέλει λάμψει εἰς τὸν κόσμον· ²ἡ κτάρχ τῆς ἀμαρτίας θέλει χαθῇ· ³τοῦ ἐξωσθέντος ἐκ τοῦ παρδείσου Ἀδάμ· ⁴ἡ ἐλευθέρωσις· ⁵δυσκόλως κκτανοούμενον διὰ τῶν συλλογισμῶν τῶν ἀνθρώπων· ⁶βάθος, ὃ δυσκόλως δύνανται νὰ πκκκτηρῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀγγέλων· ⁷θρόνος τοῦ βασιλέως (τοῦ Θεοῦ)· ⁸κκκτεῖς τὸν βαστάζοντα

- τὸν βαστάζοντα πάντα·
9. Χαῖρε, ἀστήρ
ἐμφαίνων¹ τὸν ἥλιον·
 10. Χαῖρε, γαστήρ²
ἐνθέου σαρκώσεως·
 11. Χαῖρε, δι' ἧς
νευργεῖται³ ἡ κτίσις·
 12. Χαῖρε, δι' ἧς
βρεφουργεῖται⁴ ὁ κτίστης.
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
β'. Βλέπουσα⁵ ἡ ἀγία
ἐαυτὴν ἐν ἀγνείᾳ,
φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως·

εἰς τὰς χεῖράς του πάντα (τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν)· ¹δεικνύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν ἥλιον (τὸν Χριστόν)· ²γαστήρ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσαρκώθη ὁ Θεός· ³γίνεται νέος ἦτοι ἀνανεώνεται (ἀνακαινίζεται) ὁ κόσμος· ⁴γίνεται βρέφος ὁ ποιητὴς τοῦ κόσμου.

β'. Ἡ Μαρία πρὸς τὸν ἄγγελον· ⁵ἡξεύρουσα ἡ Μ. ὅτι ἦτο ἀγνή παρθένος λέγει·

Τὸ παράδοξόν¹ σου τῆς φωνῆς
 δυσπαράδεκτόν² μου τῇ ψυχῇ
 φαίνεται·
 ἀσπόρου³ γὰρ συλλήψεως
 τὴν κύησιν πῶς λέγεις, κράζων·
 Ἀλληλούϊα.

γ'. Γνωσιν ἄγνωστον γνῶναι
 ἡ Παρθένος ζητοῦσα⁴,
 ἐβόησε πρὸς τὸν λειτουργοῦντα·
 Ἐκ λαγόνων⁵ ἀγνῶν μου υἱὸν
 πῶς ἐστι τεχθῆναι δυνατόν,
 λέξον μοι·
 Πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἔφησεν⁶
 ἐν φόβῳ, πλήν κραυγάζων οὕτω·

¹τὸ θαυμαστόν τοῦτο, ὃ ἐκ τῆς φωνῆς σου
 ἀκούω· ²δυσκόλως εἶναι παραδεκτόν· ³διότι
 πῶς λέγεις σύλληψιν ἄνευ σπόρου.

γ'. Ἐπίσης λόγος τῆς Μ. πρὸς τὸν ἄγ-
 γελον· ⁴ἡ Παρθένος θέλουσα νὰ μάθῃ γνῶσιν
 ἄγνωστον, δηλ. ἀκατανόητον, ἐφώναξε· ⁵ἐκ
 κοιλίας (γαστρὸς) ἀγνῆς (παρθενικῆς)· ⁶Ἀπό-

1. Χαῖρε, βουλῆς ἀπορρήτου μύστις¹.
2. Χαῖρε, σιγῇ δεομένων πίστις².
3. Χαῖρε, τῶν θαυμάτων
 Χριστοῦ τὸ προοίμιον³.
4. Χαῖρε, τῶν δογμάτων
 αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον⁴.
5. Χαῖρε, κλίμαξ ἐπουράνιε⁵,
 δι' ἧς κατέβη Θεός.
6. Χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα⁶
 τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν.
7. Χαῖρε, τὸ τῶν ἀγγέλων
 πολυθρύλητον⁷ θαῦμα.

κρισις τοῦ ἀγγέλου πρὸς Μαρίαν· πρὸς ταύ-
 την δέ ὁ ἄγγελος εἶπε μετὰ σεβασμοῦ· ¹μύ-
 στις ἡ μεμυημένη εἰς τι, ἥτοι ἡ ἡξεύρουσα
 τὸ κρύφιον μυστήριον τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ·
²ἡ πίστις τῶν παρακαλούντων σε ἐν σιγῇ·
³ἡ ἀρχὴ τῶν θαυμάτων τοῦ Χρ. ⁴ἡ κορωνίς,
 τὸ σύνολον· ⁵κλίμαξ (σκάλα) τοῦ οὐρανοῦ·
 δι' ἧς ὁ Θ. (ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ) κατέβη ἐπὶ τῆς
 γῆς· ⁶γέφυρα, ἥτις μεταφέρεις ἡμᾶς τοὺς πλα-
 σθέντας ἐκ γῆς (τοὺς γήτίνους)· ⁷τὸ πολυδιή-

8. Χαῖρε, τὸ τῶν δαιμόνων
πολυθρήνητον¹ τραῦμα·
9. Χαῖρε, τὸ φῶς²
ἄρρητως γεννήσασα·
10. Χαῖρε, τὸ πῶς³
μηδένα διδάξασα.
11. Χαῖρε, σοφῶν
ὑπερβαίνουσα γνῶσιν.
12. Χαῖρε πιστῶν
καταυγάζουσα⁴ φρένας.
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
δ'. Δύναμις τοῦ Ὑψίστου
ἐπεσχίασε τότε
πρὸς σύλληψιν τῇ ἀπειρογάμῳ·
καὶ τὴν ἄκαρπον ταύτης νηδύν⁵
ὡς ἄγρὸν ὑπέδειξεν ἡδύν⁶

γητον (φημισμένον) θαῦμα· ¹τὸ τραῦμα,
διὰ τὸ ὅποσον πολὺ ἐθρήνησαν οἱ δαίμονες·
²—τὸν Χριστόν· ἄρρητως—μὲ τρόπον ἀνέ-
φραστον· ³διότι τὸ πῶς ἐγέννησας αὐτόν
δὲν ἐδίδαξας κανένα· ⁴διότι καταυγάζεις
(= φωτίζεις) τὸν νοῦν τῶν πιστῶν.

δ'. ⁵νηδύς=ἡ γαστήρ, ἡ κοιλία· ⁶ἡδύν

ἅπασιν
τοῖς θέλουσι θερίζειν¹
σωτηρίαν, ἐν τῷ ψάλλειν² οὕτως·
'Αλληλούϊα.
ε'. Ἐχουσα θεοδόχον³
ἡ Παρθένος τὴν μήτραν,
ἀνέδραμε⁴ πρὸς τὴν Ἐλισάβετ·
τὸ δὲ βρέφος ἐκείνης εὐθύς,
ἐπιγνοῦν⁵ τὸν ταύτης ἀσπασμόν,
ἔχαιρε
καὶ ἄλμασιν⁶ ὡς ἄσμασιν
ἐβόα πρὸς τὴν Θεοτόκον⁷.

=γλυκύν, κερποφόρον· ¹νὰ ἀπολαμβάνωσι
σωτηρίαν τῆς ψυχῆς· ²ἐν ᾧ ψάλλουσι.

ε'. Ἐπίσκεψις τῆς Μαρίας πρὸς τὴν Ἐ-
λισάβετ· ³Ἡ Παρθ. δεχθεῖσα (ἔχουσα) τὸν
Θεὸν ἐν γαστρὶ· ⁴ἔσπευσεν ἀναβᾶτα πρὸς
τὴν Ἐλισάβετ· ⁵τὸ βρέφος ἐκείνης (τῆς Ἐ-
λισάβετ) εὐθύς ὡς ἐνόησε τὸν χαιρετισμὸν
τῆς Π· ⁶ἐβόα ἐκ χαρᾶς δι' ἁλμάτων (=πη-
δημάτων, σκιρτημάτων), ἃ ἦσαν ὡς (ἄσμα-
τα) ὕμνοι· ⁷οἱ χαιρετισμοὶ οὗτοι ἀναφέρον-

1. Χαῖρε, βλαστοῦ ἁμαράντου κλῆμα·
2. Χαῖρε, καρποῦ ἀκηράτου κτῆμα¹.
3. Χαῖρε, γεωργὸν
γεωργοῦσα φιλάνθρωπον·
4. Χαῖρε, φυτουργὸν
τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα².
5. Χαῖρε, ἄρουρα³ βλαστώνουσα
εὐφορίαν οἰκτιρμῶν⁴.
6. Χαῖρε, τράπεζα βαστάζουσα
εὐθηνίαν ἰλασμῶν·
7. Χαῖρε, ὅτι λειμῶνα
τῆς τρυφῆς ἀναθάλλεις·

ται ὡς λόγοι τοῦ βρέφους (Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ) ἐν γαστρὶ τῆς Ἑλισάβετ κρᾶζον-
τος πρὸς τὴν Μαρίαν· ¹κτῆμα καρποφορή-
σαν καρπὸν ἀκήρατον (ἄθάνατον)· ²διότι
ἐφύτευσας (ἐγέννησας) τὸν φυτεύσαντα τὴν
ζωὴν καὶ σωτηρίαν ἡμῶν· ³γῆ, ἀγρός·
⁴ἀφθονίαν εὐσπλαγχνίας τῶν ἁμαρτωλῶν·

8. Χαῖρε, ὅτι λιμένα¹
τῶν ψυχῶν ἐτοιμάζεις·
9. Χαῖρε, δεκτὸν²
πρεσβείας θυμίαμα·
10. Χαῖρε, παντὸς
τοῦ κόσμου ἐξίλασμα³.
11. Χαῖρε, Θεοῦ
πρὸς θνητοὺς εὐδοκία⁴.
12. Χαῖρε, θνητῶν
πρὸς Θεὸν παρρησία⁵.
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- Γ'. Ζάλην⁶ ἔνδοθεν ἔχων
λογισμῶν ἀμφιβόλων,
ὁ σώφρων⁷ Ἰωσήφ ἐταράχθη,

¹ἀσφάλειαν ἥτοι γαλήνην τῆς ψυχῆς· ²εὐ-
πρόσδεκτον θυμίαμα προσευχῆς· ³διότι ἐξι-
λέωσας μὲ τὸν Θεόν, ἐπομένως ἔσωσας τὸν
κόσμον· ⁴ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀν-
θρώπους· ⁵διότι εἶσαι τὸ θάρρος τῶν ἀν-
θρώπων.

Γ'. Περὶ τῆς ταραχῆς τοῦ Ἰωσήφ· ⁶Τα-
ραχὴν ἐσωτερικὴν· ⁷ὁ φρόνιμος Ἰ. ἐταράχθη·

πρώην ἄγαμόν σε θεωρῶν¹,
καὶ κλεψίγαμον² ὑπονοῶν,
ἄμεμπτε·
μαθῶν³ δέ σου τὴν σύλληψιν
ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἔφη·
Ἀλληλούϊα*.

Β'. Στάσεις. — Οἵκοι 6.

ζ'. Ἦκουσαν οἱ ποιμένες
τῶν ἀγγέλων ὑμνούντων⁴
τὴν ἑνσαρκον Χριστοῦ παρουσίαν,
καὶ δραμόντες⁵ ποιμένα ὄραν

¹ἐν ᾧ ἐνόμιζεν, ὅτι δὲν εἶχες ἔλθει εἰς γά-
μον· ²κρύφιον γάμον ὑποπτεύων· ³ἀφ' οὗ
δὲ ἔμαθε (παρὰ τοῦ ἀγγέλου) ὅτι ἡ σύλληψίς
σου ἔγεινεν ἐκ Πνεύματος ἁγίου.

ζ'. Χαιρετισμοὶ ποιμένων πρὸς Μαρίαν
λοχαίαν. ⁴τὰ δοξολογῶσι τὴν κατὰ σάρκα
τοῦ Θεοῦ παρουσίαν εἰς τὸν κόσμον· ⁵τρέ-

* Τὰ μετὰ τὴν Α', Στάθιν ψαλλόμενα,
ιδὲ ἐν δελ. 48.

θεωροῦσι¹ τοῦτον ὡς ἀμνὸν
ἄμωμον

ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Μαρίας
βοσκηθέντα², ἣν ὑμνοῦντες εἶπον·

1. Χαῖρε, ἀμνοῦ³ καὶ ποιμένος μήτερ.
2. Χαῖρε, αὐλὴ⁴ λογικῶν προβάτων
3. Χαῖρε, ἀοράτων
ἐχθρῶν ἀμυντήριον⁵.
4. Χαῖρε, παραδείσου
θυρῶν ἀνοικτήριον⁶
5. Χαῖρε, ὅτι τὰ οὐράνια
συναγάζεται⁷ τῇ γῇ.
6. Χαῖρε, ὅτι τὰ ἐπίγεια
συγχορεύει οὐρανοῖς·

ξάντες μετὰ σπουδῆς νὰ ἴδωσι ποιμένα·
¹βλέπουσι τοῦτον (τὸν Χριστὸν) ὡς ἀμνὸν ἡ-
τοι ἀρνίον ἄκκον· ²τραφέντα καὶ σαρκω-
θέντα εἰς τὴν γαστέρα τῆς Μ. ³= τοῦ Θεοῦ·
⁴μάνδρα τῶν ἀνθρώπων· ⁵προσπάτρια κατὰ
τῶν δαιμόνων· ⁶τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου
ἤνοιξαν αἱ θύραι τοῦ Παραδείσου· ⁷συγχαί-

7. Χαῖρε, τῶν Ἀποστόλων
τὸ ἀσίγητον στόμα¹.
8. Χαῖρε, τῶν ἀθλοφόρων²
τὸ ἀνίκητον θάρσος³.
9. Χαῖρε, στερρόν⁴
τῆς πίστεως ἔρεισμα·
10. Χαῖρε, λαμπρόν
τῆς χάριτος⁵ γνώρισμα·
11. Χαῖρε, δι' ἧς
ἐγυμνώθη ὁ Ἄδης.
12. Χαῖρε, δι' ἧς
ἐνεδύθημεν δόξαν·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- η'. Θεοδρόμον⁶ ἀστέρα
θεωρήσαντες Μάγοι,

ρουσι μὲ τὴν γῆν· ¹τῶν Ἀποστόλων τὸ
στόμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσε νὰ κηρύττῃ
(τὸν Χριστόν)· ²τῶν μαρτύρων· ³τόλμη·
⁴στερεόν, στήριγμα· ⁵τῆς θείας χάριτος.

η'. Ἀφίξις τῶν Μάγων τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ
ἀστέρος· ⁶Ὅστις ἐδείκνυε τὸν δρόμον, ὅπου ἦτο

τῇ τούτου ἠκολούθησαν αἵ γλῆ¹,
καὶ ὡς λύχνον κρατοῦντες αὐτόν,
δι' αὐτοῦ ἠρεύνων² κραταιὸν
ἄνακτα,
καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθαστον³,
ἐχάρησαν, αὐτῷ βοῶντες·
Ἀλληλούϊα.

θ'. Ἴδον παῖδες Χαλδαίων
ἐν χερσὶ ⁴τῆς Παρθένου
τὸν πλάσαντα χειρὶ τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ δεσπότην νοοῦντες αὐτόν,
εἰ καὶ δούλου ἔλαβε μορφήν
ἔσπευσαν⁵
τοῖς δώροις θεραπεῦσαι,
καὶ βοῆσαι τῇ εὐλογημένῃ.

ὁ Θεός· ¹ἠκολούθησαν τὴν λάμψιν τούτου·
²ἐζήτουν· ³ὃν δὲν δύνατ' ἵτις νὰ φθάσῃ.

θ'. Χαιρετισμοὶ τῶν Μάγων πρὸς Μαρίαν
μετὰ τοῦ παιδός· ⁴Εἰς τὰς χεῖρας τῆς Π. ἐκεῖ-
νον, ὅστις ἔπλασε διὰ τῆς χειρός του τοὺς ἀν-
θρώπους· ⁵ἔσπευσαν μετ' εὐλαβείας νὰ τιμή-

1. Χαῖρε, ἀστέρος ἀδύτου¹ μητερ·
2. Χαῖρε, αὐγῇ² μυστικῆς ἡμέρας·
3. Χαῖρε, τῆς ἀπάτης
τὴν κάμινον σβέσασα·
4. Χαῖρε, τῆς Τριάδος
τοὺς μύστας φωτίζουσα³·
5. Χαῖρε, τύραννον ἀπάνθρωπον
ἐκβαλοῦσα⁴ τῆς ἀρχῆς·
6. Χαῖρε, Κύριον φιλάνθρωπον
ἐπιδείξασα⁵ Χριστόν·
7. Χαῖρε, ἡ τῆς βαρβάρου⁶
λυτρουμένη θρησκείας·
8. Χαῖρε, ἡ τοῦ βορβόρου
ρυομένη⁷ τῶν ἔργων·

σωσιν αὐτὸν διὰ δώρων· ¹τοῦ ἀστέρος (Χριστοῦ), ὅστις δὲν βασιλεύει· ²τὸ φῶς τῆς νοητῆς ἡμέρας· ³διότι φωτίζεις τοὺς διδασκάλους (τοὺς μεμυημένους, τοὺς λατρευτάς) τῆς ἁγ. Τριάδος· ⁴διότι ἐξεδίωξας ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τὸν ἄσπλαγχνον τύρ·· ⁵διότι ἐφάνέρωσας εἰς τὸν κόσμον τὸν Χ. Κ. φιλάνθρωπον· ⁶ἀπὸ τῆς εἰδωλο λατρείας· ⁷σώζουσα ἡμᾶς ἀπὸ τῶν

9. Χαῖρε, πυρὸς
προσκύνησιν¹ παύσασα·
10. Χαῖρε, φλογὸς
παθῶν ἀπαλλάττουσα²·
11. Χαῖρε, πιστῶν
ὁδηγὲ σωφροσύνης·
12. Χαῖρε, πασῶν
γενεῶν εὐφροσύνη³
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- ε. Κήρυκες θεοφόροι⁴
γεγονότες οἱ Μάγοι,
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα,
ἐκτελέσαντές σου τὸν χρησμόν⁵
καὶ κηρύξαντές σου τὸν Χριστόν
ἅπασιν,

κακῶν ἔργων (τῆς κολάσεως)· ¹τὴν λατρείαν· ²διότι ἡλευθέρωσας ἡμᾶς· ³χαρὰ ὅλων τῶν ἀνθρώπων·

ε'. Περὶ ἐπανόδου τῶν Μάγων εἰς τὴν πατρίδα των· ⁴=θεοφώτιστοι· ⁵διότι, ἅφ' οὗ ἐξετέλεσαν τὴν προφητείαν περὶ σοῦ καὶ ἐκή-

ἀφέντες τὸν Ἡρώδην
ὥς ληρώδη,¹ μὴ εἰδότα ψάλλειν.
Ἀλληλούϊα.

εα'. Λάμψας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
φωτισμὸν ἀληθείας,²
ἐδίωξας τοῦ ψεύδους τὸ σκότος,
τὰ γὰρ εἰδῶλα ταύτης, Σωτὴρ,
μὴ ἐνέγκαντά³ σου τὴν ἰσχὺν,
πέπτωκεν.
οἱ τούτων δὲ ρυσθέντες⁴
ἀνεβόων πρὸς τὴν Θεοτόκον.

ρυζαν τὸν Χριστὸν εἰς ὅλους· ¹ἔφησαντες
τὸν Ἡρώδην ὡς φλύαρον, ὅστις δὲν ἤξευρε
νὰ ψάλλῃ.

εα'. *Περὶ φυγῆς Ἰησοῦ εἰς Αἴγυπτον καὶ
χαιρετισμοὶ πρὸς τὴν Θεοτόκον τῶν ἀπηλ-
λαγμένων ἐθνῶν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας.
²Ἄφ' οὗ ἔφερες τὸ φῶς τῆς ἀληθοῦς πίστεως
ἐξεδίωξας τὸ σκότος τῆς πλάνης καὶ τοῦ
ψεύδους· ³ἐπειδὴ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπομεί-
νωσι τὴν δύναμίν σου, πεσόντα συνετρίβησαν.
⁴Ἦσοι δὲ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τούτων (τῶν εἰ-*

1. Χαῖρε, ἀνέρθρωσις¹ τῶν ἀνθρώπων·
2. Χαῖρε, κατὰπτωσις² τῶν δαιμόνων·
3. Χαῖρε, ἡ τῆς πλάνης³
τὸ κράτος πατήσασα·
4. Χαῖρε, τῶν εἰδώλων
τὸν δόλον ἐλέγξασα⁴
5. Χαῖρε, θάλασσα ποντίσασα⁵
Φαραὼ τὸν νοητόν·
6. Χαῖρε, πέτρα ἡ ποτίσασα
τοὺς διψῶντας⁶ τὴν ζωὴν·
7. Χαῖρε, πύρινε στύλε
ὁδηγῶν τοὺς ἐν σκότει⁷
8. Χαῖρε, σκέπη τοῦ κόσμου
πλατυτέρα νεφέλης·

δώλων) ἔκραζον εἰς εὐχαριστίαν· ¹διότι ἡ-
νώρθωσας τοὺς ἀνθρώπους· ²διότι κατέρριψας
τοὺς δ. ³τῆς ἀπάτης τῆς ἀσεβείας· ⁴διότι
κατήσχυνας ἀποδείξασα ψευδῇ τὴν δόξαν
τῶν εἰδώλων· ⁵διὸ κατέπνιξας (κατέστρε-
ψας) τὸν διάβολον· ⁶τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὴν
αἰώνιον ζωὴν· ⁷ὅστις ὁδ. γαί τοὺς εὐρισκομέ-

9. Χαῖρε, τροφή
τοῦ μάννα διάδοχε¹
10. Χαῖρε, τρυφῆς
ἀγίας διάκονε²
11. Χαῖρε, ἡ γῆ
τῆς ἐπαγγελίας·
12. Χαῖρε, ἐξ ἧς
ρέει³ μέλι καὶ γάλα·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- ιβ'. Μέλλοντος³ Συμεῶνος
τοῦ παρόντος αἰῶνος
μεθίστασθαι⁴ τοῦ ἀπατεῶνος,
ἐπεδόθη⁵ ὡς βρέφος αὐτῷ·

νους εἰς τὸ σκότος· ¹τροφή, ἣτις διεδέχθη
τὸ μάννα· ²συνεργὲ ἀπολαύσεως ἀγίας·
³τρέχει.

ιβ'. Χαιρετισμοὶ τοῦ Συμεῶνος πρὸς τὴν
Παρθένον, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ³ἐν ᾧ
ἔμελλεν ὁ Συμεὼν· ⁴ἀπέλθῃ ἀπὸ τοῦ πα-
ρόντος βίου (τοῦ ἀπατηλοῦ)· ⁵ἐδόθη, Χριστέ,

ἀλλ' ἐγνώσθης¹ τούτῳ καὶ Θεὸς
τέλειος·
διόπερ ἐξεπλάγη σου
τὴν ἄρρητον² σοφίαν, κράζων·
'Αλληλούϊα.*

Γ'. Στάσις. — Οἵκοι 6.

ιγ'. Νέαν ἔδειξε κτίσιν
ἐμφανίσας ὁ κτίστης
ἡμῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις·³
ἐξ ἀσπόρου βλαστήσας γαστρος,⁴
καὶ φυλάξας ταύτην, ὡςπερ ἦν,
ἄφθορον·⁵

ὡς βρέφος·¹ ἐγνωρίσθης ὑπὸ τούτου· ²ἀνεκ-
διήγητον σοφίαν.

ιγ'. Ὁ Θεὸς ἔδειξε νέαν δημιουργίαν·
³εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἐπλάσθημεν ὑπ' αὐ-
τοῦ· ⁴γεννηθεῖς ἐκ γαστρος παρθενικῆς·
⁵φυλάξας πάλιν τὴν παρθενίαν ἀδιάφθορον

* Τὰ μετὰ τὸ τέλος τῆς Β' στάσεως ψαλ-
λόμενα ἰδὲ ἐν δελ. 49 κέ.

ἵνα τὸ θαῦμα¹ βλέποντες,
ὕμνήσωμεν αὐτὴν βοῶντες·

1. Χαῖρε, τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας²
2. Χαῖρε, τὸ στέφος³ τῆς ἐγκρατείας·
3. Χαῖρε, ἀναστάσεως τύπον ἐκλάμ-
[φουσα·⁴
4. Χαῖρε, τῶν ἀγγέλων τὸν βίον ἐμ-
[φαίνουσα·⁵
5. Χαῖρε, δένδρον ἀγλαόκαρπον,⁶
ἐξ οὗ τρέφονται πιστοί·
6. Χαῖρε, ξύλον εὐσκιόφυλλον,⁷
ὅφ' οὗ σκέπονται⁸ πολλοί·
7. Χαῖρε, ἀπογεννώσα⁹
λυτρωτὴν αἰχμαλώτοις·

(ἄφθαρτον), ὡς ἦτο καὶ πρὸ τοῦ τόκου· ¹τὸ παράδοξον θαῦμα· ²τὸ ἄνθος τὸ ἀμάραντον· ³(τὸ στεφάνι) ὁ στέφανος· ⁴διότι ἀπὸ σοῦ ἔλαμψεν ἡτοὶ ἐγεννήθη τὸ ὑπόδειγμα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως· ⁵διότι ἐφάνέρωσας· ⁶παράγον λαμπρὸν καρπὸν (τὸν Ἰησοῦν)· ⁷ἔχον καλὴν σκιάν τῶν φύλλων· ⁸σκεπάζονται· ⁹διότι

8. Χαῖρε, κυοφοροῦσα¹
ὁδηγὸν πλανωμένοις·
9. Χαῖρε, κριτοῦ
δικαίου δυσώπησις·²
10. Χαῖρε, πολλῶν
πταισμάτων συγχώρησις³
11. Χαῖρε, στολὴ
τῶν γυμνῶν παρρησίας·⁴
12. Χαῖρε, στοργή⁵
πάντα πόθον νικῶσα·⁶
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
13. Ξένον⁷ τόκον ἰδόντες,
ξενωθῶμεν⁸ τοῦ κόσμου,

βαστάζεις ἐν γαστρὶ· ¹διότι ἐγέννησας ἐκ σοῦ σωτῆρα τῶν αἰχμαλώτων τῆς ἁμαρτίας· ²διότι (δυσωπεῖς) παρακαλεῖς ὑπὲρ τοῦ κόσμου τὸν δίκαιον κριτὴν· ³διότι διὰ σοῦ συγχωροῦνται πολλὰ ἁμαρτήματα· ⁴θάρρους πρὸς τὸν Θεόν· ⁵ἀγάπη· ⁶ὑπερτεροῦσα.

13. Χαιρετισμοὶ ὅλων τῶν πιστῶν πρὸς τὴν *Μαρίαν*. ⁷Παράδοξον γέννησιν· ⁸ἄς γί-

τὸν νοῦν εἰς οὐρανὸν μεταθέντες·
διὰ τοῦτο γὰρ ὁ ὑψηλὸς¹
ἐπὶ γῆς ἐφάνη ταπεινὸς
ἄνθρωπος,
βουλόμενος ἐλκύσαι
πρὸς ὕψος² τοὺς αὐτῷ βοῶντας
Ἀλληλούϊα.

ιε'. Ὅλος ἦν ἐν τοῖς κάτω,
καὶ τῶν ἄνω οὐδ' ὄλως
ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος·³
συγκατάβασις⁴ γὰρ θεϊκή,
οὐ μετάβασις⁵ δὲ τοπικὴ
γέγονε·
ὁ τόκος ἐκ Παρθένου

νωμεν ξένοι, ἅς ἀπαλλαγῶμεν ὄλως τοῦ κόσμου· ¹ὁ μέγας Θεός· ²εἰς τὸν οὐρανόν.

ιε'. Συγκατάβασις τοῦ Χριστοῦ γὰρ καταβῆ εἰς τὴν γῆν. ³Ὁ ἀπεριόριστος Λόγος ὅλος ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅλος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐδόλως ἦτο ἀπὸν· ⁴δηλ. ἐκουσίω κατέβη ὡς Θεός· ⁵καὶ οὐχὶ μεταβολὴ τός

θεολήπτου,¹ ἀκουούσης ταῦτα·

1. Χαῖρε, Θεοῦ ἀχώρητου χώρα·²
2. Χαῖρε, σεπτοῦ³ μυστηρίου θύρα·
3. Χαῖρε, τῶν ἀπίστων ἀμφίβολον⁴
[ἄκουσμα·
4. Χαῖρε τῶν πιστῶν ἀναμφίβολον
[καύχημα·

5. Χαῖρε, ὄχημα πανάγιον⁵
τοῦ ἐπὶ τῶν Χερουβίμ·
6. Χαῖρε, οἶκημα πανάριστον
τοῦ ἐπὶ τῶν Σεραφίμ·⁶
7. Χαῖρε, ἡ τάναντία
εἰς ταῦτὸ ἀγαγοῦσα·⁷

που ἦτοι δὲν μετέβαλε τόπον· ¹ἥτις τὸν Θεὸν συνέλαβεν ἐν γαστρί. ²Παρθένε, ἥτις ὑπῆρξες τόπος, ὅπου ἐχώρησεν ὁ ἀχώρητος Θεός· ³ὄχημα ἁγιωτάτου· ⁴περὶ οὗ οἱ ἄπιστοι ἀμφιβάλλουσιν· ⁵ἁγιώτατον ἐκείνου, ὅστις κάθεται ἐπὶ τῶν Χερουβίμ· ⁶ἐκείνου, ὅστις κάθεται ἐπὶ τῶν Σεραφίμ· ⁷ἡ ἐνώνουσα τὰ

8. Χαῖρε, ἡ παρθενίαν
καὶ λοχείαν ζευγνῦσα.¹
 9. Χαῖρε, δι' ἧς
ἐλύθη² παράβασις·
 10. Χαῖρε, δι' ἧς
ἠνοίχθη παράδεισος·
 11. Χαῖρε, ἡ κλείς
τῆς Χριστοῦ βασιλείας·
 12. Χαῖρε, ἐλπίς
ἀγαθῶν αἰώνιων·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- εἰς'. Πᾶσα φύσις ἀγγέλων³
κατεπλάγη τὸ μέγα
τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἔργον·
τὸν ἀπρόσιτον⁴ γὰρ ὡς Θεὸν

ἀντίθετα εἰς ἓν· ¹ἥτις συνέδεσας τὴν παρ-
θενίαν καὶ τὴν γέννησιν· ²συνεχωρήθη ἡ
παρκακοπή.

εἰς'. Δοξολογία πάντων πρὸς τὸν Χριστόν·
³Οἱ οἱ ἄγγελοι ἐξεπλάγησαν πολὺ θαυ-
μάζοντες τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐνανθρω-
πήσεώς σου· ⁴τὸν ἀπροσπέλαστον, (δηλ.

- ἐθεώρει πᾶσι προσιτόν¹
ἄνθρωπον,
ἡμῖν μὲν συνδιάγοντα²,
ἀκούοντα δὲ παρὰ πάντων·
Ἀλληλούϊα,
εἰς'. Ρήτορας πολυφθόγγους³
ὡς ἰχθύας ἀφώνους
ὁρῶμεν ἐπὶ σοί, Θεοτόκε·
ἀποροῦσι γὰρ λέγειν⁴ τὸ πῶς
καὶ παρθένος μένεις, καὶ τεκεῖν
ἰσχυσας·
ἡμεῖς δὲ τὸ μυστήριον
θαυμάζοντες πιστῶς βοῶμεν·
1. Χαῖρε, σοφίας Θεοῦ δοχεῖον.

ἐκεῖνον, ὃν δὲν δύναταί τις νὰ πλησιάσῃ).
διότι ἦτο Θεός· ¹τὸν ὅποῖον πάντες δύνανται
νὰ πλησιάσωσιν ὡς ἄνθρωπον· ²συναναστρε-
φόμενον.

εἰς'. Οἱ σοφοὶ δεικνύνται ἄφρονι ὡς
ἰχθύες. ³Εὐγλώττους (σοφούς)· ⁴διότι ἀ-
ποροῦσι νὰ λέγωσι τὸ πῶς καὶ παρθένος
(ἄφθορος) διαμένεις καὶ νὰ γεννήσῃς ἡδυνή-

2. Χαῖρε, προνοίας αὐτοῦ ταμεῖον.¹
3. Χαῖρε, φιλοσόφους
ἀσόφους δεικνύουσα.²
4. Χαῖρε, τεχνολόγους³
ἀλόγους ἐλέγχουσα.
5. Χαῖρε, ὅτι ἐμωράνθησαν⁴
οἱ δεινοὶ συζητηταί.
6. Χαῖρε, ὅτι ἐμαράνθησαν⁵
οἱ τῶν μύθων ποιηταί.
7. Χαῖρε, τῶν Ἀθηναίων
τὰς πλοκάς διασπῶσα.⁶
8. Χαῖρε, τῶν ἀλιέων
τὰς σαγήνας ⁷ πληροῦσα.
9. Χαῖρε, βυθοῦ
ἀγνοίας ἐξέλκουσα.⁸

θης. ¹ταμεῖον τῆς θείας προνοίας. ²διότι ἀποδεικνύεις. ³τοὺς συζητητὰς τῶν λόγων. ⁴διότι οἱ δεινοὶ περὶ τὸ λέγειν(=οἱ ἄσοφοι) σοφοὶ ἀπεδείχθησαν. ⁵διότι πκρήκυσαν οἱ ποιηταὶ τῶν μυθολογιῶν. ⁶ἥτις διελύτχθη κατέστρεψε τοὺς συλλογιτμοὺς τῶν Ἀθηναίων. ⁷τὰ δίκτυα τῶν ἀλιέων. ⁸διότι

10. Χαῖρε, πολλοὺς
ἐν γνώσει φωτίζουσα.¹
 11. Χαῖρε, ὀλκάς²
τῶν θελόντων σωθῆναι.
 12. Χαῖρε, λιμὴν³
τῶν τοῦ βίου πλωτήρων.
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- εἴη**. Σῶσαι θέλων τὸν κόσμον,
ὁ τῶν ὅλων κοσμήτωρ⁴,
πρὸς τοῦτον αὐτεπάγγελτος⁵ ἦλθε,
καὶ ποιμὴν ὑπάρχων ὡς Θεός,
δι' ἡμᾶς ἐφάνη καθ' ἡμᾶς
πρόβατον,

σύρεις, ἐξάγεις. ¹διότι φωτίζεις εἰς γνῶσιν τοῦ Θεοῦ. ²πλοῖον. ³λιμὴν σωτηρίας τῶν πλεόντων εἰς τὴν ζωὴν ταύτην.

εἴη. Χαιρετισμοὶ ἀπαξαπάντων τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Χριστὸν διὰ διδαχῆς τοῦ Θεοῦ. ⁴Ὁ δημιουργὸς τῶν ὅλων. ⁵αὐτόκλητος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον.

ὁμοίῳ γὰρ τὸ ὅμοιον
καλέσας, ὡς Θεὸς ἀκούει·
Ἀλληλούϊα.*

Δ'. Στάσεις.—Οἵκοι 6.

εθ'. Τεῖχος εἶ τῶν παρθένων,
Θεοτόκε Παρθέने,
καὶ πάντων τῶν εἰς σέ προστρε-
[χόντων¹.
ὁ γὰρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς
κατεσκεύασέ σε ποιητής²,
ἄχραντε.

οἰκῆσαι ἐν τῇ μήτρᾳ σου,
σοὶ πάντας προσφωνεῖν διδάξας·

1. Χαῖρε, ἡ στήλη τῆς παρθενίας·

2. Χαῖρε, ἡ πύλη τῆς σωτηρίας·

εθ'. Ἡ Θεοτόκος εἶναι φρούριον ἀπόρρητον
ὅλων.¹ Ὅλων ὅσοι ζητοῦσι τὴν βοήθειάν σου.² σὲ

Τὰ μετὰ τὴν Γ' στάσιν λεγόμενα ἰδὲ
ἐν δελ. δ1, 3 κέ.

3. Χαῖρε, ἀρχηγὲ
νοητῆς¹ ἀναπλάσεως·

4. Χαῖρε, χορηγέ²
θεϊκῆς ἀγαθότητος·

5. Χαῖρε· σὺ γὰρ ἐνουθέτησας
τοὺς συληθέντας³ τὸν νοῦν·

6. Χαῖρε· σὺ γὰρ ἀνεγέννησας
τοὺς συλληφθέντας αἰσχυρῶς⁴.

7. Χαῖρε, ἡ τὸν φθορέα
τῶν φρενῶν καταργοῦσα⁵.

8. Χαῖρε, ἡ τὸν σπορέα⁶
τῆς ἀγνείας τεκοῦσα·

9. Χαῖρε, παστὰς⁷
ἀσπόρου νυμφεύσεως·

κατεσκεύασε τοιοῦτον (φρούριον).¹ πνευματι-
κῆς· ²ἡ δωρήσασα· ³τοὺς ἀφαιρεθέντας τὸν
νοῦν· ⁴τοὺς συλληφθέντας ἐν ἀμαρτίαις· ⁵δι-
ότι κατήργησας τὸν διαφθορέα τοῦ νοῦς τῶν
ἀνθρώπων· ⁶τὸν σπείροντα τὴν ἀγνότητα
εἰς τὰς ψυχάς· ⁷νυμφικὴ θάλαμπε, νυμφών.

10. Χαῖρε, πιστοὺς
Κυρίῳ ἀρμόζουσα.¹
11. Χαῖρε, καλὴ
κουροτρόφε² παρθένων.
12. Χαῖρε, ψυχῶν
νυμφοστόλε³ ἁγίων.
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

κ'. Ὕμνος ἅπας ἡττάται⁴
συνεκτείνεσθαι σπεύδων⁵
τῷ πλήθει τῶν πολλῶν οἰκτιρμῶν σου.
ἰσαριθμούς⁶ γὰρ ψάμμω ὥδ' ἄς
ἂν προσφέρωμέν σοι, βασιλεῦ,
ἅγιε,

¹ ἢ ἐνώνουσα. ² κουροτρόφος λέγεται ἡ κα-
λῶς φροντίζουσα περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν
παρθ. ³ ἢ στολίζουσα νύμφην (ἢ παρὰ νυμφος).

κ'. Ὕμνος τοῦ ὑμνογράφου πρὸς τὸν
Χριστόν. ⁴ Πᾶσα δοξολογία εἶναι κατω-
τέρα. ⁵ ὅταν θέλῃ νὰ ἐξισῶται πρὸς τὸ πλῆ-
θος τῆς πολλῆς εὐσπλαγγνίας σου. ⁶ διότι
καὶ ἂν σοῦ προσφέρωμεν, βασιλεῦ ἅγιε, ἴσους

οὐδὲν¹ τελοῦμεν ἄξιον
ὧν δέδωκας τοῖς σοῖ βοῶσιν.
Ἀλληλούϊα.

κα'. Φωτοδόχον² λαμπάδα
τοῖς ἐν σκότει φανεῖσαν
ὁρῶμεν τὴν ἁγίαν Παρθένον.
τὸ γὰρ ἄϋλον ἄπτουσα φῶς
ὁδηγεῖ πρὸς γνῶσιν θεϊκὴν³
ἅπαντας,
αὐγῇ⁴ τὸν νοῦν φωτίζουσα,
κραυγῇ δὲ τιμωμένη ταύτῃ.

1. Χαῖρε, ἀκτὶς νοητοῦ ἡλίου.
2. Χαῖρε, βολὶς⁵ τοῦ ἀδύτου φέγγους.
3. Χαῖρε, ἀστραπή
τὰς ψυχὰς καταλάμπουσα⁶.

τὸν ἀριθμὸν μὲ τὴν ἄμμον ὕμνους. ¹ ἔν
πράττομέν τι ἄξιον τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια
ἔχεις δώσει εἰς ἡμᾶς.

κα'. ² Φωτοδόχον λαμπάδα, ἣτις ἐδέχθη
(τὸ φῶς) τὸν Ἰησοῦν, ὃν ἔδειξεν εἰς τοὺς ἐν
σκότει. ³ πρὸς τὴν θεογνωσίαν. ⁴ μὲ λάμ-
ψιν. ⁵ λάμψις τοῦ μὴ δύνοντος φωτός. ⁶ διότι

4. Χαῖρε, ὡς βροντὴ
τοὺς ἐχθροὺς καταπλήττουσα¹.
5. Χαῖρε, ὅτι τὸν πολὺφωτον
ἀνατέλλεις φωτισμόν·
6. Χαῖρε, ὅτι τὸν πολὺρρυτον²
ἀναβλύζεις ποταμόν·
7. Χαῖρε, τῆς κολυμβήθρας
ζωγραφοῦσα τὸν τύπον³.
8. Χαῖρε, τῆς ἀμαρτίας
ἀναιροῦσα τὸν ρύπον⁴.
9. Χαῖρε, λουτήρ⁵
ἐκπλύνων συνείδησιν·
10. Χαῖρε, κρατὴρ
κερνῶν⁶ ἀγαλλίασιν·
11. Χαῖρε, ὁσμὴ
τῆς Χριστοῦ εὐωδίας·

φωτίζει λαμπρῶς· ²διότι φοβίζεις πολὺ ὡς βροντὴ· ²τὸν ρέοντα πολὺ· ³τὴν εἰκόνα· ⁴διότι ἀφανίζεις τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα· ⁵τὸ λουτρόν, τὸ ὁποῖον καθαρίζεις τὴν συνείδησιν ἡμῶν· ⁶ὅστις χύνει (κερνᾷς)·

12. Χαῖρε, ζωὴ
μυστικῆς¹ εὐωχίας·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
- κβ'. Χάριν δοῦναι θελήσας²
ὀφλημάτων ἀρχαίων
ὁ πάντων χρεωλύτης ἀνθρώπων,
ἐπεδήμησε³ δι' ἑαυτοῦ
πρὸς τοὺς ἀποδήμους⁴ τῆς αὐτοῦ
χάριτος,
καὶ σχίσας τὸ χειρόγραφον⁵,
ἀκούει⁶ παρὰ πάντων οὕτως·
Ἀλληλούϊα.

¹νοητοῦ συμποσίου.

κβ'. Ἐλευθερωθέντες πάντες τῆς καταδικῆς καὶ συνελθόντες οἱ ἀποστάται, τὸν Χριστὸν πάντες ὑμνοῦσι. ²Θελήσας νὰ χαρίσῃ τὰ παλαιὰ χρέη· ³ἦλθεν ἐκουσίως· ⁴πρὸς τοὺς ἀπομακρυνθέντας ἀπὸ τῆς χάριτος αὐτοῦ· ⁵τὸ ὁμόλογον, τὸ χρεωστικὸν ἔγγραφον· ⁶ἐπικινεῖται.

κγ'. Ψάλλοντές σου τὸν τόκον¹,
 ἀνυμνοῦμέν σε πάντες,
 ὡς ἔμψυχον ναόν², Θεοτόκε.
 Ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκήσας γαστρί³
 ὁ συνέχων πάντα τῇ χειρὶ
 Κύριος,
 ἡγίασεν, ἐδόξασεν,
 ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας.^{3*}

1. Χαῖρε, σκηνή⁴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου.

2. Χαῖρε, ἁγία ἁγίων μείζων⁵

3. Χαῖρε, κιβωτέ⁶

χρυσωθεῖσα τῷ Πνεύματι.

4. Χαῖρε, θησαυρέ.

τῆς ζωῆς ἀδαπάνητε⁷.

κγ'. ¹ Ὑμνοῦντες διὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων
 τὴν γένναν σου (τὸν Χριστόν). ² Ὡς κατοικίαν
 τοῦ Χριστοῦ. ³ διότι, ἀφ' οὗ κατώκη-
 σεν ἐκεῖνος, ὅστις κρατεῖ ὅλον ὁμοῦ τὸν κόσ-
 μον. ^{3*} νὰ φωνάζωσιν ὅλοι. ⁴ ἡ σκηνή (=κα-
 τοικία) τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου. ⁵ ἁγία ἀνωτέρα
 ὅλων τῶν ἁγίων. ⁶ κιβώτιον (κουτί). ⁷ ἀνεξ-

5. Χαῖρε, τίμιον διάδημα¹
 βασιλέων εὐσεβῶν.

6. Χαῖρε, καύχημα σεβάσμιον
 ιερέων εὐλαβῶν.

7. Χαῖρε, τῆς Ἐκκλησίας
 ὁ ἀσάλευτος² πύργος.

8. Χαῖρε, τῆς βασιλείας,
 τὸ ἀπόρθητον τεῖχος.

9. Χαῖρε, δι' ἧς
 ἐγείρονται τρόπαια.³

10. Χαῖρε, δι' ἧς
 ἐχθροὶ καταπίπτουσι.⁴

11. Χαῖρε, χρωτὸς⁵
 τοῦ ἐμοῦ θεραπεία.

12. Χαῖρε ψυχῆς
 τῆς ἐμῆς σωτηρία⁶

Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ἀντλητε. ¹ πολύτιμον διάδημα (=στέφα-
 νος, στέμμα). ² ὁ ἀδιάσειστος. ³ διὰ σοῦ στή-
 νονται τρόπαια. ⁴ κατακρημνίζονται οἱ ἐχ-
 θροὶ ἡμῶν. ⁵ τοῦ σώματός μου θεραπεία.
⁶ λύτρωσις.

κδ'. Ὡ πανύμνητε¹ μήτερ
ἢ τεκοῦσα² τὸν πάντων
ἀγίων ἀγιώτατον Λόγον,
δεξαμένη τὴν νῦν προσφοράν³,
ἀπὸ πάσης ρῦσαι⁴ συμφορᾶς
ἅπαντας,
καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι⁵
κολάσεως τοὺς συμβοῶντας⁶.
Ἀλληλούϊα.*

κδ'. Ἐπίλογος.¹ Ὡ ὑπερευλογημένη· ² ἥτις
ἐγέννησας τὸν ἀγιώτατον ἀπὸ ὅλους τοὺς
ἀγίους Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ· ³ ἅφ' οὗ
δεχθῆς τὸν νῦν προσφερόμενον ὕμνον· ⁴ λύ-
τρωσον, σῶσον ὅλους ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς κα-
κοῦ· οὕτω ρύστης = ὁ σωτήρ· ⁵ ἐλευθέρωσον
ἀπὸ τῆς μελλούσης κολάσεως· ⁶ τοὺς ὁμοῦ
καὶ ἐκ μιᾶς καρδίας βοῶντας καὶ λέγοντας.

* Τὰ μετὰ τὴν Δ'. ὁτάθιν ψαλλόμενα
ιδὲ ἐν ὁελ. 56 κέ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ

1. Τροπάριον αὐτόμελον*.

Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς. Ὁ ποιητὴς τοῦ
τροπαρίου τούτου πῶς ἐνταῦθα τὸν ἄγγε-
λον ἀγνοοῦντα τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον τῆς
ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ.
(πρβ. Ἀκάθιστ. ὕμν. σελ. 110).

Τὸ πρόσταγμα τοῦτο τοῦ Θεοῦ τὸ ἀπό-
κρυφον καὶ μυστηριῶδες, τοῦ νᾶ εὐαγγελίση
πρὸς τὴν Παναγίαν Μαρίαν τὴν ἀπόφασιν
τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ γείνη μήτηρ τοῦ Υἱοῦ καὶ

* Αὐτόμελον λέγεται τροπάριον ψαλλόμενον κατὰ ἴδιον
μέτρον καὶ ἴδιον μέλος ἀπόλυτον, μὴ ἐκ μιμήσεως πρὸς
ἄλλο παραπλήσιον ἄσμα τετυπωμένον· ὅθεν οὐδὲ διωρι-
σμένον ἔχει τὸ μέτρον τοῦ συλλαβῶν οὐδὲ τὸν τόνον
τῆς προσφῶδίας, καθὼς ἔχουσι τὰ προσόμοια καὶ οἱ εἰρ-
μοὶ καὶ τὰ τροπάρια τὰ πρὸς τούτοις ἀναφερόμενα (ἢ
κατὰ Ζωναρᾶ τρεπόμενα), εἰς ταῦτα ἀκολουθοῦσιν ἕτερα
τροπάρια λεγόμενα προσόμοια.

Λόγου αὐτοῦ, λαβὼν διὰ τοῦ νοός του ἦτοι κατανόησας τοῦτο ἔσπευσεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἐλθὼν ἔστη αἴφνης (ὁ ἀσώματος) ὁ ἄγγελος.

Ἀσώματος καλεῖται διότι οἱ ἄγγελοι ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀόρατον κτίσιν εἶναι πνεύματα (Ματθ. 12,43. Λουκ. 8,29. 10,20. Ἐφεσ. 2,2. 6,12. Ἑβρ. 1,14), αἶλα καὶ ἀσώματα (Λουκ. 24,39. Εὐσέβ. Εὐαγγ. ἀποδ. δ'). Ὁ πρὸς τὴν Παναγίαν Μαρίαν σταλεῖς ἄγγελος εἶναι ὁ Γαβριήλ (πρβ. σημ. εἰς Α'. στάσ. οἰκ. 1).

Ἀπειρόγαμος (=ἄπειρος γάμου) ἡ Παναγία Μαρία ἔμεινεν ἄπειρος γάμου ἦτοι δὲν ἐδοκίμασε γάμον καὶ δὴ ἔμεινε παρθένος διὰ βίου (πρβ. σημ. εἰς Γ' στάσ. οἰκ. Ν).

Ἐν τῇ σκηρῇ τοῦ Ἰωσήφ. Ἡ Παναγία Μαρία, κατὰ παράδοσιν, ὀρφνὴ οὖτα, κατὰ θείαν οἰκονομίαν ἐμνηστεύθη μὲ τὸν πρεσβύτερον Ἰωσήφ, ὅστις διὰ τοῦτο ὑπηρέτησεν εἰς τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ, καὶ παρέμενεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐκ τοῦ Εὐαγγ.

γελιστοῦ Ματθαίου δῆλον (1,19). Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν.

Ὁ κλίνας τῇ καταβάσει τοὺς οὐρ. Ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτήσας δὲν ἠδύνατο μόνος νὰ ἐξιλεώσῃ ἐκυτὸν πρὸς τὸν Θεόν, προσβληθέντα διὰ τῆς παρακοῆς, καὶ νὰ παύσῃ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας, δι' ὃ ὁ φιλόανθρωπος καὶ ἐλεήμων Θεός, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου (Ἰωάν. 3,16. Ρωμ. 8,33, (Ἐφ. 1,4. 2,5—8 κλ.), ἠυδόκησε νὰ σώσῃ αὐτόν· καὶ ὁ ὑπερούσιος Λόγος καὶ Θεός, ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς, ἐκλινεν ἦτοι ἐταπείνωσεν αὐτοὺς (τοὺς οὐρανοὺς) ἐκ συγκαταβάσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τείνας τὴν χεῖρα ἔταψεν αὐτόν, καταστήσας τοὺς οὐρανοὺς εὐκόλους, ὥστε ν' ἀναβαίνωσιν οἱ ἄνθρωποι· αὕτω δὲ ἀνύψωσε πάλιν ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, ἀποκαταστήσας αὐτόν κοινὸν τῆς θείας ἀγάπης καὶ χάριτος καὶ κληρονόμον τῆς θείας μακαριότητος (Ἰωάν.

3,16. 17,21. Ρωμ. 3,25 Τίτ. 2.11—12).

Χωρεῖται. Καταλαμβάνει χώρον ἥτοι ὁ ἀχώρητος χωρεῖ ἐντὸς τῆς παρθένου καὶ λαβὼν οἶκτον ἠθέλησε τὸν ἐκπεσόντα Ἀδὰμ καὶ ἄνθρωπον νὰ καταστήσῃ πάλιν μέτοχον τῆς προτέρας θείας μακαριότητος.

Λαβόντα δούλου μορφὴν. Ὁ ὑπερούσιος λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἄνθρωπος καὶ ὁ «λόγος σὰρξ ἐγένετο». (Ἰωάν.1, 14), χωρὶς νὰ ἀποστῇ τῆς Θεότητος καὶ οὕτω ἀνέπλaxε τὸν Ἀδὰμ.

Ἐξίσταμαι. Ὁ ἄγγελος παρίσταται μετὰ δέους πρὸ τῆς Μαρίας καὶ ἐννοήσας τὴν ἐκ Πνεύματος ἁγίου σύλληψιν τοῦ ἀχωρήτου λόγου, λέγει· ἐκπλήττομαι διὰ τὸ μυστηριῶδες συμβεβηκός.

Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε (=νύμφη ἄνυμφος=νύμφη χωρὶς νὰ ἔγεινες νύμφη. Χαῖρε, νύμφη τοῦ Θεοῦ μὴ γνωρίσασα νυμφίον, ἥτοι ἀπειρόγαμε παρθένε(πρβ.οἶκ.α.13,σ.113κ.)

2. Κοντάκιον.

Τὸ κοντάκιον «*Τῇ ὑπερμάχῳ...*» εἶναι

ἀριδῆλως τὸ προοίμιον εἰς τὸν ἀκάθιστον ὕμνον· καὶ προετάχθη τούτου βραδύτερον, ὅτε ἐκανονίσθη ἡ εἰσαγωγή τούτου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὠρίσθη ἡ ἐορτὴ (πρβ. σελ. 13,3). Διὰ τοῦ κοντακίου τούτου ὁ ἐλληνικὸς λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ Θεομήτορα· διότι διὰ τῆς κραταιᾶς προστασίας αὐτῆς ἐσώθη ἐκ τῶν φοβερῶν δεινῶν τοῦ πολέμου καὶ τῆς πολιορκίας.

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ· ἡ ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπίστρια στρατηγός, εἰς ἣν ἀφιεροῦται ὑπὸ τῆς πόλεως σωθείσης ἐκ τοῦ πολέμου εἶναι ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος, Μαρία, ἥς τὴν προστασίαν ἐζήτει ἡ πόλις πολιορκουμένη. «Σέργιος δὲ ὁ ἱεράρχης, τὰς ἱερὰς εἰκόνας τῆς Θεομήτορος, αἷς μάλιστα καὶ βρέφος ὁ Σωτὴρ ἐξεικονισθείς, ἐν ἀγκάλαις τῆς μητρὸς ἐνεφέρετο, ταῦτάς λαβὼν, περιήει τὰ τεῖχη· τῇ μὲν πόλει ἀσφάλειαν ἐκ τούτου περιποιούμενος· τοῖς δὲ βαρβάροις καὶ πολεμίοις πτόησιν καὶ ὄλεθρον καὶ φυγὴν· ἃ

πάντα μικρὸν ὕστερον ἐπελθόντα αὐτοῖς,
ἀφανισμῷ δέδωκε πνυτελεῖ. (Χρον. πασχ).

Ἀναγράφω. Ἐγὼ ἡ πόλις σου (ἡ Κων-
σταντινούπολις) ἀναθέτω (ἀφιερώνω) τὸν ὕμνον
τοῦτον ὡς εὐχαριστήριον διὰ τὴν νίκην.

Θεοτόκε. Κατὰ τὸ 433 ἀνεκηρύχθη ὑπὸ
Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας ἡ μήτηρ τοῦ
Χριστοῦ Θεοτόκος. αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν ἓνα Χρι-
στόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον Θεὸν τέλειον·
δύο γὰρ φύσεων ἔνωσις γέγονε. Κατὰ ταύ-
την τὴν ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν Παρθένον
Θεοτόκον». Τοῦτο κατὰ τοῦ Νεστορίου ἐθε-
σπίσθη καλοῦντος τὴν Μαρίαν Χριστοτόκον.

Ἐλευθέρωσον. Παρκαλῶ τὴν Θεοτόκον,
ἐπειδὴ ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ἰσχὺν ἀκατα-
μάχητον καὶ δὴ ἀήττητον νὰ ἀπαλλάξῃ καὶ
ἐλευθερώσῃ ἐμὲ (τὴν πόλιν) ἀπὸ τῶν παν-
τοίων κινδύνων (πολέμων), εἰς τοὺς ὁποίους
καθ' ἐκάστην ἐμπλέκομαι καὶ τοῦ πειρασμοῦ,
διὰ νὰ κράζω πρὸς σέ.

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ ¹

Α'. Στάσεις.

α'. Ἄγγελος πρωιοστάτης εἶναι ὁ Γα-
βριήλ, ὅστις μετὰ τὴν σύλληψιν τῆς Ἐλι-
σάβετ, μητρὸς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου,
ἐπέμφθη ἐξ οὐρανοῦ πρὸς τὴν ἀειπάρθενον
Μαρίαν· τοῦτο ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λου-
κάς ὡς ἐξῆς· « Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπε-

¹ Διὰ τί λέγεται ὁ ὕμνος οὗτος εἰς τὴν παναγίαν
Θεοτόκον ἀκάθιστος ἐρρήθη ἀνωτέρω ἐν σελ. 22.

² Προσόμοιον εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου.

Ὁ μέγας στρατηγὸς
τῶν αὐλῶν ταγμάτων
εἰς πόλιν Ναζαρέτ·
ἐπιστὰς βασιλέα
μηνύει σοι, ἄχραντε,
τῶν αἰώνων καὶ κύριον,
Χαῖρε, λέγων σοι,
εὐλογημένη Μαρία,
ἀκατάληπτον
καὶ ἀνερμήνευτον θαῦμα
βροτῶν ἢ ἀνάκλησις.

στάλη ὁ ἄγγελος Γαβριήλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἥ ὄνομα Ναζαρέτ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβὶδ καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου Μαριάμ» (1,26 κέ).

Πρωτοστάτης. Εἶναι διάφοροι τάξεις τῶν πολυαρίθμων ἀγγέλων (Δαν. 7,10. Μκτθ. 26,53. Λουκ. 2,13. Ἑβρ. 14,22. Ἀποκ. 14,22). Πρωτοστάτης δὲ λέγεται ὁ πρῶτος κατὰ τὴν τάξιν· εἶναι δ' ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, καὶ Μιχαήλ, μετὰ τούτους δὲ ὁ Ραφαήλ καὶ Οὐριήλ· τούτους, ὄντας ὄργανα τῆς θείας προνοίας ἀπέστειλεν ὁ Θεός, ὅσας ἤθελε νὰ ἐξαγγείλῃ τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα καὶ νὰ διατάξῃ τι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· οὕτω δὲ ὁ Γαβριήλ ἀπεστάλη πρὸς τὸν Δαβίδ, πρὸς τὸν Ζαχαρίαν, πρὸς τὴν παρθένον Μαρίαν καὶ πρὸς ἀποκύλισιν τοῦ λίθου ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἐν ᾧ ἐτέθη ὁ Ἰησοῦς· ὁ Ραφαήλ ἐστάλη συνοδὸς πρὸς τὸν Τωβίαν, υἱὸν τοῦ Τωβίτ, εἰς Ἑκβάταναν τῆς Μηδείας. Πλὴν δὲ τούτων ἀνα-

φέρονται καὶ τάγματα ἀγγέλων ἐννέα τοιαῦτα· θρόνοι, ἀρχαί, κυριότητες, ἐξουσίαι, (Ἑφ. 1, 21. Κολ. 1, 16. Ρωμ. 8, 38. Δαν. 10, 13), δυνάμεις, (Ἑφ. 1, 21. Ρωμ. 8, 38), Χερουβὶμ (Γεν. 3, 24), Σεραφεῖμ (Ἠσ. 6, 2 κέ.), ἄγγελοι (Α' Πέτρ. 3, 2), ἀρχάγγελοι (Α' Θεσσ. 11, 15). Οἱ ἄγγελοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου τοῦ Σωτῆρος ἦσαν δίακονοι καὶ ὑπηρέται τοῦ θείου θελήματος αὐτοῦ (Ματ. 4, 11. Λουκ. 22, 43. Πράξ. 1, 11). Περὶ τῶν ἀγγέλων πρβ. καὶ τροπάρ. αὐτόμελον.

Χαῖρε. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (1,26 κέ.) ἱστορεῖ ὅτι εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος εὐαγγελίζεται πρὸς αὐτὴν οὕτω : «Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν». Μετὰ τοῦτο ὁ Ἀγγελος ἀποκρινόμενος εἰς τὸν δικλογισμὸν τῆς Μαρίας «ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος» λέγει πρὸς αὐτήν : «Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα

αὐτοῦ Ἰησοῦν». Ἐξηγεῖ δ' ἅμα ὁ ἄγγελος, ὅτι ἡ σύλληψις αὐτῇ τοῦ Ἰησοῦ θέλει γείνει οὕτω : «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· δι' ὃ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ». Πρὸς ταῦτα εἶπεν ἡ Μαριάμ : « Ἴδού ἡ δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου».

Καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ ἦτοι ἅμα τῇ ἀσωμ. φωνῇ τοῦ ἀγγέλου σωματοῦται (συλλαμβάνεται) ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ σαρκοῦται ἐν γαστρὶ τῆς Μαρίας· καὶ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην «καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν» (1,14).

Ὁ ἐνθους ποιητὴς τοῦ ὕμνου, ἀναλύων καὶ ἀναπτύσσων τοὺς λόγους τούτους τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ποιεῖ τὸν ἄγγελον θεωροῦντα τὸ μέγα καὶ ἀκατάληπτον μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἐξίσταται καὶ μετὰ θαυμασμοῦ κραυγάζει λέγων τὰ ἐξῆς, ἅπερ εἰ-

ναι συνέπεια τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας.

1. *Χαρά*· ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ χαρὰν ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ, διότι δι' αὐτοῦ ἐπῆλθεν ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου.

2. *Ἀρά*· εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Ἀδὰμ κατάρα, ἥτοι ἡ καταδίκη τῶν ἀνθρώπων (προπατορικὸν ἁμάρτημα)· διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐκλείπει ἡ ἀρὰ ἥτοι ἡ καταδίκη τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες πιστεύουσιν καὶ ὁμολογοῦσιν τὸν Υἱὸν «Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ» καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ μακαριότης, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ὁ γεννάρχης τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ ἄνθρωπος, ἅμα ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ἀχράντων χειρῶν τοῦ Δημιουργοῦ.

3. *Ἡ ἀνάκλησις*· ἡ Θεοτόκος Μαρία ἔγεινεν ἡ ἀνάστασις τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀναγέννησις ὅλης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· καὶ λοιπὸν ἡ Θεοτόκος ἔγεινεν ἡ ἀνάκλησις εἰς τὸν παράδεισον τοῦ ἐξωσθέντος ἀπ' αὐτοῦ Ἀδὰμ.

4. *Ἡ λύτρωσις*· ἡ Θεοτόκος ἔγεινεν ἡ

αἰτία τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς Εὐχῆς ἀπὸ τῶν δακρύων, τὰ ὅποια ἔχυνε διὰ τὸ ἀμάρτημα αὐτῆς· ἀλλ' ἡ λύτρωσις τῆς Εὐχῆς, εἶναι λύτρωσις καὶ ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

5. Χαῖρε, ὕψος κλ. Ἡ Θεοτόκος παραβάλλεται ἐνταῦθα πρὸς ὕψος, εἰς τὸ ὅποσον δυσκόλως δύναται τις νῆναβῆ· κατ' ἀκολουθίαν δύσκολος εἶναι ἡ κατανόησις ἀπὸ τὸν λογισμὸν οὐ μόνον τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων· τὸ πῶς δηλ. ἔγεινεν ἡ θεία αὕτη οἰκονομία, καὶ ἐπετελέσθη τὸ ὑπερφυές καὶ ἀνέκφραστον τοῦτο μυστήριον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνανθρωπήσεως, δι' ἧς τοιαύτην ἔλαβε χάριν ἡ Θεοτόκος, γενομένη τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ.

6. Χαῖρε, βάθος κλ.· ἔτι δὲ παρὰ βάλλεται ἡ Θεοτόκος καὶ πρὸς βάθος, εἰς τὸ ὅποσον δυσκόλως δύνανται καὶ ὀφθαλμοὶ οὐ μόνον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων νὰ εἰσδύσωσιν, ἥτοι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι μυστήριον ὑπερφυές, καὶ ὡς τοιοῦτον ἀκατανόητον

καὶ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων. Τί δὲ εἶναι τοῦτο λέγει Ἡσαΐας ὁ προφήτης : « Ἴδὸν ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ ». (7, 11).

Σημ. Αἱ λέξεις ὕψος (5) καὶ βάθος (6) σημαίνουν τὸ αὐτὸ καὶ δύναται νὰ λέγηται καὶ περὶ τοῦ κοινοῦ πράγματος, ἀλλὰ κατὰ διάφορον συνεκδοχὴν· ὕψος μὲν λέγεται ὅτι ἔχει τι, ὅταν θεωρῇ τις τοῦτο ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· βάθος δὲ ὅταν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

7. Χαῖρε, ... καθέδρα· ἡ Θεοτόκος ἔγεινε καθέδρα ἥτοι θρόνος, ἐν ᾧ ἐκάθησεν ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, ὅπως ὁ οὐρανὸς εἶναι θρόνος τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ.

8. Χαῖρε, ὅτι βαστάζεις κλ. Ἡ Παναγία Θεοτόκος βαστάζει ἥτοι φέρει ἐν γαστρὶ, τὸν βαστάζοντα πάντα ἥτοι τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου, ὅστις κρατεῖ ἐν τῇ χειρὶ τὸν κόσμον ὅλον. Ἐκ τούτου δὲ ἡ Θεοτόκος εἶπε πρὸς τὴν Ἑλισάβετ, ἀποκρινομένη εἰς τὸν ἀσπασμὸν τῆς « ὅτι ἐποίησέ με μεγαλεῖα ὁ δυνατός ». (Λουκ. 1, 49).

9. Χαῖρε, ἀστήρ κλ. Ἡ Θεοτόκος παρα-

βάλλεται ἐνταῦθα πρὸς ἀστέρα, ὅστις προ-
αγγέλλει τὸν ἥλιον· ἥλιος δὲ ἐνταῦθα εἶναι
ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, αὐτὸς ὁ Χριστός.

11. Χαῖρε, γαστήρ κλ. διότι εἰς αὐτὴν
ἐσαρκώθη ὁ Θεὸς ἥτοι ἔλαβε σάρκα ὁ Υἱὸς
καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

11. Χαῖρε, ... ρεουργεῖται κλ.· διὰ τῆς
Θεοτόκου, γεννησάσης τὸν Ἰησοῦν, νέκ τοῦ
κόσμου πλάσις γίνεται ἢ ἀνακκινίζεται, ὁ
κόσμος, καὶ τὰ στοιχεῖα ἀναλαμβάνουσι τὴν
πρὸ τῆς ἀμαρτίας ἀγαθὴν αὐτῶν φύσιν.

12. Χαῖρε, ... βρεφουργεῖται κλ.· διὰ τῆς
Θεοτόκου ὁ κτίστης, ὁ Ἰησοῦς, γίνεται βρέ-
φος, ἐν ᾧ «πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ
χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο, οὐδὲ ἐν, ὁ γέγονεν»·
Δόγμα πίστεως ἔχομεν, «δι' οὗ (διὰ τοῦ
Ἰησοῦ) τὰ πάντα ἐγένετο. (Σύμβ. τῆς πί-
στεως ἀριθ. 2.). Ὁ Ἰησοῦς καὶ τὸ Πνεῦμα
τὸ Ἅγιον ὑπῆρχον πρὸ καταβολῆς κόσμου,
ὡς δῆλον ἐκ τῆς Π. Δ. «ποιήσωμεν ἄνθρω-
πον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» (Γεν.).

13 Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε. Χαῖρε,

Μαρία, γενομένη νύμφη, ἄνευ νυμφίου, δηλ.
νύμφη μὴ γνωρίσασα νυμφίον (ἄνδρα)· κατὰ
τὸν λόγον αὐτῆς πρὸς τὸν ἄγγελον «καὶ πῶς
ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω ;» Ὁ
ἄγγελος ἀπεκρίνατο ὅτι «Πνεῦμα ἅγιον
ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ...» (Λουκ. 1, 35). Ἡ
Θεοτόκος κατὰ ταῦτα εἶναι νύμφη ἀγία τοῦ
Θεοῦ, γεννήσασα ἐκ Πνεύματος ἁγίου τὸν
Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, Θεὸν καὶ αὐτὸν
ἀληθινὸν ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ ὄντως
ἁειπάρθενος μήτηρ· διότι παρθένος ἦτο πρὸ
τοῦ γεννήσει τὸν Χριστόν, παρθένος ἔμεινεν
ἐν τῇ γεννήσει, παρθένος εἶναι καὶ μετὰ τὴν
γέννησιν αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἔγεινε κατὰ τρό-
πον ὑπερφυῆ καὶ ὑπερθύμαστον, δι' ὃ καὶ
ἁειπάρθενος ὀνομάζεται καὶ ὑφ' ἡμῶν τῶν
Χριστιανῶν ὡς τοιούτη ὑμνεῖται καὶ λα-
τρεύεται.

6'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ
τούτῳ ἔχει ὑπ' ὄψει, ὅσα ἱστορεῖ ὁ Εὐαγ-
γελιστὴς Λουκᾶς (1, 25 κέ.) (ἃ παρετέθησαν
ἐν οἴκ. α') περὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἰδὲ καὶ

τὴν ἀπόκρισιν τῆς Μαρίας, ἣτις ἐξετάζουσα ἑαυτὴν καὶ βλέπουσα τὴν ἀγνείαν καὶ καθρότητα, ἐν ἣ καθιερωθεῖσα πικιδιόθεν ἔζη, δυσπιστεῖ πρὸς τὸν ἄγγελον, εἰποῦσα κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν «πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω». ἀλλ' ἡ Παναγία ἦτο ἐκλελεγμένη ἐξ ὅλων τῶν γενεῶν καὶ ὑπερευλογημένη ἐν γυναιξίν, καὶ ὅμως ἐκ ταπεινοφροσύνης δὲν ἐθεώρει ἑαυτὴν ἀξίαν τῆς ὑψίστης τιμῆς, τοῦ νὰ γείνη μήτηρ τοῦ Κυρίου, καὶ μόλις μετὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἀγγέλου (Λουκ. 1, 35) «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι» εἶπεν· «Ἴδού ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου».

Δυσπαράδεκτον· ἡ Παναγία λέγει κατὰ τὸν ὑμνογράφον ὅτι δυσκόλως δύναται νὰ δεχθῇ τὸ λεχθὲν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, ἦτοι τὴν ἀποροὴν σύλληψιν· μετὰ τὴν ἀπορίαν ταύτην τῆς Παρθένου, ποιεῖ ὁ ὑμνογράφος τὸν ἄγγελον κρᾶζοντα· *Ἀλληλούϊα*.

Σημ. *Ἀλληλούϊα*, εἶναι λέξις ἑβραϊκή, σύνθετος ἀλλὰ ἔρχεται, ἐφάνη, ἡλ=ὁ Θεός, οὐιλ=αἰνεῖτε, ὅθεν

σημαίνει (ὑμνεῖτε) αἰνεῖτε τὸν ζῶντα Θεόν· αἰνεῖτε τὸν Θεόν· διτηρήθη δὲ αὕτη καὶ ἐν τῇ λειτουργικῇ γλώσσῃ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς.

γ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ποιεῖ τὴν Παρθένον ἀποροῦσαν καὶ ζητοῦσαν παρὰ τοῦ ἀγγέλου (ὁ λειτουργῶν = ὁ ὑπηρέτης, ἐνταῦθα ὁ ἔχων τὴν ὑπηρεσίαν εἶναι ὁ ἄγγελος) ἐξήγησιν τοῦ ἀσπασμοῦ, ὃν ὁ μὲν Λουκᾶς λέγει· «πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω», (δηλ. παρθένος οὕτα)· ὁ δὲ ὑμνογράφος ποιεῖ τὴν Παρθένον, ἄλλως ἐκφράζουσιν· «ἐκ λαγόνων ἀγνῶν, πῶς ἐστὶ τεχθῆναι δυνατόν», τὸν δὲ ἄγγελον ἀποκρινόμενον, ὅτι τοῦτο γίνεται κατὰ βούλησιν Θεοῦ ἀπόρρητον, καὶ λέγοντα ἐν φόβῳ τοὺς ἐξῆς χαιρετισμούς·

1. *Βουλῆς ἀπ. μύστις*· ὁ μύστης, ἡ μύστις εἶναι ὁ μεμυημένος εἰς τι, ὁ εἰδώς τι· Χαῖρε, διότι σὺ εἶσαι ἡ μύστις, ἦτοι ἡ διδάσκαλος τοῦ ἀπ' αἰῶνος ἀποκρύφου καὶ ἀκαταλήπτου μυστηρίου τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ· διότι αὕτη πρώτη ἔμαθε τὴν ἄγνω-

στον τέως βουλήν τοῦ Θεοῦ. Εἶτα δὲ καὶ ἡ Ἑλισάβετ ἐμπλησθεῖσα Πνεύματος ἁγίου, τὴν Μαρίαν ἐπισκεψχμένην αὐτὴν ἀνεκήρυξε μητέρα τοῦ Θεοῦ. «*Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με ;*» (Λουκ. 1, 42 κέ.).

2. *Σιγῇ δεομ. πίστις*¹. Ἡ Παρθένος εἶναι ἡ πίστις τῶν ἐν σιγῇ κατεχόντων τὰ μυστήρια, καὶ παρακαλούντων σέ· τοῦτο δὲ πράττουσι, διότι ἤξεύρουσιν, ὅτι σὺ εἶσαι μήτηρ τοῦ Θεοῦ καὶ παρθένος ἅμα, οὐδόλως δὲ ἀμφιβάλλουσιν εἰς τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν σοὺ ζητοῦσιν, ἀλλ' ἕκαστος ἐν σιγῇ παρακαλεῖ καὶ πιστεύει ὅτι θέλει εἰσακουσθῇ ἡ σιωπηλῶς γενομένη δέησίς του· ὧντως δὲ οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πιστεύομεν εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ὅτι ταῖς πρεσβείαις αὐτῆς θὰ ἐλεηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. *Τῶν θ. προοίμιον*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι

¹ Προεκρίθη ἡ γραφὴ αὕτη τῆς κοινῶς φερομένης «σιγῆς δεομένων πίστις».

ἡ ἀρχὴ τῶν θαυμάτων, διότι αὕτη συνέλαβεν ἐν γαστρὶ καὶ ἐγέννησε τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ἀσπόρως· τοῦτο δὲ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας, καὶ τὸ μέγιστον τῶν θαυμάτων, ὡς λίαν ὑπερφυές.

4. *Τῶν δογ. τὸ κεφάλαιον*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι τὸ σύνολον καὶ τὸ μέγιστον τῶν δογμάτων, διότι ἐξ αὐτῆς πηγάζουσι τὰ δόγματα ἥτοι οἱ ὅρισμοὶ καὶ αἱ ἀποφάσεις περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν· διότι ἡ σύλληψις αὐτοῦ εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, δι' ὃ ψάλλομεν πανηγυρίζοντες τὸν Εὐαγγελισμόν τὸ ἀπολυτίκιον·

Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον
καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεται
καὶ Γαβριὴλ τὴν χάριν εὐαγγελίζεται·
δι' ὃ σὺν αὐτῇ τῇ Θεοτόκῳ βοήσωμεν·
Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

5. *Κλίμαξ ἐπουράνιε*· ἡ κλίμαξ καὶ ἡ γέφυρα εἶναι μέσα, δι' ὧν ἐνοῦνται ἀποκεχωρισμένα καὶ ἀπομεμακρυσμένα μέρη· Ἡ

Θεοτόκος λέγεται κλίμαξ ἐπουράνιος (δηλ. τοῦ οὐρανοῦ), διότι δι' αὐτῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἦτο πρὸ αἰώνων, κατέβη εἰς τὴν γῆν ὁ Θεός, ἐνανθρωπήσας ἦτοι γενόμενος ἄνθρωπος. Ἐν τῷ Ἰησοῦ ἠνώθησαν δύο φύσεις, ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου, ὅθεν ἐπονομάζεται *θεάνθρωπος*.

6. *Γέφυρα*· λέγεται, ὅτι ἡ Θεοτόκος γέφυρα, διότι μεταφέρει καὶ μεταβιβάζει ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους (ὄντας γηίνους, ὡς πλασθέντας ἐκ χοός), ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, ἔνθα κατοικεῖ ὁ ἐπουράνιος Θεός. *Πάτερ ἡμῶν*, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Πολυθρ. θαῦμα· τοῦτο εἶναι θαῦμα πολυθρύλητον (ἐκ τοῦ θρῦλος=λόγος, διάδοσις) ἀπὸ στόματος εἰς στόμα τῶν ἀγγέλων διαδιδόμενον, ἐγένετο πολυδιήγητον· τοῦτο εἶπεν ἡ Θεοτόκος πρὸς τὴν Ἑλισάβετ «ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί:» καὶ τοῦτο διότι δι' αὐτῆς ἔμελλε νὰ γεννηθῇ ὁ ὑπερούσιος λόγος τοῦ Θεοῦ.

8. *Δαιμόνων τραῦμα*. Ἡ ὑπερφυῆς ἐναν-

θρώπησις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἐγένετο πολυδιήγητον θαῦμα τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ καὶ πολυθρήνητον, ἦτοι πολυστένακτον τραῦμα (πληγὴ) τῶν δαιμόνων, διότι ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ συνέτριψε τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως, ἐξολοθρεύσας τὸν αἴτιον τῆς ἀμαρτίας: «τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς κατασυντρίψει τὴν κεφαλὴν σου» (τοῦ ὄφεως). (Γεν.).

9. *Τὸ φῶς γεν.* Ἡ Θεοτόκος ἐγέννησε τὸ φῶς· φῶς δὲ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστὸς «ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» (1, 9) καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς εἶπε περὶ ἐχυτοῦ «ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου»· ὅθεν λέγομεν «Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτὸς ἐν ᾧ υἱοὶ τιμῶντες μεγαλύνωμεν». Ἐγέννησε δὲ τὸ φῶς τῆς σωτηρίας ἦτοι τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου διὰ τρόπον, ὃν δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, διότι ἐγέννησε τοῦτον ὑπερφυῶς καὶ τοῦτο ὑπερβαίνει τὴν ἀντίληψιν τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου.

10. *Τὸ πῶς.* Τὸν τρόπον τῆς γέννας, δι' οὗ ἐγέννησεν ἡ Θεοτόκος τὸ φῶς, εἰς οὐδένα αὐτῇ ἐδίδαξε, διότι εἶναι μυστήριον ἀκατάληπτον ὑπὸ τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὡς τοιοῦτον μὴ διδασκτόν.

11. *Σοφῶν γινῶσιν.* Ἡ διὰ τῆς Θεοτόκου ὑπερφυῆς γέννησις τοῦ Ἰησοῦ ὑπερτερεῖ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοικιν καὶ τῶν σοφῶν τῆς γῆς· μόνον οἱ πιστεύοντες εἰς Χριστὸν φωτίζονται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ γίνονται ἐπιτήδευοι εἰς τὴν ἀποδοχὴν τοῦ φρικτοῦ καὶ ὑπερφυοῦς τούτου μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως· αὐτὸ τὸ ἅγιον πνεῦμα κατέστησε τοὺς ἀλιεῖς σοφοὺς καὶ ἐκήρυξαν καὶ ἐδίδαξαν τὸν υἱὸν τῆς Παρθένου τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ οὕτως ἐνίκησαν καὶ ἀπεστόμωσαν τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου.

12. *Πιστῶν φρένας.* Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ διημέφξε τοὺς κίσθητους ὀφθαλμοὺς τῶν πιστῶν καὶ διὰ τοῦ φωτὸς ἐλάμπρυνε τὰς διανοίας αὐτῶν, ὥστε νὰ πιστεύσωσιν εἰς σέ,

τὴν Θεοτόκον Παρθέον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

δ'. *Δύναμις Ὑψ.* Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἔχων ὑπ' ὄψει τὸν λόγον τοῦ ἀγγέλου, εἰς τὸ πῶς θὰ γείνη ἡ σύλληψις, ἀφ' οὗ ἡ Μαρία δὲν ἦτο ἐγγαμος καὶ δὲν εἶχε γνωρίσει ἄνδρα· «πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι» (Λουκ. 1, 35), ψάλλει ταῦτα πρὸς τὴν ἀπειρόγαμον. — Ὑψιστος δ' ὁ ὑψηλὰ, εἰς τοὺς οὐρανοὺς κατοικῶν, ὁ Θεός.

ε'. *Ἀκαρπον κηδὺν ἐννοεῖ* τὴν γαστέρα τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἦτο ἄκαρπος, διότι ἕως τότε δὲν εἶχε γεννήσει υἱὸν (καρπὸν)· καὶ παραβάλλει ταύτην πρὸς ἀγρὸν γόνιμον καὶ τερπνόν, ἐξ οὗ οἱ πιστοὶ θέλοντες θερίζουσιν ἥτοι ἀπολαύουσι τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, ἐν ᾗ ψάλλουσι τὸ Ἀλληλούϊα.

ε'. *Ἐχουσα...* Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου εἶχεν ὑπ' ὄψει ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, ὃς ἱστορεῖ τὰ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Μαρίας, κυοφοροῦσης, πρὸς τὴν

Ἐλισάβετ οὕτω· « Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. Καὶ ἐγένετο ὥς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ· καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου· καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με; Ἴδου γάρ, ὥς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. » (1, 39—44).

Θεοδόχον μῆτραν. Συγχρόνως μὲ τὸν λόγον τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν Θεοτόκον « Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ... » ἐσαρκώθη καθ' ὅλα τέλειον βρέφος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς καὶ οὕτω· ἔχουσα τὸν Θεὸν ἐν γαστρὶ ἐπορεύθη πρὸς τὴν πόλιν Χεβρών.

Ἀνέδραμε· ἔδραμεν ἔνω πρὸς τὴν Ἐλ. διότι ἀπὸ τῆς Ναζαρέτ, οὔσης εἰς χθαμαλὸν μέρος, ἀνέβη εἰς ὑψηλὸν, ὅπου ἦτο ἡ Χεβρών, κειμένη εἰς τὸ ὀρεινὸν τῆς Ἰουδαίας· ἦτο δὲ ἡ Χεβρών πόλις, ἣτις ἐδόθη κατὰ τὸν ἀναχδασμὸν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, δι' ὃ λέγεται καὶ πόλις Ἰούδα, βραχύτερον ἦτο πόλις λευϊτικὴ (πόλις τῶν ἱερέων). (Τὰ περὶ αὐτῆς βλέπε εἰς Πιχλισταίνην Εὐαγ. Κορινθίου, ἐν σελ. 303—306).

Τὸ βρέφος ἐκείνης (τῆς Ἐλισάβετ), ἐνυῆσχν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας φερούσης τὸν Θεόν, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει ἦτοι ἐκ χαρᾶς ἐξύμνησε τὴν Θεοτόκον· ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου τὸ σκίρτημα τοῦ βρέφους καλεῖ ἄλμα, τὸ ὅποῖον συνωδεύετο μὲ ᾄσμα, καὶ τὸ ᾄσμα τοῦτο εἶναι οἱ ἐξῆς χαιρετισμοί, τοὺς ὁποίους ποιεῖ ὅτι εἶπε τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Ἐλισάβετ βρέφος, ὃ ἦτο γεννηθεὶς ὁ ὀνομασθεὶς Ἰωάννης, εἴτα δὲ γενόμενος Πρόδρομος καὶ Βαπτιστὴς τοῦ Χριστοῦ· τὸ βρέ-

φος τοῦτο οἶονεῖ ὁμιλοῦν λέγει· «Χαῖρε...»

1. *Βλαστοῦ—κλῆμα*. Ἡ Θεοτόκος πα-
ραβάλλεται πρὸς κλῆμα, ὃ δὲ Ἰησοῦς πρὸς
βλαστὸν κλήματος, ὃν καλεῖ *ἀμάραντον*
ἦτοι ἀδιάφθορον, διότι ὡς Θεὸς ὁ Ἰησοῦς
οὐδὲν ἔπαθεν· ἔπαθε δὲ μόνον ἡ ἀνθρωπίνη
αὐτοῦ φύσις· καὶ ὁ ἴδιος δὲ παραβάλλει ἑαυ-
τὸν πρὸς ἄμπελον λέγων· «ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἄμ-
πελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα».

2. *Καρποῦ... κτῆμα*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι
κτῆμα (ἄγρός), ἐν ᾧ ἐκαρποφόρησε καρπὸς
ἀκήρατος ἦτοι ἀδιάφθορος καὶ ἀθάνατος·
οὗτος δὲ ὁ καρπὸς, ὃν ἡ Ἑλισάβετ ὑμνήσε
διὰ τοῦ «*εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας
σου*» εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός,
ὅστις ἀθάνατος ὢν, βασιλεύει εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ
ἔσται τέλος.

3. *Γεωργὸν—φιλόανθρωπον*. Γεωργὸς εἶ-
ναι ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐγεώργησε (ἦτοι ἐγέννησε)
φιλόανθρωπον· διότι φιλόανθρωπος ὢν κατεδέ-
χθη, Θεὸς ὢν, νὰ καταβῇ εἰς τὴν γῆν καὶ

σώσῃ τὸν ἄνθρωπον· δι' ὃ καὶ ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ λέγει ὁ ἱερεὺς «*Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόαν-
θρωπος Θεὸς ὑπάρχεις...*».

4. *Φυτουργὸν τῆς ζωῆς...* Ὁ ποιητὴς
καλεῖ τὸν Ἰησοῦν φυτουργὸν τῆς ζωῆς, διότι
ἐφυτούργησε ἦτοι ἐφύτευσε διὰ τῆς ἐκ νε-
κρῶν ἀναστάσεως τὴν ζωὴν (=τὴν σωτη-
ρίαν) ἡμῶν ἀντὶ τοῦ θανάτου· δι' ὃ καὶ ψάλ-
λομεν «*Χριστὸς ἀνέστη...* καὶ τοῖς ἐν τοῖς
μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος» καὶ Πράξ. 2,
24 «ὃν (Ἰησοῦν) ὁ Θεὸς ἀνέστησε, λύσας
τὰς ὁδῖνας τοῦ θανάτου».

5. *Ἄρουρα* λέγεται ἡ γῆ, καὶ ἔπειτα ὁ
ἄγρός· καλεῖται οὕτως ἡ Θεοτόκος, ἥτις
γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν, ἐβλάστησεν εὐφο-
ρίαν πολλὴν οἰκτιρμῶν, διότι οὗτος εἶναι
πλήρης εὐσπλαγχνίας.

6. *Τράπεζα*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ θεία
τράπεζα, ἥτις βρυστάζει τὸν Ἰησοῦν, ὅστις
εὐθηνὰ παρέχει ἐξιλασμόν ἦτοι τελείαν ἄφε-
σιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν.
Ἐπιτυχάνεται δὲ ἡ τελεία ἄφεςις τῶν

ἁμαρτιῶν διὰ τῆς εἰλικρινοῦς ἐξομολογήσεως ἐνώπιον τοῦ ἱερέως, τοῦ λαβόντος τὸ δικαίωμα τοῦ λύειν ἁμαρτίας.

7. *Λειμῶνα ἀναθάλλεις*. βλαστάνεις πάλιν τὸν λειμῶνα· ἦτοι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καλεῖ λειβάδιον τῆς πνευματικῆς τροφῆς· ὁ Ἰησοῦς ὡς ποιμὴν τρέφει ἀφθόνως τὴν λογικὴν του ποίμνην, τὴν ἀκολουθοῦσαν αὐτόν, καὶ παρέχει εἰς τοὺς πιστοὺς τὸν ἀγικισμόν διὰ τῶν ἀγίων μυστηρίων.

8. *Λιμένα τῶν ψυχῶν*. Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν, ἐτοιμάζει τοῦτον λιμένα ἀσφαλῆ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν, διότι ὡς ἐν τῷ λιμένι εὐρίσκει τὸ πλοῖον ἀσφάλειαν, οὕτως ἐν τῷ Ἰησοῦ εὐρίσκει ὁ χριστιανὸς τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, ὅταν προστρέχων πρὸς αὐτὸν ζητῇ ταύτην.

9. *Πρεσβείας θυμίαμα*. Ἡ Παναγία Θεοτόκος εἶναι εὐπρόσδεκτον θυμίαμα προσευχῆς πρὸς τὸν Θεόν, διότι πρεσβεύουσα ἦτοι μεσιτεύουσα ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν πρὸς τὸν

Υἱόν της εἰσακούεται, δι' ὃ καὶ ὑμνολογοῦντες λέγομεν ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν «ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ σῶσον ἡμᾶς» καὶ ἄλλα.

10. *Ἐξίλασμα*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ὁ ἐξίλασμός, ἦτοι τὸ μέσον, δι' οὗ ἐπῆλθεν ἡ ἐξιλέωσις, ἦτοι ἡ εἰρήνη μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀπολύτρωσις εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὅθεν Χαῖρε, διότι ἔσωσας ὅλον τὸν κόσμον.

11. *Θεοῦ εὐδοκία*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ εὐδοκία ἦτοι ἡ ἀγαθὴ τοῦ Θεοῦ θέλησις, καὶ ἡ εὐαρέσκεια (ἀγάπη) πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· διότι διὰ τῆς Θεοτόκου κατῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ὁ ἐνανθρωπήσας Ἰησοῦς, περὶ οὗ ἠκούσθη, βυπτιζομένου ἐν Ἰορδάνῃ, ἡ φωνὴ «Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἡνδόκησα» (Ματθ. 3, 17)· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ ἄγγελοι ἔψαλλον δοξολογούντες «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (αὐτ. 2, 14).

12. *Θνητῶν παρρησία*. Διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐδόθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους θάρρος

καὶ πεποιθήσεις, ἵνα ὁμιλῶσι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐπικαλῶνται ἐν ταῖς προσευχαῖς αὐτῶν τὸν Θεόν. Τοῦτο δὲ ἐπετεύχθη διὰ τῆς Θεοτόκου.

Γ'. Ζάλην... Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸ ἱστορούμενον ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου «Μνηστεύσεως τῆς μητρὸς αὐτοῦ (τοῦ Ἰησοῦ) Μαρίας τῇ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου· Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν· Ταῦτα αὐτοῦ διαροηθέντος· ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄραρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παρλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου» (1, 18 κέ.). Τὸ παράδοξον δὲ τοῦτο γεγονός τῆς μνηστῆς του, τοῦ νὰ εὗρεθῇ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, δηλ. ἔγκυος, πρὸ τοῦ γάμου, διηγείρεται ἀπαχὴν καὶ ζάλην εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τοῦ σώφρονος καὶ δικαίου Ἰωσήφ, θεωροῦντος τοῦτο ὅτι προῆλθεν ἐκ κλεψιγαμίας· ἀλλ' ἂν ἑτέρου ἤξευρε τὸν ἄμεμπτον καὶ καθαρὸν αὐτῆς βίον, ἀδυνατῶν δὲ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον ἂν ἑαυτοῦ, ἐσκέπτετο νὰ μὴ παρα-

δώσῃ εἰς τιμωρίαν πρὸς παραδειγματισμὸν, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ποπέμψῃ τῆς οἰκίας του, «ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν». Τοῦτο δὲ σημεῖον τῆς διαλύσεως τῆς μνηστείας. Ἀλλ' ἐν ᾧ ταῦτα ἐσκέπτετο οὗτος, ἐφάνη ὁ ἄγγελος, ὅστις δοὺς τὴν ἐξήγησιν «Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος. «Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ».

Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Ἰωσήφ παρὰ τοῦ Ἀγγέλου, ὅτι τοῦτο ἄνωθεν εἶχεν ὀρισθῇ νὰ γείνη οὕτως, ἐδόξασε τὸν Θεόν, ψάλλων Ἀληλουῖα.

Β'. Στάσεις.

Ζ'. Ἦκουσαν... Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, ὅστις ἱστορεῖ, ὅτι «Ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ (ἐν Βηθλεὲμ δηλ. ἔνθα τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἶχε γεννηθῇ ὁ Ἰησοῦς) ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἄγγελος... εἶπεν... Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμε-

ρον σωτήρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος ἐν τῇ πόλει Δαβὶδ· καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πληθὸς στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνούντων τὸν Θεόν», (2, 8 κέ.).

Ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ οἱ ποιμένες χαιρετίζουσι τὴν Θεοτόκον ὡς μητέρα τοῦ ἀμνοῦ καὶ ποιμένος.

Οἱ δὲ χριστιανοὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων (25 Δεβρίου) ψάλλομεν τὸ κοντάκιον Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ, ὃ ἰδὲ κατωτέρω ἐν σελ. 135,

Τῶν ἀγγέλων ὑμνούντων· ἐν ᾧ οἱ ἄγγελοι ὑμνοῦντες ἔψαλλον· ἔψαλλον δὲ τὸν οὐράνιον ὕμνον «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ· ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 14).

Δραμόντες· οἱ ποιμένες ἀκούσαντες τὴν δοξολογίαν τῶν ἀγγέλων ἔσπευσαν, ὅπερ δεικνύει τὴν πίστιν εἰς τοὺς λόγους τῶν ἀγγέλων, πρὸς τὸ σπήλαιον, θεωροῦντες ὅτι ἤρχοντο πρὸς ποιμένα, ἀλλ' ὅμως εὔρον ἀμνὸν ἄμωμον, ὡς καλεῖ ὁ ὑμνογράφος τὸ παιδίον τὸ ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος δεικνύων πρὸς τοὺς μαθητάς του τὸν Ἰησοῦν εἶπεν

«Ἴδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. 1, 29).

Βοσκηθέντα ἐν γαστρὶ. Ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Θεὸς ὢν, σαρκωθείς ἐβοσκήθη ἥτοι ἐτράφη ἐν τῇ καθαρᾷ καὶ παρθενικῇ γαστρὶ τῆς Θεοτόκου καὶ οὕτω γενόμενος τέλειος ἄνθρωπος, πλην τῆς ἁμαρτίας, παρουσιάσθη εἰς τὴν γῆν ἥτοι ἐγεννήθη ἐν Βηθλεέμ, ἐν τῇ πόλει Δαβὶδ, καθ' ἃ ὁ προφῆτης εἶχε προείπει ἀπὸ ἐτῶν. «Καὶ σὺ Βηθλεέμ... οὐδαμῶς ἐλαχίστη».

Ὑμνοῦντες· ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἱστορεῖ ὅτι οἱ ποιμένες ἐλθόντες καὶ ἀναγνωρίσαντες τὸ παιδίον, διηγήθησαν, ὅσα ἤκουσαν παρὰ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐθαύμασαν οἱ παρόντες, προσθέτι δὲ ὅτι «καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτοὺς» (Λουκ. 2, 20). Ὁ ὑμνογράφος δ' ἐνταῦθα ποιεῖ τοὺς ποιμένας ψάλλοντας τοὺς ἐξῆς χαιρετισμούς.

1. Ἀμνοῦ καὶ ποιμένος· ἀμνὸς μὲν καλεῖται ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, γενόμενος θυσία ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν «ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη» ποιμὴν δὲ εἶναι ὁ αὐτὸς οὗτος ὡς Θεός· καὶ

ὁ ἴδιος δὲ περὶ ἑαυτοῦ λέγει «ἐγὼ εἰμι ὁ ποι-
μὴν ὁ καλός».

1. *Αὐλή λ. προβάτων*. αὐλή εἶναι ἡ μάν-
δρα, εἰς ἣν κλείονται καὶ προφυλάττονται τὰ
πρόβατα. ἡ φράσις δ' ἐνταῦθα ἐκ τῶν λόγων
τοῦ Σωτῆρος· «ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς
θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων» (Ἰωάν.
10, 1). Ἄλλ' ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Θεοῦ (τοῦ
παρὰ δαίμονος) οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν παρακοὴν
καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐξωρίσθησαν· ἀλλ' ἤδη
γνωρίσαντες διὰ τῆς Θεοτόκου τὸν Ἰησοῦν
ἔρχονται εἰς τὴν αὐλὴν (μάνδραν) τῶν λο-
γικῶν προβάτων καὶ εὐρίσκουσι τὴν σωτη-
ρίαν αὐτῶν. *Λογικὰ πρόβατα*, εἶναι περὶ-
φρασις, ἐννοοῦνται δ' οἱ ἄνθρωποι.

3. *Ἀμυντήριον* καλεῖται ὄργανον, ὃ με-
ταχειρίζεται τις νὰ ἀποκρούσῃ τὸν ἐχθρόν·
ἐνταῦθα καλεῖται ἡ Θεοτόκος ἁμυντήριον·
διότι οἱ χριστιανοὶ ἔχομεν αὐτὴν ὄπλον κατὰ
τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν, οἵτινες εἶναι οἱ δαί-
μονες, ἀποπλανῶντες καὶ διαστρέφοντες τὴν
δικαίαν τῶν ἀνθρώπων· δι' ὃ ἐπικαλούμενοι
αὐτὴν λέγομεν «τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς
σὲ ἀνατίθην, Μήτηρ τοῦ Θεοῦ· φύλαξόν με
ὑπὸ τὴν σκέπην σου» — καὶ ἀπλῶς «*Παρα-
γία Θεοτόκε, βοήθει μοι*».

4. *Παραδείσου ἀνοικτήριον* καλεῖ ὁ ποιη-
τῆς τοῦ ὕμνου τὴν Θεοτόκον, διότι δι' αὐ-
τῆς, τεκούσης τὸν Ἰησοῦν, ἤνοιξεν ἡ θύρα
τοῦ Παρὰ δαίμονος, εἰς ἣν ἐξωσθέντος τοῦ Ἀ-
δάμ, ὁ Θεὸς «ἔταξε τὰ χερουβὶμ καὶ τὴν
φλογίνην ρομφαίαν, τὴν στρεφομένην φυ-
λάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς».
(Γεν. 3, 24)· ἤνοιξε δὲ ἡ θύρα τοῦ Παρὰ-
δαίμονος διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ
Ἰησοῦ (παρβ. Οἶκον, ε'. 4).

5—6. *Τὰ οὐράνια* .. τῇ γῇ. Τοῦ Ἰησοῦ
γεννηθέντος ἐν Βηθλεέμ, οἱ ἄγγελοι χαίρον-
τες ἔψαλλον εἰς τοὺς οὐρανοὺς «*Δόξα ἐν
ὑψίστοις Θεῷ...*», καθ' ἃ ἱστορεῖ ὁ Λουκᾶς
(2, 14 κέ.)· ἐξ οὗ ὁ ὕμνογράφος ποιεῖ τοὺς
ποιμένους ψάλλοντας «*τὰ οὐράνια συναγάλ-
λεται τῇ γῇ*» καὶ «*τὰ ἐπίγεια συγχορεύει
οὐρανοῖς*», δι' ὃ καὶ ψάλλομεν ἐν τῇ ἐορτῇ
τῶν Χριστουγέννων «*Χριστὸς γεννᾶται, δο-
ξάσατε...*» καὶ τὸ τοῦ Ρωμανοῦ κοντάκιον
εἰς τὴν του Χριστοῦ γέννησιν·

Ἡ παρθένος σήμερον
τὸν ὑπερούσιον τίττει,
καὶ ἡ γῇ τὸ Σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει·
ἄγγελοι μετὰ ποιμένων
δοξολογοῦσι.

Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος
ὁδοιποροῦσι·
δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη
παιδίον νέον
ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

7. *Τῶν Ἀποστόλων... στόμα.* Ἀσίγητον στόμα τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο ἡ τὸν Θεὸν τεκοῦσα Μαρία, διότι δὲν ἔπαυσαν οὗτοι νὰ κηρύττωσι τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς τελευταίας πνοῆς των.

8. *Τῶν ἀθλοφόρων... θάρσος.* Ἡ Θεοτόκος ὑπῆρξε τὸ ἀήττητον θάρρος τῶν μαρτύρων, οἵτινες μετὰ θάρρους ἀγωνισθέντες ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ πάντα τὰ βασανιστήρια ὑπομείναντες, ἐνίκησαν τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενοι καὶ ἔλαβον ἄθλα ἥτοι βραβεῖα δόξης καὶ ἀφθαρσίας, ὡς οἱ νικήσαντες εἰς τοὺς ἀγῶνας ἀθληταί· δι' ὃ καὶ ἀθλοφόροι μάρτυρες λέγονται.

9. *Στερρόν τῆς π. ἔρεισμα.* ἔρεισμα ἐκ τοῦ ἐρείζω=στήριγμα· ἀσάλευτον δὲ στερέωμα καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως εἶναι ἡ Θεοτόκος· διότι πιστεύοντες εἰς Χριστὸν ὁμολογοῦμεν ἀκραδάντως καὶ τὴν Θεοτόκον, ὡς Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἀειπάρθενον. Ψάλλομεν δέ·

Τὴν ὡραιότητα
τῆς παρθενίας σου
καὶ τὸ ὑπέρλαμπρον
τὸ τῆς ἀγνείας σου
ὁ Γαβριὴλ καταπλαγεῖς
ἔδῳ σοι, Θεοτόκε·

ποῖον σοι ἐγκώμιον
προσαγάγω ἐπάξιον;
τί δὲ ὀνομάζω σε;
ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι,
διό ὡς προσετάγην βοῶ σοι
Χαῖρε, ἡ κεχαριτωμένη.

10. *Λαμπρόν τῆς χ. γνώρισμα.* τοῦτο δὲ τὸ ἀειπάρθενον εἶναι λαμπρόν διακριτικὸν γνώρισμα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· ἡ θεία δὲ χάρις συνίσταται εἰς τοῦτο τὸ νὰ μείνῃ καὶ μετὰ τόκον ἡ Παναγία Παρθένος, καὶ δὴ ἀειπάρθενος.

11. *Ἐγυμνώθη ὁ Ἄδης.* Ὁ Ἰησοῦς κατελθὼν εἰς τὸν Ἄδην ὡς θνητὸς καὶ ἀναστάς τριήμερος ἐκ νεκρῶν ὡς βασιλεὺς καὶ κύριος, κατήργησε τὸ κράτος αὐτοῦ ἐγύμνωσεν αὐτόν, διότι ἐχάρισε τὴν ζωὴν εἰς τοὺς τεθνεῶτας ἐλευθερώσας αὐτοὺς καὶ κατὰ Πράξεων (2, 24) «ἔλυσε τὰς ᾠδῖνας τοῦ Ἄδου», δι' ὃ καὶ λυτρωτῆς τοῦ κόσμου λέγεται.

12. *Ἐνεδύθημεν δόξαν.* Βαπτισθέντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἐνεδύθημεν χιτῶνα φωτεινὸν αὐτὸν τὸν Χριστόν, ἐνδυθέντες δὲ αὐτόν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, ἐνεδύθημεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, σύμφυτοι αὐτοῦ γενόμενοι· καὶ κατὰ Παῦλον «ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν...»

13. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον ἱστοροῦντα ὅτι ἐν ἡμέραις Ἡρώδου ἦλθον Μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν, λέγοντες «ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· εἰ-

δομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ... καὶ ἰδὸν ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον» (2, 2 κέ).

Θεοδρόμον ἀστέρα καλεῖ ὁ ὕμνογράφος τὸν ἀστέρα, διότι οὗτος ἔδειξε τὸν δρόμον, τὸν ἄγοντα εἰς τὸν Θεόν καὶ (ὁ ἀστήρ) «ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον».

Μάγοι ἦσαν σοφοὶ ἄνδρες, ἀστρολόγοι καὶ ἱερεῖς. Κατὰ τὴν μετοικεσίαν τῶν Ἰουδαίων εἰς Βαβυλῶνα ὁ Δανιὴλ συνέστησεν ἐνταῦθα Θεολογικὴν σχολήν, ἵνα κρατῇ τούτους εἰς τὰς παραδόσεις τῆς θρησκείας των, καὶ ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης καὶ ἐν τοῦ συγχρωτισμοῦ τῶν Ἰουδαίων μετὰ τῶν ἐγγχωρίων εἰχον διαδοθῇ αἱ περὶ Μεσσίας ἰδέαι· ἐκ τούτου οἱ Μάγοι, ἰδόντες τὸν ὑπὸ τοῦ Βαλαάμ προαναγγεληθέντα (1470 π. Χ.) ἀστέρα «ἀνατελεῖ ἀστρον ἐξ Ἰακώβ καὶ θραύσει τοὺς υἱοὺς Μωὰβ» (ἀριθ. 22), καίπερ ἑτερόδοξοι, ἐθνικοὶ ὄντες, μετέβησαν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκεῖθεν μαθόντες ὅτι ἐν Βηθλεὲμ μέλλει νὰ γεννηθῇ ὁ Μεσσίας, ἔσπευσαν μετὰ ζήλου νὰ προσκυνήσωσι τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων. Βεβαίως οἱ Μάγοι ζη-

τοῦντες τὸν ἀληθῆ Θεὸν καὶ ἀπὸ ἀληθῆ εὐσέβειαν ὑπέστησαν τὰς κακουχίας μακρᾶς πορείας, ἵνα εὐρόντες τοῦτον προσκυνήσωσιν.

Ὡς λύχνον· ὁ ἀστήρ ὡς λύχνος φωτεινὸς προπορευόμενος ὠδήγει τὴν νύκτα εἰς τὴν ὁδόν.

Κραταῖον ἀνακτα· ἰσχυρὸν καὶ δυνατὸν βασιλέα καλεῖ τὸν Ἰησοῦν οὐχὶ ὡς ἐπίγειον βασιλέα, ἀλλὰ ὡς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν καὶ Κύριον.

Καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθ. καὶ ἀρ' οὗ ἔφθασαν ἐκεῖνον, ὃν οὐδεὶς δύναται νὰ φθάσῃ (δηλ. τὸν Θεόν), ἐχάρησαν· ἔφθασαν δὲ τοῦτον, διότι γενόμενος ἄνθρωπος ἦτο προσιτός.

Ἐχάρησαν, ἡσθάνθησαν χαρὰν μεγάλην, ὅταν ἔστη ὁ ἀστήρ, ὅπου ἦτο τὸ πικιδίον· διότι εἶδον τοὺς πόθους τῆς καρδίας των ἐπιτευχθέντας.¹

Θ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ἱστοροῦντα ὅτι (οἱ Μάγοι) ἐχάρησαν

¹ Ὁ χρόνος, καθ' ὃν οἱ Μάγοι προσῆλθον καὶ προσεκύνησαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ὁ τόπος, οὗ εὑρον τὸ παιδίον, δὲν λέγονται ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν· δι' ὃ καὶ πολλὰ γινώμαι προϋτάθησαν, δὲν ἀνήκει δ' ἐνταῦθα ἢ περὶ τούτων ἐξέτασις.

χαρὰν μεγάλην σφόδρα· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν» (29—11).

Παῖδες Χαλδαίων· εἶναι περίφρασις = Χαλδαῖοι· ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου λέγει ὅτι οἱ Μάγοι ἦσαν Χαλδαῖοι, ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, λέγει ὅτι «ἦλθον Μάγοι ἐξ ἀνατολῆς»· Ἐκ τοῦ ἀορίστου τούτου ὀρισμοῦ πολλὰ γινώματι προϋτάθησαν : οἱ μὲν θέλουσι τούτους Χαλδαίους, οἱ δὲ Βαβυλωνίους, ὅπερ καὶ πιθανώτερον.

Ἰδόντες ἐν χερσὶ τῆς π... Οἱ Μάγοι ἰδόντες τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας τῆς Παναγίας Παρθένου· ἐνόησαν ὅτι ἐκεῖνος ἦτο, ὅστις ἔπλασε διὰ τῆς χειρὸς του τοὺς ἀνθρώπους· οἱ Μάγοι ὕμνολογοῦσιν, ὅτι ὁ κόσμος ὅλος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη διὰ τοῦ εἰς χεῖρας τῆς Παρθένου βρέφους, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «οἱ οὐ τὰ πάντα ἐγένετο»· τοῦτο δὲ εἶναι δόγμα τῆς πίστεως ἡμῶν.

Εἰ καὶ δούλου ἑλ. μορφὴν· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χ. ὢν μετὰ τοῦ πατρὸς πρὸ καταβολῆς

κόσμου ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος (Ἰωαν.), Δεσπότης καὶ Κύριος· ἔλαβε μορφήν δούλου, γενόμενος ἄνθρωπος, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας ἐξαγοράσῃ.

Τῇ εὐλογημένῃ, εὐλογημένη καὶ κεχαριτωμένη εἶναι ἡ Θεοτόκος, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ, Μαρία· οὕτω δὲ προσηγόρευσε ταύτην ὁ ἄγγελος, εὐαγγελιζόμενος «χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, σὺ εὐλογημένη».

Ἔσπευσαν τοῖς δώροις... Οἱ Μάγοι ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀστέρος, εὐρόντες καὶ ἀναγνώρισαντες τὸν κραταῖον βασιλέα, ἔσπευσαν ἐξ εὐλαβείας νὰ τιμήσωσιν αὐτὸν προσενεγκόντες δῶρα· τὰ δῶρα ταῦτα ἦσαν κατὰ τὸν Ματθαῖον «χρυσός, λίβανος καὶ σμύρνα»· ἐκ τῶν τριῶν τούτων δώρων κρίνοντες δέχονται ὅτι τρεῖς ἦσαν οἱ Μάγοι· καὶ τὸν μὲν χρυσὸν προσήνεγκον τιμῶντες αὐτὸν ὡς βασιλέα, τὸν λίβανον, ὃς ἦτο χρήσιμος εἰς θυμίαμα, ὡς Θεόν, τὴν σμύρναν ὡς ἄνθρωπον, πρὸς ἐνταφιασμόν, προσημαίνοντες τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει ἔτι ὅτι «προσεκύνησαν αὐτῷ», ὁ δὲ ὕμνογράφος λέγει πλὴν τῶν δώρων καὶ τοὺς χαιρετισμούς,

οὓς προσκυνήσαντες εἶπον ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὴν Παναγίαν «χαῖρε,...».

1. Ἀστέρος ἀδ. μ. ἄδυτος ἀστήρ (ὁ Ἰησοῦς ὃς δὲν δύνει, οὗ «τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος», διότι «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου»).

2. Ἀνγὴ μ. ἡμέρας, εἶναι ἡ Παναγία, διότι ἔδειξε τὴν μυστικὴν ἡμέραν, ἥτοι ἐφάνέρωσε τὸ ἀληθινὸν φῶς, τὸν Χριστόν, ὅστις ἔδειξε διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεώς του τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν τῶν σωμάτων ἡμῶν· διότι ὡς ἀνέστησεν ἑαυτόν, οὕτω θέλει ἀναστήσει καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν· διὸ δόγμα πίστεως ἔχομεν τό· «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

3. Ἀπάτης τὴν κ. σβέσασα· ἀπάτης κάμινος εἶναι ἡ κόλασις, εἰς ἣν ἐρρίπτοντο οἱ ἄνθρωποι ἕνεκα τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ἀπάτης· σβέσασα δὲ τὴν κάμινον ταύτην ἡ Θεοτόκος, ἔσωσε τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς πιστεύσαντας εἰς τὸν Χριστόν.

4. Τῆς Τριάδος τοὺς μύστας. Μύσται εἶναι οἱ μεμνημένοι, οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες φωτισθέντες ἐδίδαξαν τὴν προσκύνησιν καὶ λατρείαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἥτοι τῆς ἀγίας Τριάδος· δι' ὃ δοξολογοῦντες ψάλλο-

μεν «ἅγιος ὁ Θεὸς κλ.» «Τὸ τριλαμπές τῆς μιᾶς θεότητος εὐσεβῶς ὑμνήσωμεν....».

5. Τύραννον ἀπ. ἐκβαλοῦσα τ. ἀ. Ἡ παναγία Θεοτόκος ἐξεδίωξε τὸν ἀπάνθρωπον καὶ σκληρὸν τύραννον ἐκ τῆς βασιλείας του· πρέπει δὲ νὰ νοηθῇ ὁ διάβολος, ὁ ἄρχων τοῦ παρόντος κόσμου· διότι γεννήσασα τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰ. Χ., οὗ ἡ βασιλεία εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἐξεδίωξεν ἐκεῖνον τῆς ἐξουσίας, καταργήσασα τὸ κράτος τούτου τὸ ἐπὶ τοῦ κόσμου.

6. Κύριον φ. ἐπιδ. Χρ. Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστόν ἐφάνέρωσεν εἰς τὸν κόσμον Κύριον, ἀγαπῶντα ἐξ εὐσπλαγχνίας τοὺς ἀνθρώπους, διότι ὢν ἐν οὐρανοῖς, κατέβη ἵνα σώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐκ φιληθροπίας του.

7. Ἡ τῆς βαρβάρου λ. θρ. Ἐλύτρωσε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τῆς βαρβάρου θρησκείας, ἥτοι τῆς πολυθέου θρησκείας (τῆς εἰδωλολατρείας)· ἦτο δὲ βάρβαρος ἡ θρησκεία ἐκείνη, διότι ἀπῆτει θυσίας ζώων καὶ ἀνθρώπων ἔτι· ἀπῆλλαξε δὲ ταύτης, διότι ἡ γέννησις τοῦ λυτρωτοῦ καὶ Χριστοῦ κατέ-

στρεψε κατακρημνίσασα τὴν θρησκείαν τῶν εἰδώλων¹ καὶ τῶν δαιμόνων.

8. Ἡ τοῦ βορβόρου ρ. τῶν ἔργων. Ἡ Θεοτόκος, ἐξήγαγε καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν κακῶν ἔργων (τοῦ βορβόρου) ἦτοι ἀπὸ τῆς κολάσεως· τοῦτο δὲ κατώρθωσε διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς· δι' ὃ καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν λέγομεν «*Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς*».

9. Πυρὸς προσκ. παύσ. Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστὸν, τὸν νοητὸν ἥλιον, ἠλευθέρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν προσκύνησιν ἦτοι τὴν λατρείαν τοῦ πυρός, ἔπαυσε δὲ ἡ Θεοτόκος τὴν προσκύνησιν τοῦ πυρός, διότι οἱ Μάγοι φωτισθέντες διέδωσαν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ οὕτως ἔπαυσε καὶ ἡ τοῦ πυρὸς προσκύνησις².

¹ Δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι διὰ τούτων ἐννοεῖ ὁ ὕμνογράφος, ὅτι, ἐὰν ἐνίκα ὁ Χοσρόης θὰ ἐπέβαλε τὴν θρησκείαν τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀβάρων κλ. οἵτινες ἐπολιόρκουν τὴν Κ/πολιν· διότι καθ' ὅλον τὸν ὕμνον διήκει ἡ ὅλου τοῦ κόσμου σωτηρία (πρὸς. καὶ οἰκ. ια'), καὶ οὐχὶ μόνον τῶν ἐν Κ/πόλει.

² Ἡ λατρεία τοῦ πυρός ἦτο καθιερωμένη παρὰ Πέρσαις, διότι πυρολάτραι ἦσαν οἱ Πέρσαι (Ἡρόδ. 3, 16 πρὸς. εἰς Τζέτζην χιλιάς 3, 66 πυρολάτρης). Τοσοῦτον δ' ἦτο ἡ πρὸς τὸ πῦρ λατρεία τῶν Περσῶν, ὥστε τὰ τῶν βασιλέων μέγαρα (παλάτια) πυρεῖα ἐλέ-

10. Φλογὸς παθῶν ἀπ. Ἡ Θεοτόκος ἀπαλλάττει ἥτοι ἐλευθερώνει ἡμᾶς τοὺς πιστῶς ὁμολογοῦντας τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τῆς φλογὸς τῶν παθῶν ἦτοι ἀπὸ τῶν ἡδονῶν τοῦ σώματος· διότι καθιστᾷ ἡμᾶς σώφρονας καὶ δικαίους. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ὁδηγὸς τῆς σωφροσύνης ἐν τῷ ἐπομένῳ χαιρετισμῷ λέγεται ἡ Θεοτόκος, ὅτι ἔγεινεν εἰς τοὺς πιστούς.

11. Σωφροσύνης, δηλ. τῆς παρθενίας καὶ τῆς ἀγνότητος.

12. Εὐφροσύνη· ἦτοι χαρὰ καὶ καύχημα ὅλων τῶν γενεῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἰδίᾳ τῶν χριστιανῶν εἶναι ἡ παναγία Θεοτόκος. ε'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ποιεῖ τοὺς Μάγους, ὅτι ἐγένοντο κήρυκες θεοφώτιστοι ἐλθόντες εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐρωτῶντες «*ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται;*»

γοντο· διότι δὲν ἦτο ἄνευ ναοῦ τὸ παλάτιον· (Σουῖδ. ἐν λ. πυρεῖον.) Ὁ Ἡράκλειος διὰ τῆς βοήθειας τῆς Θεοτόκου εἰσβαλὼν εἰς τὴν Περσίαν «*τάς τε πόλεις καθήρει καὶ τὰ πυρεῖα διέστρεψε τῶν Περσῶν.*» Δὲν πρέπει δὲ ὁ 7 καὶ 8 χαιρετισμὸς νὰ θεωρηθῇ, ὅτι εἶναι ὑπαινιγμὸς τις διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τοῦ Χοσρόου καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου κατατρόπωσιν τῶν Περσῶν, οὐδαμῶς εἶναι ταῦτα ὑπαινιγμὸς εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν καὶ ὅτι δῆθεν πρὸς τοῦτο ἐποιήθη ὁ ὕμνος.

καὶ ἐπανελθόντες εἰς Βαβυλῶνα, ἅφ' οὗ
ἐξετέλεσαν τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ προφη-
τείαν, ἅφῃκαν τὸν Ἡρώδη, ὡς φλύαρον καὶ
πονηρόν, μηχανώμενον ματαίως τὸν ὄλεθρον
τοῦ βασιλέως τῶν βασιλευόντων.

Ἀφέντες τὸν Ἡρώδ. Ὁ Εὐαγγελιστὴς
Ματθαῖος, ἱστορεῖ τὰ περὶ ἀναχωρήσεως τῶν
Μάγων οὕτω· «Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ
μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη, δι' ἄλλης
ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.
Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, ἰδοὺ ἄγγελ-
ος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ,
λέγων· Ἐγερθεῖς, παράλαβε τὸ παιδίον καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἴσθι ἐκεῖ, ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ
Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι
αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώ-
ρησεν εἰς Αἴγυπτον... Τότε Ἡρώδης, ἰδὼν
ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων, ἐθυμώθη
λίαν καὶ ἀποστείλας ἀνείλε τοὺς παῖδας
τοὺς ἐν Βηθλεὲμ...» (2, 12 κέ).

Ὡς ληρώδη. Ἀφῃκαν αὐτὸν ὡς ληρώδη,
διότι ἐδείχθη πονηρὸς καὶ φλύαρος ἄμα,
εἰπὼν πρὸς τοὺς Μάγους· «Πορευθέντες, ἀκρι-
βῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ

εὑρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καγὼ ἐλθὼν
προσκυνήσω αὐτῷ». (Ματθ. 2, 8).

ἱα'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἔχων ὑπ'
ὄψει τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον ἱστο-
ροῦντα τὴν εἰς Αἴγυπτον φυγὴν τοῦ Ἰησοῦ,
γενομένην κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀγγέλου,
ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν ἐπι-
βουλὴν τοῦ Ἡρώδου, προσθέτει, ὅτι ἐλθὼν
εἰς Αἴγυπτον ἔλαμψε φωτισμὸν ἀληθείας,
ἥτοι τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, διότι κατέβαλε
τὸ ψεῦδος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς ἀσε-
βείας.

Τὰ εἰδώλα... πέπτωκεν. Ὁ ὕμνογράφος
ἐνταῦθα εἶχεν ὑπ' ὄψει Εὐαγγέλιον ἀπό-
κρυφον. Ὁ Σωζόμενος (ἐκκλ. ἱστορ. 20)
ληγεῖται ὅτι εἰσερχόμενον τὸν Ἰησοῦν εἰς
Θηβαΐδα τὰ εἰδώλα κατέπεσαν καὶ τὸ ἐκ-
τάκτου μεγέθους δένδρον ἐπίσης ἐκλινε τὴν
κορυφὴν καὶ προσεκύνησε τὸν Ἰησοῦν· τοῦτο
δὲ συνέβη κατὰ τὸν ὕμνογράφον, διότι δὲν
ὑπέμειναν τὴν ἰσχὺν τοῦ παντοδυνάμου
Θεοῦ.

Οἱ τούτων ρουσθέντες. Λαβὼν ἀφορμὴν
ἐκ τῆς πτώσεως τῶν εἰδώλων τῆς Αἰγύπτου,
ποιεῖ ὁ ὕμνογράφος, ὅτι οἱ σωθέντες καὶ λυ-
τρωθέντες ἐκ τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων καὶ

τῆς πλάνης, ἐδοξολόγουν τὴν μητέρα τοῦ Σωτῆρος, ψάλλοντες τοὺς ἐξῆς χαιρετισμοὺς ἐξ εὐχαριστίας διὰ τὴν χάριν ταύτην, διότι πιστεύσαντες λατρεύουσι τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν.

1. *Ἀνόρθωσις τῶν ἀνθ.* Λέγεται ἡ Θεοτόκος, διότι διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, κατηργήθη τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας, ἣτις ἐκράτει τὸν ἄνθρωπον αἰχμάλωτον· διότι ὁ ἄνθρωπος παραβὰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἐξέπεσε τοῦ θείου αὐτοῦ προορισμοῦ, σωθεὶς δὲ διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν θέσιν του· ἐπομένως ἡ Θεοτόκος ἀνώρθωσε τὸν πεσόντα ἐκ τῆς παρακοῆς ἄνθρωπον.

2. *Κατάπτωσις τῶν δ.* Ἐνεκα τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐπῆλθε καὶ ἡ κατάπτωσις ἥτοι ὁ ἀφανισμὸς τῶν δαιμόνων, οἵτινες εἶχον ἔνεκα τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου, μείναντος ἀπροστατεύτου διὰ τοῦτο, τὴν βασιλείαν τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ ἀνώρθωσε καὶ ἡλευθέρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ πονηροῦ καὶ κατέβαλε καὶ κατέρριψε τὴν ἰσχύν του· τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ματθαῖος (4. 9) ἱστορῶν τὸν πειρασμὸν τοῦ διαβόλου, ὅταν μετὰ τὸ βάπτι-

σμα ἤγαγεν αὐτὸν τὸν Κύριον ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ, δεικνύων αὐτῷ τὴν *βασιλείαν του*, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐκδιώξας αὐτὸν καὶ καταλύσας τὸ κράτος του εἶπε «*Ὑπαγε, ὀπίσω μου, Σατανᾶ*».

3. *Τῆς ἀπάτης.* Ἡ Θεοτόκος, γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν κατεπάτησε τὴν πλάνην καὶ ἀπάτην τῶν εἰδώλων· διότι ἦλθεν εἰς φῶς ἡ ἀλήθεια ἥτοι ἡ ἀληθῆς θρησκεία.

4. *Τῶν εἰδώλων.* Ἡ Θεοτόκος, γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν, ἀπέδειξε τὸν δόλον καὶ τὴν μυσαιότητα τῶν εἰδώλων, ἐκ τούτου δὲ κατήσχυε τὰ εἰδῶλα, ἀποδείξασα ταῦτα ψευδεῖς θεοῦς.

5. *Θάλασσα ποντ.* Φ. Ἡθέλησεν ὁ Φαραώ, βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, νὰ διαβῇ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· καταδιώκων δὲ ὁ στρατός του τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν θείῳ θελήματι ἐξοδὸν του ἐκ τῆς Αἰγύπτου, κατεποντίσθη ἐν αὐτῇ καὶ ἐπνίγη ὅλος. Ὡς λοιπὸν κατὰ θείαν βούλησιν ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα καταποντίσασα ἐπνίξε τὸν αἰσθητὸν Φαραώ (βασιλέα τῆς Αἰγύπτου) καὶ ἔσωσε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς δουλείας τούτου, οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος κατέπνιξε τὸν νοητὸν Φαραώ ἥτοι τὸν διάβολον καὶ ἔσωσεν

ἀπὸ τοῦ αἰωνίου θανάτου τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶς ὁμολογούντων τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα ἀληθινὸν Θεόν.

6. Πέτρα ἢ ποτ. τοὺς διψῶντας τὴν ζωὴν. Ὡς ἡ πέτρα ἢ ἀκρότομος, ἣν ἐκτύπησε διὰ τῆς ράβδου τοῦ ὁ Μωϋσῆς, ἀνέβλυσεν ὕδωρ καὶ ἐπότισε τὸν λαὸν Ἰσραὴλ διψῶντα καὶ ἔσωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ἡ Θεοτόκος, ὡς ἄλλη πέτρα, ἣν ἐπεσκίασε τὸ ἅγιον πνεῦμα γεννήσασα τὸν Χριστόν, ποτίζει καὶ χορταίνει μὲ τὰ θεῖα νάμκτα τοῦ υἱοῦ τῆς τοὺς διψῶντας ἦτοι ἐπιθυμοῦντας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ὡς ὁ ἴδιος εἶπε πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα «ὅς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος, ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. 4).

7. Πύρινε στῦλε. Ὡς στήλη πυρὸς προπορευομένη ὠδήγει τὴν νύκτα ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸν λαὸν Ἰσραὴλ, φεύγοντα τὴν δουλείαν τοῦ Φαραώ, (Ἐξοδ. 14, 19), οὕτως ἡ Θεοτόκος ὁδηγεῖ διὰ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὄντος τοῦ φωτὸς τοῦ κόσμου τούτου, φωτίζουσα ἐκείνους, οἵτινες εὐρίσκονται ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας καὶ

ἐν ἀγνοίᾳ, καὶ ζητοῦσι τὸ φῶς τῆς σωτηρίας, ἣτις κεῖται ἐν τῷ Χριστῷ, ὅστις εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια.

8. Σκέπη τοῦ κόσμου... νεφέλη. Ὡς ἡ νεφέλη τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ πλανωμένους ἐπεσκίαζεν, (Ἐξοδ. αὐτ.) οὕτως ἡ Θεοτόκος εἶναι σκέπη τοῦ κόσμου καὶ πλατυτέρα τῆς νεφέλης ἐκείνης, διότι σκεπάζει ὑπὸ τὴν σκιάν της πάντας τοὺς χριστιανούς, ἐπικαλουμένους αὐτὴν καὶ ψάλλοντας «Θεοτόκε, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν χριστιανῶν σκέπε, φρουρεῖ, φύλαττε τοὺς ἐλπίζοντας εἰς σέ».

8. Τροφή τοῦ μάννα διὰδ. Ὁ Θεὸς διέτρεφε τὸν ἐν ἐρήμῳ πλανώμενον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τοῦ μάννα (Ἐξοδ. 16, 35). Ἡδὴ ὁ Θεὸς τρέφει τοὺς ἀληθῶς πιστεύοντας διὰ τοῦ οὐρανίου ἄρτου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χ. καὶ «ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰωάν. 6, 58). Χαιρετίζομεν τὴν Θεοτόκον, ὡς γεννήσασαν τὸν οὐράνιον ἄρτον, ὅστις ἀντικατέστησε τὸ μάννα.

10. Τρυφῆς ἀγ. διάκονε. Τρυφή ἀγία εἶναι ἡ πνευματικὴ τροφή καὶ αἰωνία ἀπόλαυσις ἡ ἐκ τοῦ οὐρανίου ἄρτου, ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους. Χαιρετίζομεν δὲ τὴν Θεοτόκον ὡς διάκονον, ὡς

συνεργήσασαν εἰς τὴν θείαν ταύτην ἀπό-
λαυσιν.

11. Ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Γῆ τῆς ἐπαγ-
γελίας εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπηγγελμένη
γῆ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ἡ ἄλλως Χαναάν κα-
λουμένη «τὴν γῆν ταύτην δώσω σοι καὶ τῷ
σπέρματί σου» (Γεν. 19). Ἀλλ' ἐκ μεταφορᾶς
καλεῖ ὁ ὕμνογράφος τὴν Θεοτόκον γῆν τῆς
Ἐπαγγελίας, διότι ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς εἰς
τὸν Ἀδὰμ «τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς κατα-
συντριψέι τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφeos». Κατ'
ἀκολουθίαν ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ κατὰ προει-
κόνισιν ἐκείνης Ἐπαγγελία, ἣτις ἐδόθη πρὸς
τοὺς Χριστιανούς, οἵτινες εἰς αὐτὴν καὶ δι'
αὐτῆς ἀνευρίσκουσι τὴν σωτηρίαν των.

12. Ρέει μέλι καὶ γάλα. Ὡς ἡ γῆ τῆς
Ἐπαγγελίας κατὰ τὴν ἀγ. Γραφὴν «ρέει
μέλι καὶ γάλα», διότι λέγει ὁ Θεὸς πρὸς
τὸν Ἀβραάμ «ὁδηγήσω εἰς γῆν ἀγαθὴν
καὶ πολλήν, εἰς γῆν ρέουσαν μέλι καὶ γάλα
(Ἐξοδ. 3, 8).

Ὁ χαιρετισμὸς οὗτος διδάσκει, ὡς ἡ γῆ
παρέχει εἰς τὸ σῶμα τροφήν, οὕτως ἡ Θεο-
τόκος τρέφει ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς διὰ
πνευματικῆς τροφῆς, παρέχουσα εἰς ἡμᾶς
τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς γεννη-

θέντα Χριστὸν τὴν διδασκαλίαν του, ἣτις
εἶναι πνευματικὴ, γλυκεῖα ὡς τὸ μέλι καὶ
ζωτικὴ ὡς τὸ γάλα.

εἰς 6'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ
τούτῳ λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς, ὡς βρέφος ἐδόθη
πρὸς τὸν Συμεῶνα, ὃς ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος
καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ
Ἰσραὴλ (δηλ. τὸν Μεσσίαν), δι' ὃ «καὶ ἦν
αὐτῷ κεχρησμένον μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ
ἰδῇ τὸν Χριστὸν Κύριον» (Λουκ. 2, 26).
οὗτος τότε ἦτο περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του
καὶ μέλλων ἦτοι πλησιάζων (μεθίστασθαι..)
νὰ ἀποθάνῃ, ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ ἀγ. πνεύμα-
τος εἰς τὸ ἱερόν, ὅπου ἦλθεν ἡ Μαρία καὶ ὁ
Ἰωσήφ μετὰ τοῦ βρέφους, ἵνα ἀφιερώσωσιν
αὐτὸ ὡς πρῶτον ἄρρεν, προσφέροντες τὴν νό-
μιμον θυσίαν· δεχθεὶς ὁ Συμεὼν τὸ παιδίον,
τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς βρέφος ἦτοι τέλειον
ἄνθρωπον, εἰς τὰς ἀγκάλας του ἀνεγνώρισε
τὸ θεῖον παιδίον, ὡς Θεὸν τέλειον καὶ ἀνε-
φώνησε «νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέ-
σποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶ-
δον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἦτοί-
μασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν»
μεθ' ὃ εἶπε τοὺς προφητικούς λόγους περὶ
τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιστροφῆς τῶν ἐθνῶν καὶ

πρὸς τὴν μητέρα τοῦ παιδίου· «*φῶς εἰς ἀπο-
κάλυψιν ἐθνῶν... καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυ-
χὴν διελεύσεται ρομφαία*» (Λουκ. 2).

Τὴν ἄρρητον σοφίαν καλεῖ ὁ ὕμνογράφος
τὸ ἀκατάληπτον μυστήριον τῆς γεννήσεως
τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ ψάλλομεν τὴν 2 Φε-
βρουαρίου, ἑορτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς.

Ἀκατάληπτόν ἐστιν	ἀγκαλίζεται χερσὶν
τὸ τελούμενον ἐν σοὶ	ὁ πρεσβύτες Συμεὼν
καὶ ἀγγέλοις καὶ βροτοῖς,	τὸν τοῦ νόμου ποιητὴν
μητροπάρθενε ἄγνή	καὶ δεσπότην τοῦ παντός.

Ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τελειώνει τὸ διηγη-
ματικὸν μέρος τοῦ ποιήματος τὸ ἀνυχόμενον
εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, τὴν γέννησιν, τὴν
ἐπίσκεψιν τῶν ποιμένων, τὴν προσκύνησιν τῶν
Μάγων, τὴν φυγὴν εἰς Αἴγυπτον καὶ τὴν
ὑποδοχὴν τοῦ Συμεῶνος· ἐν τῇ Γ' καὶ Δ'
στάσει ἐκτίθενται θεολογικὰ καὶ δογματικὰ
ζητήματα, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ἐνκν-
θρώπησιν τοῦ Ἰησοῦ.

Γ'. Στάσεις.

εγ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ
τούτῳ λέγει ὅτι Ἰ. Χ. καὶ Θεὸς διὰ τῆς δι-
δασκαλίας του νέαν κτίσιν ἔδειξεν ἐμφανί-

σθεῖς εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γεννηθέντας κτίστης.

Νέαν κτίσιν ἦτοι νέαν δημιουργίαν ἔδει-
ξεν ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ· διότι ὁ ἄν-
θρωπος, ἁμαρτήσαντος τοῦ Ἀδάμ, ὡς ἐξ
αὐτοῦ γεννηθεὶς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ κατὰ τὸν
Ἀπόστολον «δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία
εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θά-
νατος ἐπῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἡμάρτον» εἶχε
καταδικασθῇ (διὰ τὸ προπατορικὸν ἁμάρ-
τημα) εἰς αἰώνιον θάνατον, ἀνεκαίνισθη ἀνα-
πλασθεὶς διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις κατελθὼν εἰς
τὸν Ἀδὴν καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν κατήργησε
τὸν θάνατον, εἰς ὃν ὁ ἄνθρωπος εἶχε καταδι-
κασθῇ, ὡς κύριος ζώντων καὶ νεκρῶν (Παῦλ.
πρὸς Ρωμ. 14, 9. Λουκ. 20, 37, 38), δι' ὃ
«πρωτότοκος πάσης κτίσεως» (Παῦλ. πρὸς
Κολ. 1, 15), (ἥτις νέα πλέον κτίσις διὰ τοῦ
θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἀνεκαί-
νισθη)· ἡ νέα κτίσις καὶ ἡ ἀνακαίνισις γίνε-
ται ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι¹, δι' οὗ ἀποκα-
θαρθεὶς τοῦ ρύπου τῆς ἁμαρτίας ἐξῆλθε τῆς
ἁμαρτίας (Παῦλ. Β'. Κορ. 5, 17, ἥτις ἐν
Χριστῷ. καὶ νῆ κτίσις)».

¹ Αἱ τρεῖς καταδύσεις καὶ τρεῖς ἀναδύσεις δηλοῦσι
τὴν τριήμερον ἐν τῷ τάφῳ διαμονὴν καὶ τὴν ἐν τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἀσπόρου βλ. γαστρός, ἡ Θεοτόκος καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ μονογενοῦς αὐτῆς υἱοῦ, παρθένος οὖσα, διότι ἐκ γαστρός παρθενικῆς ἄνευ σπόρου ἀνδρὸς ἐγέννησε τοῦτον ἐκ Πνεύματος ἁγίου, κατὰ τὸ ρῆμα τοῦ ἁγγέλου πρὸς αὐτὴν (πρβ. Λουκ.) καὶ μετὰ τὸν τόκον, ἐπίσης φυλάξασα τὴν Παρθενίαν αὐτῆς ἄφθοarton ἦτοι μείναςα Παρθένος, δι' ὃ καὶ Παρθένον ἄφθορον καὶ ἀειπάρθενον ὑμνοῦμεν, βλέποντες τὸ ὑπερφυσικὸν τοῦτο θαῦμα, τὸ ἀκατάληπτον ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας· διότι δὲν ἐδόθη ἡμῖν νὰ γνωρίσωμεν τοῦτο, πῶς ἐγένετο· τὸ πρᾶγμα βλέπομεν μόνον καὶ πιστεύομεν· τοῦτο καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ψάλλει λέγων, «μήτηρ μὲν ἐγνώσθης ὑπὲρ φύσιν, Θεοτόκε, ἔμεινας δὲ παρθένος ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν καὶ ἐρμηνεύσαι γλῶσσα οὐ δύναται». Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ 44 προφητεύει οὕτω περὶ τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου· «Αὕτη καὶ πύλη κεκλεισμένη ἔσται, οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς εἰμὴ μόνος ὁ Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ». Ἐκ τούτου δεχόμεθα ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία, ἐν ᾗ ἐσαρκώθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ πρὸ τόκου καὶ ἐν τόκῳ καὶ μετὰ

τόκον ἔμεινε παρθένος· δι' ὃ καὶ ἀειπάρθενος ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας λέγεται». (Ἀθαν. εἰς Λουκ. 1, 58. Ἐπιφ. αἰρ. οἵ 5 καὶ ἄλλοι). Οἱ μὴ τοῦτο δεχόμενοι, κατεδικάσθησαν ὡς βλάσφημοι καὶ αἰρετικοί.

Βλέποντες οἱ χριστιανοὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀφθόρου μητρός, βοῶμεν ψάλλοντες τοὺς ἐξῆς χαιρετισμούς·

1. Ἄρθος ἀφθαρσίας· ἦτοι ἄνθος ἀμάρταντον καὶ κρίνος ἀμάρταντος εἶναι ἡ Θεοτόκος, καὶ ἐν τῇ εἰκόνι τῇ παριστανούσῃ τὸν Εὐαγγελισμόν, ὁ ἄγγελος εἰκονίζεται κρατῶν καὶ προσφέρων τῇ Θεοτόκῳ κρίνον λευκόν· εἶναι δ' ἔτι ἡ Θεοτόκος ἄνθος ἀμάρταντον, διότι γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν οὐδεμίαν ὑπέστη φθορὰν καὶ οὐ μόνον τεκοῦσα, ἀλλὰ καὶ θανοῦσα, διότι κατὰ τὴν παράδοσιν μετέστη σύσσωμος εἰς οὐρανούς· καὶ κατὰ Ἰωάν. τὸν Δαμασκηνὸν «τάφος καὶ νέκρωσις οὐκ ἐκράτησε».

2. Τὸ στέφος τῆς ἐγκρατείας. Ὡς οἱ ἐν τοῖς ἀγῶσι νικῶντες λαμβάνουσι στέφανον, οὕτω καὶ ἡ Θεοτόκος διὰ τὴν ἀγνότητα αὐτῆς καὶ τὸ ἀμόλυντον τῆς παρθενίας της ἔλαβε στέφανον ἐγκρατείας.

3. Ἀναστάσεως τύπον καλεῖ τὴν Θεοτόκον, διότι δι' αὐτῆς ἐγεννήθη τὸ ὑπόδειγμα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, διότι ὡς ἀνέστη Χριστός, οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ ἀναστῶμεν ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

4. Τῶν ἀγγέλων βίον ἐμφ. Ἡ Θεοτόκος ἐφανερώσεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἀγγελικὸν βίον, ὥστε ὅλως πνευματικὸς ἦτο ὁ βίος αὐτῆς. ὅθεν ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς ὅτι πρέπει νὰ διαγώμεν τὸν βίον τῶν ἀγγέλων· τοῦτο δὲ εὐκολον λίαν, ἐὰν τηρῶμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἡ Θεοτόκος καὶ τοὺς ἀγγέλους ὑπερέβαλε, διὰ τοῦτο ψάλλοντες λέγομεν «τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν Σεραφὶμ σὲ μεγαλύνομεν».

5. Δένδρον ἀγλαόκαρπον. Δένδρον παράγον (ἀγλαοὺς) λαμπροὺς καρποὺς καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι ὁ καρπὸς αὐτῆς ὁ Ἰ. Χ. εἶναι ὁ ἄρτος, δι' οὗ τρέφονται οἱ πιστοί, ὡς αὐτὸς εἶπεν «ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς»· ὁ ἄρτος δὲ οὗτος εἶναι ἡ θεία κοινωνία, δι' ἧς τρέφονται καὶ ἀγιαζονται οἱ πιστοὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον.

6. Ξύλον εὐσχιόφυλλον. Ξύλον καλεῖ ὁ ὕμνογράφος τὸ ἄκαρπον δένδρον, ἀλλὰ ξύλον ἔχον καλὴν σκιὰν διὰ τῶν φύλλων του

καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτῆς εὐρίσκουσιν ἄσυλον, ἀνάπαυσιν καὶ προστασίαν οἱ ὅπωςδὴποτε ὄντες ἐν δεινοῖς καὶ θλίψεσιν, ὅταν προστρέχωσι πρὸς αὐτήν.

7. Κυοφοροῦσα ὁδ. πλανωμένοις καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι ἐδάσκασεν ἐν τῇ γαστρὶ τῆς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις ἐγένετο ὁδηγὸς εἰς τοὺς ζῶντας καὶ πλανωμένους εἰς τὴν ἀμαρτίαν.

8. Ἀπογεννώσκη λ. αἰχμαλώτοις καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι ἐγέννησεν ἐξ ἐχυτῆς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις ἐγένετο λυτρωτὴς (Σωτὴρ) τοῦ ἀνθρώπου, ὃν εἶχε δοῦλον εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἐκράτει αἰχμαλῶτον εἰς τοὺς ὄνυχάς του ὁ διάβολος.

9. Κριτοῦ δ. δυσώπησις καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι διηνεκῶς δυσωπεῖ ἥτοι πρὸς καλεῖ τὸν Ἰησοῦν, τὸν δίκαιον κριτὴν ὑπὲρ τοῦ κόσμου, ἵνα γείνη ἴλεως καὶ φιλόνητος· ἐπομένως ἡ Θεοτόκος διὰ τῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου διηνεκῶν αὐτῆς πρὸς καλήν ἐμακάσσει τὸν δίκαιον κριτὴν, ὅστις δικαίως ἐτιμώρησε τὸν πρὸς καλὴν τῆς ἐντολῆς του Ἀδάμ.

10. Πολλῶν πτ. συγχώρησις ἡ Θεοτόκος γίνεται ἡ ἀφορμή, δι' ἧς ὁ Ἰησοῦς συγχωρεῖ τοὺς πταίοντας καὶ παραβάνοντας τὰς ἐν-

τολάς του. Διὰ τοῦτο πάντοτε ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν ἱκετεύομεν καὶ παρκαλοῦμεν τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν· πιστεύοντες ὅτι διὰ τῆς Θεοτόκου συγχωροῦνται πολλαὶ ἁμαρτίαι ἡμῶν.

11. *Στολὴ τῶν γ. παρρησίας* καλεῖται ἡ Θεοτόκος στολισμὸς τῶν γυμνῶν, διότι οὗτοι ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι ἐστερημένοι παρρησίας (θάρρους) ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἡ ἁμαρτία γυμνώνει τὸν ἄνθρωπον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς Θεοτόκου, οἱ μετανοοῦντες ἐνδύονται χιτῶνα φωτεινὸν καὶ λαμβάνουσι θάρρος νὰ ὁμιλῶσι πρὸς τὸν Θεόν.

12. *Στοργὴ π. πόθου νικ.* καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι δίδει εἰς τοὺς ἀληθῶς μετανοοῦντας καὶ ἐπικαλουμένους τὴν μεσιτείαν της, περισσύτερον παντὸς πόθου (ἐπιθυμίας).

ιβ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ προτρέπει ἡμᾶς μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ νὰ ἀπαλλαγῶμεν τοῦ ματαίου κόσμου, ἀναβιβάσαντες τὸν νοῦν εἰς οὐρανόν.

Ξένον τόκον, ὑπερφυσικὴν γέννησιν ἰδόντες· καὶ ὁ Δαμασκηνὸς μελωδεῖ «μυστήριον ξένον ὁρῶ καὶ παρὰ δόξον».

Ξενοθῶμεν τοῦ κόσμου, ὡς ἀπαλλαγῶμεν

τῶν λογισμῶν τοῦ ἐπιγείου κόσμου, ἥτοι ὡς ἀποβάλωμεν τὰ γήϊνα φρονήματα, καὶ ὡς μεταφέρωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν.

Ο ὑψηλός, ἥτοι ὁ εἰς τὰ ὕψη κατοικῶν Θεός, ὁ μέγας Θεός, ἐφάνη κατελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς ταπεινὸς ἄνθρωπος, θέλων νὰ ἐλκύσῃ ἥτοι νὰ ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς ἀναστάσεώς του τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας καὶ κράζοντας· ἀλληλούϊα.

ιε'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου λέγει ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ, ὅτι ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο ὅλως κάτω ἐπὶ τῆς γῆς, γενόμενος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἄνω (τοῦ οὐρανοῦ), Θεὸς ὢν, οὐδὲ ὅλως ἔλειπεν.

Ο ἀπερίγραπτος λ. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ι.Χ., σαρκωθεὶς ἐκ πνεύματος ἁγίου, γενόμενος τέλειος ἄνθρωπος ἦτο ὅλως κάτω εἰς τὴν γῆν καὶ ὡς τέλειος Θεός καὶ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ὅλως διόλου δὲν ἔλειπεν, ὡς ἀχώρητος.

Συγκατάβασις—μετάβασις. Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχων Θεός, διὰ τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν του καὶ ἀγάπην πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, κατεδέχθη, ὡς Θεός, νὰ καταβῇ ἐκουσίως εἰς τὸν κόσμον, γενόμενος ἄνθρωπος, χωρὶς δ' ὅμως νὰ καταλίπῃ τὴν ἐν οὐρανοῖς δόξαν του· δὲν κατέβη ἀπὸ τοῦ θρό-

νου τῆς δόξης αὐτοῦ, οὐδὲ ἔγεινεν εἰς αὐτὸν μετάβασις ἥτοι μεταβολὴ τόπου, διότι ὡς πνεῦμα εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν· οὐδὲ ταπεινώσις ἔγεινεν εἰς αὐτόν, διότι ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ πατρὸς γεννηθεὶς κατὰ τὴν θεότητα, δι' ἡμᾶς δὲ καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἥτοι ἔλαβε μορφήν ἀνθρώπου διότι ἠθέλησε νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἐν τῷ Ἰησοῦ ἡνώθησαν κατὰ θεϊαν οἰκονομίαν ἡ θεία φύσις (καθ' ἣν λέγεται υἱὸς Θεοῦ) καὶ ἡ ἀνθρωπίνη (καθ' ἣν λέγεται υἱὸς ἀνθρώπου). Αἱ δύο δὲ φύσεις ἀχωρίστως καὶ ἀδιαιρέτως ἀπετέλεσαν ἓν πρόσωπον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· δι' ὃ θεάνθρωπος ἐπικαλεῖται ὁ Ἰησοῦς· ἐκ τούτου ὅτε μὲν ἀποδίδονται εἰς αὐτὸν ιδιότητες τῆς θείας, ὅτε δὲ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὑπετάσσεται πάντοτε εἰς τὴν θεϊαν (Λουκ. 22. 42. Ἰωάν. 5, 30. 6, 38). Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου λέγει, ὅτι ἐκ θείας συγκαταβάσεως ἐγένετο ἡ Θεοτόκος Μήτηρ τοῦ ἀπεριγράπτου λόγου.

Τόκος ἐκ Π. θεολήπτου. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι τόκος, ἥτοι γέννημα Μαρίας τῆς Παρθένου, ἥτις καὶ Θεοτόκος καλεῖται, διότι ἔτεκε τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, ὅστις ἦτο Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ· παρθένος δὲ καὶ ἀειπαρθένος καλεῖται, διότι καὶ πρὸ τοῦ τόκου καὶ ἐν τῷ τόκῳ καὶ μετὰ τὸν τόκον ἔμεινε παρθένος· τοῦτο δὲ εἶναι δόγμα πίστεως, (τὸ ὁποῖον ἀνεγράφη εἰς τὸ 3 ἄρθρ. τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως· «καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου». Προτύπῳσις τῆς παρθενίας τῆς Μαρίας εἶναι ἡ ἐν τῇ Π. Δ. καιομένη βάτος καὶ μὴ κατακαιομένη (*Εξοδ. 3). (Πρβ. εἰς οἰκ. ιγ'. ἀσπόρου βλ. γαστρός). Θεόληπτος—ἡ τὸν Θεὸν συλλαβοῦσα.

1. Ἀχώρητος λέγεται ὁ Θεός, διότι πνεῦμα ὢν, εἶναι πανταχοῦ παρὼν, εἰς πάντα τόπον τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτον δὲν χωροῦσιν ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς· ἀλλὰ θεία εὐδοκία κατεδέχθη νὰ χωρήσῃ ἐν τοῖς κόλποις τῆς Παναγίας, ἥτις διὰ τοῦτο ἔγεινε τόπος ὅπου ἐχώρησεν ὁ ἀχώρητος Θεός.

2. Θύρα τοῦ σεπτοῦ καὶ ἁγιωτάτου μυστηρίου, ἥτοι τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ· θύρα δὲ λέγεται ἡ Θεοτόκος, διότι δι' αὐ-

τῆς ἐφάνη εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος καὶ ἐγένετο καὶ εἰς ἡμᾶς καταληπτὸν τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως.

3. *Τῶν ἀπ. ἀμφιβολον ἀκ.* Οἱ ἄπιστοι μετ' ἀμφιβολίας ἀκούουσι περὶ τῆς Παναγίας, ὅτι εἶναι Θεομήτωρ καὶ μετὰ τόκον Παρθένος· ἀδυνατοῦντες νὰ κατανοήσωσι τὸ μέγα μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὑποπτεύουσι καὶ τὸ ὑπερφυές γεγονός τῆς μετὰ τόκον παρθενίας· ἀλλ' ὅ,τι ἀντίκειται εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους τοὺς τεθέντας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀντίκειται καὶ εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ «τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις, δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ».

4. *Τῶν πιστῶν ἀν. καύχημα.* Οἱ πιστοὶ ἔχομεν τὴν Παναγίαν ἐν μεγίστῃ τιμῇ καὶ ὄντως εἶναι καύχημα ἀληθινὸν καὶ ἀναντίρρητον τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες λατρεύομεν αὐτὴν ἄνευ τινὸς ἀντιρρήσεως καὶ ἀμφιβολίας, ὡς μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ ὕμνοις γεραίρομεν καθ' ἐκάστην ἐπικαλούμενοι αὐτὴν εἰς τὰς προσευχὰς ἡμῶν· καὶ εἰς αὐτὴν πᾶσαν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἔχομεν ἀναθέσει.

5-6. *Χερουβὶμ—Σεραφίμ.* Χερουβὶμ εἶναι πνεύματα πολυόρματα, ἅτινα ἴστανται περὶ

τὸν θρόνον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ. Σεραφίμ δὲ εἶναι καὶ αὐτὰ ἀγγελικὰ πνεύματα, ἑξαπτέρυγα· Τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφίμ ὕμνοισι διαρκῶς τὸν Θεόν, καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ δοξολογοῦσιν αὐτὸν διὰ τοῦ : «ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαὼθ πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου».

Ὁχημα πανάγιον (ἦτοι ἀγιώτατον) λέγεται ἡ Παναγία Θεοτόκος, ὡς φέρουσα ἐν γαστρὶ, τὸν Ἰησοῦν· ὅθεν ὀχημα ἀγιώτατον τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Χερουβίμ· ἡ αὐτὴ δὲ λέγεται καὶ ὀχημα πανάριστον, ἦτοι κατοικητήριον παγκάλλιστον, εὐγενέστατον καὶ ἐπιτηδειότατον ἐκείνου, ὅστις κάθηται ἐπὶ τῶν Σεραφίμ. Ἐκ τούτου ψάλλομεν αὐτὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν Σεραφίμ, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν».

7. *Ἡ τὰναντία...* ἀγαροῦσα. Βεβαιότατα τὰ δύο ἐναντία, ἅπερ ἤγαγεν ἡ Θεοτόκος εἰς τὸ αὐτό, ἦτοι ἤνωσεν εἰς ἓν εἶναι ταῦτα· ἡ θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἦτοι ἡ διπλῆ φύσις τοῦ Ἰησοῦ, ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χ., ὃν Θεὸς πρὸ καταβολῆς κόσμου, ἔλαβε μορφήν δούλου, ἀνθρώπου, ἵνα

ἀναλαβὼν τὴν ἁμαρτίαν σώσῃ τὸν ἄνθρωπον.

8. *Παρθενία καὶ λοχεία.* Ἐν τῇ Θεοτόκῳ ἠνώθησαν ἐπίσης δύο ἄλλα ὅλως ἀντίθετα, ἡ παρθενία καὶ ἡ λοχεία· ὅπερ δηλοῖ ὅτι γεννήσασα τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον (πρβ. οἶκον ιγ' καὶ ιζ'.) ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ἔμεινε καὶ μετὰ τὴν λοχείαν τοῦ Ἰησοῦ παρθένος· ἐκ τούτου καὶ ἀειπαρθενος ἄδεται· τοῦτο δὲ εἶναι θαῦμα ὑπερφυσικὸν καὶ τὸ μέγιστον τῶν θαυμάτων, ὅπερ δεικνύει τὴν θεϊαν δύναμιν τοῦ γεννηθέντος καὶ τὸ ὑπεράνθρωπον αὐτοῦ. Ὁ ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν κόσμον ποιήσας, ἠδύνατο καὶ τοῦτο νὰ πράξῃ (πρβ. οἶκ. η').

9. *Ἐλύθη παράβασις.* Διὰ τῆς Θεοτόκου γεννησάσης τὸν Χριστὸν ἐλύθη ἥτοι συνχωρήθη ἡ παράβασις ἥτοι ἡ παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων (πρβ. οἶκ. ιγ').

10. *Ἠρώχθη παρ.* Μετὰ τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ἐξώσθη ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὕα ἐκ τοῦ παραδείσου. «Καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ κατόικισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ Παραδείσου» (Γεν. 3, 24). ἄλλ' ἡ διὰ τῆς Θεοτόκου γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἠνοιξε τὸν Παράδεισον καὶ οὕτως οἱ ἐν ἁμαρτίᾳ ὄντες ἔτυχον τῆς σωτηρίας.

11. *Ἡ κλεῖς τῆς Χρ. βασιλείας.* Ἀφ' οὗ εἶπεν ὅτι διὰ τῆς Θεοτόκου ἠνοιξεν ὁ παράδεισος, ἐπιλέγει διὰ τοῦτο τὴν Θεοτόκον κλεῖδα τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἐστὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

12. *Ἐλπίς ἀγ. αἰώνων.* Οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν Θεοτόκον, ὡς ἐρρήθη, ἀναθέτουσι πᾶσιν τὴν ἐλπίδα, δι' ἣν χαίρει αὐτὴν ὁ ὑμνογράφος ἐλπίδα τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, διότι οἱ ἐλπίζοντες εἰς σέ, λέγει, ἔχουσι τὴν πεποιθήσιν, ὅτι θὰ κρίνης ἀξίους τοῦ νάπολεύσωσι τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

ες'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ λέγει ὅτι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Λόγου κατέπληξε πάντας τοὺς ἀγγέλους· διότι καὶ οὗτοι ἠγνόουν τὸ ἀπ' αἰῶνος μέγα καὶ ἀνεξιχνίαστον μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ· ὁ θεὸς Παῦλος γράφων πρὸς Ἐφεσίους λέγει ὅτι «ἡ κοινωνία τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων μυστηρίου ἐν τῷ Θεῷ, τῷ τὰ πάντα κτήσαντι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ (ἐγένετο) ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ» (3, 9—10).

Τὸν ἀπρόσιτον... προσιτόν. Ὁ Ἰησοῦς, ὡς Θεὸς ἰσχυρὸς, ἦτο ἀπροσπέλαστος, ἀλλὰ μετὰ τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως διατρίβων ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς τέλειος ἄνθρωπος ἐγένετο προσιτὸς καὶ ἠδύναντο τότε μετὰ θάρρους πάντες νὰ συναναστρέφονται καὶ πλησιάζωσιν αὐτόν· οὕτω δὲ τὸν ἀπρόσιτον Θεὸν ἐθεώρουν προσιτόν ἄνθρωπον.

εζ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ λέγει, ὅτι βλέπομεν δεινούς τοῦ κόσμου ρήτορας, ἀποροῦντας καὶ μὴ δυναμένους νὰ ἐξηγήσωσι τὸ παράδοξον μυστήριον τῆς παρθενίας καὶ τοῦ τόκου.

Πολυφθόγγους ρήτ. Πολύφθογγοι ρήτορες ἐννοοῦνται ρήτορες πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν δυνάμενοι νὰ (φθέγγωνται) λέγωσιν ἥτοι εὐγλωττοι καὶ δεινοὶ ρήτορες ἐφάνησαν, ὡς ἰχθῦς ἄφωνοι ἀποροῦντες καὶ ἀδυνατοῦντες μηδὲ γρῦ νὰ εἰπωσι περὶ τῆς Θεοτόκου· πῶς δηλ. μετὰ τὸν τόκον ἔμεινεν αὕτη παρθένος ἄφθορος, ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ νόμου, τὸν ὅποιον ἀνέτρεψεν ἡ βούλησις καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Ἡ παντοδυναμία δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλοθεν εἶναι γνωστή· καθὼς πλάσις τοῦ Ἀδάμ, τοῦ γεννήτορος ἡμῶν

εἶχε προέλθει οὐχὶ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θελήματος Θεοῦ, οὕτω καὶ ὁ νέος Ἀδάμ ἔπρεπε νὰ σαρκωθῇ ἀσπόρως ἐκ θελήματος Θεοῦ· καὶ ἡ μὲν ἀνθρωπότης προσέφερε τὸ τιμαλφέστερον καὶ ἁγιώτερον αὐτῆς μέλος τὴν παρθένον καὶ ἁγνὴν Μαρίαν, ἡ δὲ θεότης τὸ δημιουργικὸν καὶ ζωοποιὸν ἅγιον Πνεῦμα. Οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ δοξάζομεν τὴν Θεοτόκον καὶ δεικνύομεν πρὸς αὐτὴν εὐλάβειαν ὡς εἰς μητέρα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, δικαίως δὲ ἡ ἐκκλησία δοξάζει καὶ μεγαλύνει αὐτὴν διὰ πολλῶν ὕμνων.

Μυστήριον ὁ Θεὸς Παῦλος καλεῖ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Ἰησοῦ ἀποκεκρυμμένον καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους· ἀπεκαλύφθη δὲ εἰς τοὺς χριστιανούς διὰ τῆς ἐκκλησίας, οἵτινες οὐ μόνον πιστεύουσιν, ἀλλὰ καὶ θαυμάζουσιν ἀναμφιβόλως αὐτό.

1. **Σοφίας δοχεῖον** καλεῖ ὁ ὕμνογράφος τὴν Θεοτόκον, διότι ἐδέχθη τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῇ· ἡ δὲ σοφία αὕτη τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι καταληπτὴ εἰς τοὺς φιλοσόφους καὶ ρήτορας, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς πιστούς.

2. **Προνοίας ταμεῖον** καλεῖ ὁ ὕμνογράφος τὴν Θεοτόκον οὕτω, διότι ἐφυλάχθη ἐν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς ὁ κατελθὼν εἰς τὸν κόσμον διὰ τὴν

σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ.

3. Φιλοσόφους.. ἀσόφους καὶ οἱ μέγιστοι φιλόσοφοι τοῦ κόσμου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προΐδωσι τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως Ἰησοῦ. Οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὸν σοφὸν ἀπεδείχθησαν ἄσοφοι· μόνη δ' ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χ., τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἐφώτισε τὸν κόσμον, ἀποκαλύψας τὸ μέγα καὶ ἀπόκρυφον μυστήριον, ἐξ οὗ εὗρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες.

4. Τεχνολόγους ἀλ. ἐλέγχουσα. Τεχνολόγους καλεῖ τοὺς μὲ τεχνικοὺς καὶ ψευδεῖς λογισμοὺς ζητοῦντας νὰ ἐναντιῶνται εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς παρθενίας σου· ἤλεγξε τούτους ἥτοι ἀπέδειξε σφαλλομένους καὶ μωροὺς εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς των, διότι καὶ μετὰ τὸν τόκον ἔμεινεν ὄντως Παρθένος.

5. Οἱ δεινοὶ συζητηταί· οἱ φοβεροὶ συζητηταί ἥτοι ἐξετασταί τοῦ θείου μυστηρίου καὶ τῆς θείας οἰκονομίας δυσκολευόμενοι νὰ κατανοήσωσι τοῦτο ἐμωράνθησαν· περὶ τούτων ὁ Παῦλος (Α΄ Κορ. 1, 20) λέγει· «ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητῆς

τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;»

6. Οἱ τῶν μύθων ποιηταί. Οὗτοι εἶναι οἱ ἀρχαῖοι ποιηταί, οἵτινες συνέθηκαν τὰς περὶ Θεῶν ψευδεῖς ἱστορίας ἥτοι οἱ ποιηταί τῆς θεογονίας τῶν Ἑλλήνων· οὗτοι ἐμαράνθησαν ἥτοι παρήκμασαν καὶ ἠφανίσθησαν, διότι ἀπεδείχθησαν τὰ λεγόμενά των πλάνη, αὐτοὶ δὲ ἐγένοντο καταγέλαστοι καὶ μωροί.

7. Τῶν Ἀθηναίων πλ. διασπῶσα. Οἱ Ἀθηναῖοι διεκρίνοντο ἐπὶ ρητορικῇ δεινότητι, πολλοὶ δὲ διεκρίθησαν διὰ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς πλοκάς ἥτοι τοὺς συλλογισμοὺς διέσπασεν ἡ Θεοτόκος, γεννήσασα τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ.

8. Τῶν ἀλιέων τὰς σαγήνας. Ἡ Θεοτόκος ἐπλήρωσεν ἥτοι ἐγέμισε τὰ δίκτυα τῶν ἀλιέων (τῶν Ἀποστόλων) οὐχὶ ἰχθύων, ἀλλ' ἀνθρώπων, οἵτινες πειθόμενοι εἰς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα αὐτῶν ἠκολούθησαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν· οὕτω δὲ ἐπληρώθη καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν Πέτρον ρηθέν· «μὴ φοβοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν», ὅτε ὁ Πέτρος ἐξεπλάγη ἰδὼν τὸ συλληφθὲν πλῆθος τῶν ἰχθύων ἐν τοῖς δικτύοις.

9. *Βυθοῦ ἀγνοίας ἐξελ.* Ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειται εἰς τὸ βάθος τῆς ἀγνοίας καὶ ἐπομένως εἰς τὸ σκότος, ὅταν δὲν γινώσκη τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Ἡ δὲ γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν, εἴλκυσε (ἔσυρεν) ἔξω ἐκ τοῦ βάθους τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς τοῦ κόσμου ἥτοι εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος καὶ οὕτως ἔσωσε ἡμᾶς περιπατοῦντας εἰς τὸ φῶς· τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε πρὸς τοὺς Φαρισαίους «ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἐξεῖ τὸ φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωάν. 8, 12). Λοιπὸν ἡ πίστις πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἀνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς μέγιστον ὕψος σοφίας, ὅπερ ἐστὶν ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ.

10. *Πολλούς... φωτίζουσα.* Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν ἐφώτισε καὶ ὠδήγησε πολλούς εἰς γνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

11. *Ὀλκᾶς...* Ὀλκᾶς (ἐκ τοῦ ἔλκω) εἶναι πλοιᾶριον συρόμενον ὑπὸ πλοίου, καὶ δι' αὐτῆς δύνανται νὰ σώζωνται οἱ ἐν αὐτῇ πλέοντες. Καλεῖται δὲ ἡ Θ. ὀλκᾶς ἥτοι πλοῖον δι' οὗ οἱ θέλοντες δύνανται νὰ ζητήσωσιν ἀσφάλειαν καὶ σωτηρίαν καὶ ὧντως νὰ σωθῶσιν.

12. *Λιμὴν τῶν τοῦ βίου πλ.* καλεῖται

οὕτω δηλ. λιμὴν τῶν πλεόντων ἐν τῇ ζωῇ, διότι οἱ καταφεύγοντες εἰς τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ ἀναθέτοντες εἰς αὐτὴν τὰς ἐλπίδας των εὐρίσκονται ἐν ἀσφαλείᾳ, ὡς τὸ πλοῖον, ὅταν εὐρίσκηται ἐν ἀσφαλεῖ λιμένι· ἄρα ἡ Θεοτόκος εἶναι ὁ λιμὴν σωτηρίας τῶν πλεόντων ἐν τῇ ζωῇ.

Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ λέγει, ὅτι ὁ Σωτὴρ αὐτόκλητος κατῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον.

Ὁ...κοσμήτωρ ἥτοι ὁ ἐν τῇ ἁκρᾷ αὐτοῦ σοφίᾳ κοσμήσας τὰ πάντα, ὁ Δημιουργὸς τῶν ὄλων, ἐξ οἰκείας βουλήσεως καὶ αὐτόκλητος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον θέλων νὰ σώσῃ αὐτόν, διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠδύνατο ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας νὰ ὑψώσῃ ἑαυτὸν πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἐξιλεώσῃ αὐτόν· ὁ Σωτὴρ παρωμοίασεν ἑαυτὸν πρὸς ποιμένα καὶ ἐν ᾧ ἦτο ποιμὴν (δηλ. κυβερνήτης, ὡς Θεός) ἐφάνη καὶ ὡς πρόβχτον, καθ' ἡμᾶς (δηλ. ὡς τέλειος ἄνθρωπος)· καὶ οὕτω τὸ ὅμοιον (δηλ. τοὺς ἀνθρώπους), ὁμοίῳ ἥτοι διὰ τοῦ ὁμοίου, γενόμενος ἄνθρωπος, ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὡς ὁμοίους του πρὸς ἑαυτὸν ὡς ὅμοιον.

Δ'. Στάσεις. Οἶκοι 6.

Εἰς τοὺς 6 ἐπομένους οἶκους, ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ὑμνεῖ ἐναλλάξ τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐκ Πνεύματος ἁγίου γεννηθέντα, διότι συνετέλεσαν εἰς τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

εη'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀειπαρθένου ἐξυμνεῖ αὐτὴν καλῶν τεῖχος ἥτοι φρούριον, προστασίαν τῆς ἁγιασθείσης Παρθενίας τῶν παρθένων καὶ τῶν προστρεχόντων πρὸς αὐτὴν πιστῶν, οἵτινες ἔχομεν τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν βοήθειαν αὐτῆς καὶ ζητοῦμεν διὰ τῆς μεσιτείας αὐτῆς τὴν σωτηρίαν.

Ὁ γὰρ τοῦ οὐρανοῦ κλ. ὁ ὕμνογράφος αἰτιολογεῖ, διὰ τί πάντες ἐλπίζοντες προστρέχομεν πρὸς τὴν Θεοτόκον, ὡς εἰς φρούριον ζητοῦντες ἄσυλον καὶ σωτηρίαν, διότι ὁ οὐράνιος Πατὴρ ἡμῶν, ὁ δημιουργὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, σὲ ἐπλασε τοιαύτην, ὥστε γινόμενος ἄνθρωπος νὰ κατοικήσῃ ἐν γαστρὶ αὐτῆς καὶ ἐδίδαξε πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν νὰ προσφωνῶμεν καὶ νὰ χαιρετῶμεν αὐτὴν διὰ τῶν ἀκολουθῶν ὕμνων.

1. Στήλη τῆς παρθενίας καλεῖται ἡ Θεο-

τόκος, διότι πρὸ τοῦ τόκου ἔζη ἐν ἀγιότητι καὶ καθαρότητι, ἄρα φυσικὸς ἦτο παρθένος, καὶ μετὰ τὸν τόκον ὑπὲρ φύσιν διέμεινε παρθένος. Τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας προεφήτευσεν (κεφ. ζ') « Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται Υἱόν... » διὰ τούτου δηλοῖ ὁ προφήτης τὴν ἀειπαρθενίαν, ἄλλως θὰ περιώριζε ταύτην μέχρι τοῦ τόκου· πρβ. Ματ. 1, 13 καὶ Λουκ. 1, 27 (παρβ. σελ. 163).

Ἐπομένως ἡ Θεοτόκος εἶναι στήλη ἀσάλευτος τῆς παρθενίας· τὸ πῶς; Τοῦτο ὑπερβαίνει τὴν ἀντίληψιν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας· ὅθεν δόγμα πίστεως ἔχομεν ὅτι ἡ Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ μονογενοῦς αὐτῆς υἱοῦ διέμεινε παρθένος, ὅθεν ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως Μαρία παρθένος καλεῖται· καὶ διὰ τοῦτο ἄδομεν· « Ἐν τῇ γεννήσῃ τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας » καὶ « νενίκηται τῆς φύσεως οἱ ὅροι, ἐν σοί, Παρθέने », 2.

2. Ἡ πύλη τῆς σωτηρίας καλεῖται ἡ Θεοτόκος, διότι γεννήσασα τὸν Χριστόν, εἰσάγει ἡμᾶς πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ Χριστὸς εἰσάγει πρὸς τὸν Πατέρα· δι' ὃ ὁ θεὸς Παῦλος λέγει « Δικαιωθέντες οὖν ἐκ τῆς πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δι' οὗ καὶ

τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην, ἐν ᾗ ἐστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 5.).

3. Ἀρχηγὲ τῆς ν. ἀναπλάσεως. Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ, οἱ πρωτόπλαστοι ἐπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡμεῖς δὲ οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες ἀνεπλάσθημεν (παρβ. οἰκ. ιγ').), διότι ὁ Θεὸς κατελθὼν ἐξ οὐρανοῦ καὶ λαβὼν σάρκα καὶ ἀναλαβὼν ὁ ἀναμάρτητος τὴν λύσιν τῆς ἁμαρτίας ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὴν αἰώνιον ζωὴν· οὕτω δὲ ἐγένετο ἡ Π. ἀρχηγὸς τῆς νοητῆς (πνευματικῆς) ἀναπλάσεως.

4. Χορηγέ... Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι Θεὸς πανάγαθος, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ καθ' ἐκάστην εὐεργετούμεθα· «πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαῖνον...»

5. Σὺ γὰρ ἀνεγέννησας... Αἰτιολογεῖ ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου πῶς ἡ παρθένος εἶναι ἀρχηγὸς τῆς νοητῆς ἀναπλάσεως, διότι, ἐν ᾧ οἱ ἄνθρωποι συλλαμβανόμεθα αἰσchrῶς διὰ σαρκικῆς ἐπιθυμίας καὶ κατὰ τὸν προφητὰν αὐτὰ Δαβὶδ «Ἴδου γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκύθησέ με ἡ μήτηρ μου» (ψαλ. 30), ἀναγεννώμεθα πνευματικῶς

ἀποπλύνοντες τὸν ρύπον τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι.

6. Ἐνουθέτησας τοὺς συλ. τὸν νοῦν. Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἐπλάσθησαν μὲ διαύγειαν πνεύματος καὶ ἔχοντες σφᾶς τὰς διανοητικὰς τῶν δυνάμεις· ἀλλὰ μετὰ τὴν παρακοὴν ἐσκοτίσθη ἡ διάνοιά του καὶ ἐσυλήθη ἡτοι ἐγυμνώθη καὶ ἐκ τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν τοῦ κακοῦ· ἡ δὲ παρθένος γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν, ἐδίδαξε καὶ ἐνουθέτησε τὸν ἄνθρωπον πρὸς ἀνάκτησιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων του, καὶ οὕτω δύναται νὰ εὕρῃ τὴν σωτηρίαν του, ἐὰν θέλῃ.

7. Ἡ τὸν φθορέα... Ἡ εὕρεσις τῆς σωτηρίας διὰ τοῦ ἐκ τῆς Θεοτόκου γεννηθέντος, συνεπάγεται τὴν κατάργησιν τοῦ πονηροῦ, ὅς ἐξαπατήσας τὴν Εὐὰν διέφθειρε τὰς φρένας.

8. Ἡ τὸν σπορέα... Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστόν, ἐγέννησε τὸν σπορέα τῆς ἀγνείας (τῆς καθαρότητος) εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, διότι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος τοῦ Ἰησοῦ, ὡς ἀνθρώπου εἶναι πλήρης ἀγνείας καὶ γίνεται εἰς ἡμᾶς ὑπόδειγμα, ἵνα ἀκολουθοῦντες καὶ μιμούμενοι αὐτὸν δυνηθῶμεν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ νὰ σωθῶμεν.

Παστὰς ἀσπόρου νυμφεύσεως... Καλεῖται

οὕτως ὑπὸ τοῦ ὑμνογράφου ἡ παρθένος, διότι ἐγένετο ὁ νυμφικὸς θάλαμος (ὁ νυμφών), ἐν ᾧ ἀσπύρως διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐγεννήθη ὁ Χριστός· δι' ὃ καὶ ἄδομεν «*Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε*».

10. *Πιστοὺς Κ. ἀρμόζουσα*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τῆς ὁποίας οἱ πιστοὶ ἠνώθησαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν συνεφιλιώθησαν πρὸς τὸν Κύριον καὶ Θεόν.

11. *Καλὴ κουροτρόφος*. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ καλὴ τροφὸς καὶ ἐπιμελήτρια τῶν παρθένων.

12. *Ψυχῶν νυμφοστόλε*. Ἡ στολίζουσα τὴν νύμφην, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς ἡ στολίζουσα, κοσμοῦσα τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων.

κ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐξυμνεῖ τὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα, λέγων ὅτι οὐδεὶς ὕμνος ἐξαρκεῖ, ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν, πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων του.

Ἡττάται=εἶναι ἥττων, εἶναι μικρότερος πᾶς ὕμνος, ὅταν σπεύδῃ καὶ θέλῃ νὰ ἐπεκτείνηται καὶ πλατύνηται μετρούμενος πρὸς τὸ πλῆθος τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Ἰησοῦ.

Ἰσαριθμους ᾠδὰς· διότι μελωδικοὺς ψαλμοὺς (ὕμνους) ἴσους πρὸς τὴν ἄμμον τῆς θα-

λάσσης ἂν σοι προσφέρωμεν οὐδόλως ἀντάξιον πράττομεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἔχεις δώσει εἰς ἡμᾶς· ὁ προφητὰναξ Δαβὶδ ψάλλει «*τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν*» (ψαλ. 15).

κα'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐξυμνεῖ πάλιν τὴν Θεοτόκον, ὡς λαμπάδα φωτίσασαν τοὺς ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀσεβείας κειμένους καὶ ὁδηγήσασα εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ.

Φωτοδόχον λαμπάδα καλεῖ ὁ ὑμνογράφος τὴν Θεοτόκον, διότι ἐδέχθη τὸ αἰδίον καὶ θεῖον φῶς ἥτοι τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης καλεῖ τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ «*φῶς*» καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ ἑαυτοῦ λέγει «*ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου*».

Τοῖς ἐν σκότει φανεῖσα· διότι ἐφάνη καὶ ἔφεξεν τοὺς καθημένους εἰς τὸ σκότος· ἡ θεοτόκος γεννήσασα τὸ ἄδυτον φῶς (τὸ θεῖον φῶς) ἥτοι τὸν Ἰησοῦν, ὅστις εἶναι εἰς τῆς τρισηλίου θεότητος, φωτίζει καὶ ὁδηγεῖ τὸν νοῦν πρὸς τὴν θεογνωσίαν· ὁ γνωρίζων δὲ τὸν θεὸν τείνει τὸν βίον του πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φυλάττων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.

Ὁ ὑμνογράφος λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς φω-
τοδόχου λαμπάδος ψάλλει τὰ ἑξῆς :

1. Ἀκτὶς *ν. ἡλίου*. Εἶναι αὐτὸς ὁ Κύ-
ριος ἡμῶν Ἰ. Χ., ὅστις καὶ ἥλιος δικαιοσύ-
νης λέγεται· ἡ δὲ εἰκὼν ἔχει οὕτως· ὡς ὁ
φυσικὸς ἥλιος φωτίζει τὰς αἰσθήσεις καὶ ὁδη-
γεῖ ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας, οὕτως ὁ νοητὸς
ἥλιος φωτίζει τὴν διάνοιαν πρὸς γνῶσιν καὶ
εὗρεσιν τοῦ Θεοῦ. Ἀκτὶς δὲ τοῦ νοητοῦ ἡλίου
εἶναι ἡ Θεοτόκος, διότι δι' αὐτῆς ἐφάνη εἰς
τὸν κόσμον ὁ Ἰ. Χ.

2. Βολὶς τοῦ *ἀδ. φέγγους*. Βολὶς εἶναι τὸ
βόλι, τὸ κτύπημά τινος· βολὶς ἀστραπῆς εἶ-
ναι ὁ κεραυνός· βολὶς δὲ φέγγους εἶναι ὁ
λαμπτήρ καὶ ἡ λάμψις τοῦ φωτός, ὃ ἐκπέμ-
πεται ἐκ τινος μέρους. Ἡ δὲ Θεοτόκος εἶναι
λάμψις φωτός, τὸ ὅποῖον εἶναι ἄδυτον ἤτοι δὲν
βασιλεύει καὶ δὲν σκοτινιάζει· διότι ἐφώτισε
καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ φωτίζῃ τοὺς πιστοὺς.

3. Ἀστραπή. Ἐξακολουθεῖ ὁ ὑμνογράφος
ὁμοίας εἰκόνας νὰ παραθέτῃ· ὡς ἡ φυσικὴ
ἀστραπή φωτίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀν-
θρώπων, οὕτως ἡ Θεοτόκος, ὡς ἀστραπή
ὑπερφυσικὴ φωτίζει τὸν νοῦν καὶ τὰς ψυχὰς
τῶν ἀνθρώπων, πρὸς εὗρεσιν τοῦ Υἱοῦ.

4. Ὡς βροντὴ. Ὡς τὸ φυσικὸν φαινόμε-

νον ἡ βροντὴ καταφοβίζει τοὺς ἀκούοντας
ἀνθρώπους, οὕτως ἡ Θεοτόκος ὡς ὑπερφυσικὴ
βροντὴ καταφοβίζει καὶ τρομάζει τοὺς ἐχθροὺς
τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.¹

5. Τὸν πολὺφωτον *ἀν. φωτισμόν*. Ὁ
Χριστὸς εἶναι φῶς, ὡς ἄνω ἐρρέθη, καλεῖ δὲ
τοῦτον πολὺφωτον φωτισμόν, διότι πολλοὺς
ἐφώτισεν, ὡς τοὺς προφῆτας ἐν τῇ Π. Δ.,
τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῇ Κ. Δ., τοὺς μάρ-
τυρας κλ. καὶ τέλος πάντα ἄνθρωπον ἐρχό-
μενον εἰς τὸν κόσμον· τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ
φωτίζει σήμερον ὅλον τὸν κόσμον τὸν πι-
στεύοντα εἰς αὐτόν· πιστεύουσι δ' ἤδη εἰς αὐ-
τὸν ἑκατομῦρία ἀνθρώπων πανταχοῦ τῆς γῆς.

6. Πολύρρυτον... ποτ. Ὁ ὑμνογράφος
παρομοιάζει τὸν Χριστὸν ὡς ποταμὸν ρέοντα
πολύ· ἀλλὰ τὸ ρέον δὲν εἶναι ὕδωρ, ἀλλὰ
πλησμονὴ καὶ θησαυρὸς θείων χαρίτων, τὰ
ὅποια ποτίζουν καὶ καταπραΰνουσι τὴν δι-
ψαν τῶν διψώντων ψυχικὴν σωτηρίαν· δι' ὃ
καὶ αὐτὸς λέγει «ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ποτα-
μοὶ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας ὕδατος ζῶν-
τος.» (Ἰωάν.).

¹ Δὲν ἔχομεν λόγους νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ ὑμνογράφος
ὑπονοεῖ τὸν καταποντισμὸν τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου τοῦ
πολιορκούντος τὴν Κωνσταντινούπολιν.

7—8. Τῆς κολυμβήθρας τὸν τύπον—τῆς ἁμαρτίας τὸν ρύπον. Ἡ Θεοτόκος προεικονίζει τὴν κολυμβήθραν, διότι ὡς ἐκ τῆς γαστρὸς αὐτῆς ἐξῆλθεν ὁ ἀναμάρτητος καὶ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, οὕτως ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἐξέρχεται ὁ βαπτιζόμενος ἐλεύθερος καὶ καθαρὸς τοῦ ρύπου τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, διότι ἠφάνισε ταύτην ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστάς.

9. Λουτήρ... συνειδήσιν. Ὁ βαπτιζόμενος εἰς τὴν κολυμβήθραν ἀποπλύνει τὴν ἁμαρτίαν, οὐ μόνον τὴν ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ καὶ τὰς προαιρετικὰς τῆς συνειδήσεώς του καὶ τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας του, ἐὰν εἶναι ἐνῆλιξ· δι' ὃ τὸ βάπτισμα καλεῖται καὶ λουτρὸν παλλιγενεσίας· εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσεν ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστόν· ἐπενεργεῖ δὲ εἰς τοῦτο ἐπικαλούμενον τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως αὐτοῦ.

10. Κρατήρ... Κρατήρ εἶναι ἀγγεῖον, ἥτοι δοχεῖον, ἐν ᾧ κερνᾶται ἥτοι ἀναμιγνύεται οἶνος καὶ ὕδωρ, ὃ κιρνώμενον ἐδίδετο πρὸς πόσιν· ὡς δὲ ὁ κιρνώμενος οἶνος καὶ πινόμενος παρέχει ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην «καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου», οὕτω καὶ ἡ Παναγία Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστόν

παρέχει τὴν ἀγαλλίασιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς λυπουμενούς διὰ τὰς ἁμαρτίας των· διότι εὐρίσκουσιν ἐλπίδα σωτηρίας.

11. Ὁσμὴ τῆς Χρ. εὐωδίας. Ὁ Χριστὸς εἶναι εὐωδία· τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει «Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὁσμὴ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ζωῆς εἰς ζωὴν» (Β' Κορ. 2, 15). Ἡ δὲ Θ. εἶναι ὁσμὴ τῆς εὐωδίας τοῦ Χριστοῦ, εἶναι τὸ κρίνον τῆς ὠραιότητος καὶ τὸ ρόδον τὸ ἀμάραντον.

12. Ζωὴ μυστικῆς εὐωχίας. Ἡ Θεοτόκος γεννήσασα τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι καρπὸς τοῦ πνεύματος· ἐγένετο πρόξενος τῆς ζωῆς, τῆς πνευματικῆς· ἀλλὰ ζωὴ πνευματικὴ ὑπάρχει ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς συνειδήσεως· μυστικὴ εὐωχία εἶναι αὐτὰ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ (ἃ ἀριθμεῖ ὁ Παῦλος). «ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια». (Παῦλ. Γαλ. 5, 22).

κβ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐξυμνεῖ πάλιν τὸν Σωτῆρα, ὅστις θέλων νὰ καταργήσῃ τὴν παλαιὰν ἁμαρτίαν καὶ νὰ δώσῃ χάριν, ἦλθε πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἔσχισε τὸ χρεώγραφον τῆς ἁμαρτίας.

Ὁφλημάτων ἀρχαίων. Ὁφλήματα ἀρχαῖα εἶναι τὰ παλαιὰ χρέη ἥτοι ἡ παλαιὰ ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν ἔνεκα τῶν πρωτοπλάστων ἐκληρονόμησε τὸ ἀνθρώπινον γένος· ἦτο δὲ τοῦτο ὁ αἰώνιος θάνατος.

Χρεωλύτης. Λέγεται ὁ λύων ἥτοι ἐξοφλῶν τὰ χρέη τινός· ἐνταῦθα οὗτος εἶναι αὐτός ὁ Χριστός ὁ ἀναλαβὼν νὰ πληρώσῃ τὰς ἁμαρτίας πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ δὴ πληρώσας τὰ παλαιὰ χρέη πάντων. «Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ... ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Παῦλ.)

Ἐπεδήμησε σημαίνει ἦλθεν εἰς τὴν χῶραν (τὸν δῆμον) μας καὶ κατόκησε, διότι κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν ἐνανθρωπήσας, πρὸς τοὺς ἀποδήμους. Ἀπόδημος καλεῖται ὁ ἄνθρωπος, διότι ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ δήμου του, δηλ. τοῦ παραδείσου, ὅστις ἦτο ἡ κατοικία του, ἡ πατρίς του, διότι πλάσας ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐνταῦθα κατόκισεν αὐτόν· ἐξωσθεὶς δὲ τοῦ παραδείσου ἐγένετο ἀπόδημος καὶ δὴ ἀπόκληρος τῆς θείας χάριτος.

Σχίσας τὸ χειρόγραφον· ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτῶν ἐκρίθη ἄξιος θανάτου καὶ ἔπρεπε νὰ ἰκανοποιηθῇ ἡ θεία δικαιοσύνη· πρὸς τοῦτο δὲ ὁ

λαβὼν σάρκα ἀνθρώπου, ὁ ἄμνός, ὁ ἄμωμος «ὁ αἵρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου», «ὁ μὴ γνοὺς ἁμαρτίαν», ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς προσήνεγκεν ἑαυτὸν θυσίαν ἐξιλαστήριον. Προσενεγκὼν δ' ἑαυτὸν θυσίαν, κατήργησε πᾶσαν ἄλλην θυσίαν.

Ὁ Ἰησοῦς ὑποστὰς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐξιλέωσεν οὕτω καὶ ἱκανοποίησε τὴν θείαν δικαιοσύνην, διότι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἡ θυσία του εἶχεν ἄπειρον ἀξίαν· θανὼν λοιπὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν κατήργησε τὸν θάνατον· καταργήσας δὲ τὸν θάνατον ἔσχισε τὸ ὁμόλογον καὶ χειρόγραφον τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως τῆς ἁμαρτίας, δι' ἣν ἐξώσθη ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ Παραδείσου (καὶ κατὰ Παῦλ. Κολοσ. 2, 14 «καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασι... χαρισάμενος ὑμῖν πάντα τὰ παραπτώματα· ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον,... καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ»· σχίσας τὸ χειρόγραφον συνεχώρησε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ οὕτως διὰ τῆς ἀπείρου εὐσπλαγχνίας τοῦ Χριστοῦ ἐσώθη ὁ ἄνθρωπος τοῦ αἰώνιου θανάτου, συνδιαλλαγείς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λαβὼν τὴν υἰοθεσίαν (Γαλ. 4, 5), ἐγένετο κλη-

ρονόμος τῆς αἰωνίου δόξης καὶ μακαριότητος.

Ἀκούει· Σώσας ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄνθρωπον, δικαίως (ἀκούει) ἐπαινεῖται παρὰ πάντων διὰ τοῦ ὕμνου· ἀλληλούϊα. Πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ οἴκου τούτου εἶναι σύμφωνος καὶ ὁ ἀρχαιότατος ὕμνος πρὸς τὸν Σωτῆρα, ὁ ἐν τῇ λειτουργίᾳ ψαλλόμενος «ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων καὶ καταδεξάμενος.....» Ὁ ὕμνος οὗτος εἶναι ποίημα Ἰουστινιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος (527—565) κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Καδρηνοῦ.

Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐξυμνῶν τὴν Θεοτόκον καλεῖ αὐτὴν ἔμψυχον ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου.

Τόκος. Γέννα καὶ τὸ γεννώμενον· ἄρα ὁ ἐκ Παρθένου γεννηθεὶς Χριστός· ψάλλοντες τὸν υἱὸν τῆς Θεοτόκου, δι' ὕμνων ἐγκωμιάζομεν καὶ δοξαλογοῦμεν καὶ αὐτὴν τὴν τοῦτον τεκοῦσαν Θεοτόκον.

Ἐμψυχος ναός. Ναὸς εἶναι κατοικητήριον, κατοικία· οἱ χειροποίητοι ναοὶ εἶναι κατοικία αἰσθητῇ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἡ Θεοτόκος εἶναι ὁ ἔμψυχος ναός, διότι ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς κατώκησεν ὁ Θεός, ἐνανθρωπήσας· δι' ὃ ἡ Θεοτόκος καλεῖται ἔμψυχος ναός τοῦ προαιωνίου Λόγου καὶ Θεοῦ.

Ἐν τῇ σῇ γάρ.... Αἰτιολογεῖ διὰ τί εἶναι ἔμψυχος ναός ἡ Θεοτόκος· διότι ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς κατώκησεν ὁ Θεός καὶ Κύριος ὁ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ τοῦ τὸν σύμπαντα κόσμον καὶ συντηρῶν αὐτόν. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ τὰ πάντα συνέχων τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ὁ ἀχώρητος ἐν χώρῳ κατώκησεν εἰς τὴν γαστέρα σου ἐν χώρῳ μικρῷ. Λαβὼν δ' ἀφορμὴν ὁ ὕμνογράφος ἐκ τῆς οἰκήσεως τοῦ Κυρίου ἐν τῇ θεομήτορι ψάλλει τοὺς ἐξῆς χαιρετισμούς.

1. Σκηνὴ τοῦ Θεοῦ λέγεται ἡ Θεοτόκος, διότι ἐσκήνωσεν ἥτοι κατώκησεν ἐν αὐτῇ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

2. Ἁγία ἁγίων μείζων. Τὴν Θεοτόκον οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ θεωροῦσιν ἁνωτέραν τῶν ἁγίων καὶ μακαρίζοντες ὕμνοῦσιν ὡς τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν Σεραφείμ καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων· καὶ τοῦτο διὰ πολλῶν ὕμνων καὶ ἐγκωμίων ψάλλουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ταῖς προσευχαῖς αὐτῶν.

3. Κιβωτέ... τῷ πνεύματι. Κιβωτός ἦτο τὸ κατασκεύασμα τοῦ Νῶε, ἐν ᾧ οὗτος καὶ τὰ τέκνα του κλ. ἐκλείσθησαν καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ· κιβωτός ἦτο καὶ τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο αἱ δύο πλάκες τοῦ θείου

νόμου, ὃς περιγράφει ἡ ἁγία Γραφή ἐν τῇ Π. Δ. κιβωτὸς ὀνομάζεται καὶ ἡ Θεοτόκος, διότι ἐν αὐτῇ ἐτέθη ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ ἐξ ἁγίου Πνεύματος λαβὼν τὴν ἀνθρωπίνην σύστασιν. Ἐχρυσώθη δὲ ἡ κιβωτὸς αὕτη, οὐχὶ ὥς ἡ τῆς Π. Δ. δι' ὑλικοῦ χρυσοῦ, ἀλλὰ ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ὁ ὀνομάζει χρυσόν.

4. *Θησαυρὸς τῆς ζωῆς.* Θησαυρὸν τῆς ζωῆς καλεῖ τὴν Θεοτόκον, διότι ἐγέννησε τὸν Χριστόν, ὅστις λέγει περὶ ἑαυτοῦ «ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ». (πρβ. καὶ Ἰωάν. 8). Ἀδαπάνητος δὲ λέγεται, διότι δὲν ἐξαντλεῖται, διότι εἶναι θησαυρὸς ἀτελεύτητος καὶ ἀνεξάντλητος καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα «καὶ οὐ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος».

5. *Διάδημα βασιλέων* λέγεται τὸ στέμμα, ὃ εἶναι τιμιώτατον γνῶρισμα τῶν εὐσεβῶν βασιλέων. Εἶναι δὲ τίμιον, διότι ἔχει τιμὴν καὶ ἀξίαν. Οἱ δὲ χριστιανοὶ βασιλεῖς φέρουσιν ἐπὶ τοῦ στέμματος αὐτῶν τὸ σύμβολον τοῦ σταυροῦ, ὃ εἶναι τὸ στέμμα τοῦ Χριστοῦ.

6. *Καύχημα σεβάσμιον.* Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἐξαίρετον καὶ σεβαστὸν καύχημα τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν ἱερέων, διότι λατρεύοντες οὗτοι τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐπικαλοῦνται τὰς πρεσβείας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, τῆς Παναγίας Θεοτόκου, ἵνα

δυσωπήσῃ τὸν δίκαιον κριτὴν καὶ εἰσακουσθῶσιν αἱ μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας γενόμεναι δεήσεις αὐτῶν ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

7. *Τῆς Ἐκκλησίας... πύργος.* Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀσάλευτος πύργος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, διότι ἡ Ἐκκλησία ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ μένει μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· δι' ὃ καὶ μετὰ τόσους διωγμοὺς τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ἔμεινεν ἀσάλευτος ἡ εἰς τὸν Χριστόν πίστις.

8. *Τῆς βασιλείας τὸ ἀπ. τεῖχος.* Ἡ Θεοτόκος εἶναι τὸ ἀπόρθητον καὶ ἀνίκητον τεῖχος, ὥς εἶναι τεῖχος τῶν παρθένων, οὕτως εἶναι τεῖχος τῆς βασιλείας τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ λοιπὸν ἡ σωτηρία τοῦ γένους τῶν χριστιανῶν.

9—10. *Δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια...*¹ ἐχθροὶ καταπίπτουσι. Ὁ ὕμνογράφος διὰ τῶν

¹ Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλως ἐρμηνεύοντες τοὺς χαιρετισμοὺς 8, 9 καὶ 10, δηλ. ὅτι ὁ ὕμνογράφος ὑπαινίττεται τὴν διὰ τῆς Θεοτόκου προστασίαν τῆς Κ)πόλεως, δι' ἧς ἡττήθη ὁ βαρβαρικός στρατὸς ὁ πολιορκῶν τὴν πόλιν καὶ δι' ἧς ἐστήθησαν τρόπαια νίκης καταστραφέντων τέλεον τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλὰ τότε σαφέστερον θὰ ἐδήλου τοῦτο, μεμνημένος καὶ αὐτοῦ τοῦ πολέμου.

δύο τούτων χαιρετισμῶν ἐννοεῖ τὰ τρόπαια, τὰ ὅποια ἐγείρη ὁ χριστιανὸς ἐπικαλούμενος κατὰ τῶν πολεμίων του ἤτοι κατὰ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν (τοῦ πονηροῦ) καὶ κατὰ τῶν αἰσθητῶν· διότι ὁ χριστιανός, ἄνθρωπος ὢν, πανταχόθεν πολεμεῖται, νικᾷ δὲ διὰ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ σταυροῦ, δι' οὗ ἐπισφραγίζων ἑαυτόν, κατακρημνίζων τοὺς ἐχθροὺς (τοὺς δαίμονας), ἐγείρει τρόπαια τῆς σωτηρίας του.

Χρωτός ... θεραπεία Ἡ Θεοτόκος θεραπεύει καὶ ἰατρεύει τὰς κακώσεις τοῦ σώματος ἡμῶν, διότι αὕτη εἶναι ἡ πηγὴ τῶν ἰαμάτων ἀπὸ πάσης νόσου καὶ πάσης μάλακίας, δι' ἣν καὶ εἰς τὰς παρακλήσεις ἡμῶν ἐπικαλούμεθα ταύτην πρὸς σωτηρίαν τοῦ σώματος ἡμῶν.

12. Ψυχῆς τῆς ἐμῆς σωτηρία. Ἡ Θεοτόκος παρέχει προσέτι πλὴν τῆς θεραπείας τοῦ σώματος καὶ τὴν λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν· διότι πρεσβεύουσα διηνεκῶς ὑπὲρ ἡμῶν εἰσακούεται μετ' εὐμενείας παρὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

κδ'. Ὁ ποιητὴς τοῦ ὕμνου ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἀποτεινόμενός πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἱκετεύει αὐτήν, ἵνα δεξαμένη τὸν

ὕμνον σῶσιν πάντας καὶ ἀπὸ πάσης συμφορᾶς τοῦ παρόντος βίου καὶ μετὰ θάνατον ἀπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως.

Ω πανύμνητε μητέρα. Ὡς ὁ ἄγγελος προσεφώνησε «χαῖρε, κεχαριτωμένη, Μαρία», οὕτω καὶ ἡμεῖς προσφωνοῦμεν αὐτήν, λέγοντες «ὦ πανύμνητε, μητέρα» ἤτοι Παναγία Μαρία, μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὑπερευλογημένη, ὑπέραχνε Θεοτόκε.

Τὸν ἀγιώτατον λόγον. Ὁ λόγος κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστὸς «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ὁ Θεὸς ἦν ὁ λόγος»· ὁ λόγος (= ὁ Ἰησοῦς) ὡς Θεὸς εἶναι ἀγιώτατος πάντων τῶν ἀγίων.

Τὴν νῦν προσφορὰν· προσφορὰ ἐνταῦθα εἶναι ἡ προσευχὴ ἥτοι ὁ ὕμνος οὗτος, τὸν ὁποῖον μετὰ εὐλαβείας καὶ ἐξ ὅλης ἡμῶν τῆς ψυχῆς προσφέρομεν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, πεποιθότες ὅτι αὕτη εἶναι ἡ προστατεύουσα ἡμᾶς, ἡ πηγὴ τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἡ ἐλπίς τῶν ἀπηλπισμένων.

Ρῦσαι. λύτρωσον, σῶσον ἅπαντας ἀπὸ πάσης συμφορᾶς ἐν τῷ παρόντι βίῳ· διότι βοηθεῖς ἡμᾶς, διαλύουσα πᾶν νέφος, τὸ ὁποῖον γίνεται πρόσκομμα εἰς τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

πεποιθότες εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ἐπικαλού-
μενοὶ τὴν μεσιτείαν τῆς σωζόμεθα ἐκ παντὸς
κινδύνου σώματος καὶ ψυχῆς.

Καὶ τῆς μελ. λύτρωσαι κολ. Οἱ ἄνθρωποι
ὑποπίπτομεν εἰς διαφόρους ἁμαρτίας καὶ εἴ-
μεθα ἄξιοι τιμωρίας καὶ τῆς αἰωνίου κολά-
σεως, ἐπικαλούμεθα δὲ τὴν μεσιτείαν τῆς
Θεοτόκου πλησίον τοῦ υἱοῦ τῆς νᾶ καταστή-
σῃ ἡμᾶς ἄξιους τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, πιστοὺς
καὶ ἀληθεῖς Χριστιανούς καὶ νᾶ ἐλευθερώσῃ
καὶ λυτρώσῃ ἡμᾶς, τοὺς πιστοὺς εἰς αὐτὴν
καὶ τὸν μονογενῆ αὐτῆς υἱόν, τὸν Κύριον καὶ
Θεὸν ἡμῶν, ἀπὸ τῆς μελλούσης κολάσεως καὶ
καταστήσῃ ἄξιους νᾶ ἀκούσωμεν «δεῦτε οἱ
εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονομήσατε
τὴν οὐράνιον βασιλείαν». Ἀμήν.

